

RI UTZALAJ TZIJ RE RI EVANGELIO RI XUTZ'IB'AJ RI SAN MATEO

Waral kätzijox wi jachin taq ru mam ri Jesús ojer

1 ¹Are wa' ri ki b'i' ri u mam ri Jesús ojer. Ri Jesús Are rachalaxik ri qa mam David xuquje' ri qa mam Abraham ojer.

²Ri qa mam Abraham are u tat ri qa mam Isaac. Ri qa mam Isaac are u tat ri qa mam Jacob. Ri qa mam Jacob are u tat ri qa mam Judá xuquje' taq ri e rachalal ri are'. ³Ri qa mam Judá are u tat ri qa mam Fares xuquje' ri qa mam Zara. Ri ki nan k'ut are ri nan Tamar. Ri qa mam Fares are u tat ri qa mam Esrom. Ri qa mam Esrom are u tat ri qa mam Aram. ⁴Ri qa mam Aram are u tat ri qa mam Aminadab. Ri qa mam Aminadab are u tat ri qa mam Naasón. Ri qa mam Naasón are u tat ri qa mam Salmón. ⁵Ri qa mam Salmón are u tat ri qa mam Booz. Ru nan ri qa mam Booz are ri nan Rahab. Ri qa mam Booz are u tat ri qa mam Obed. Ru nan ri qa mam Obed are ri nan Rut. Ri qa mam Obed are u tat ri qa mam Isaí. ⁶Ri qa mam Isaí are u tat ri qa mam David ri nim taqanel. Ri qa mam David ri nim taqanel ruk' ri chichu' ri xrixoqilaj na ri tat Urías, e are' u nan u tat ri qa mam Salomón.

⁷Ri qa mam Salomón are u tat ri qa mam Roboam. Ri qa mam Roboam are u tat ri qa mam Abías. Ri qa mam Abías are u tat ri qa mam Asa. ⁸Ri qa mam Asa are u tat ri qa mam Josafat. Ri qa mam Josafat are u tat ri qa mam Joram. Ri qa mam Joram are u tat ri qa mam Uzías. ⁹Ri qa mam Uzías are u tat ri qa mam Jotam. Ri qa mam Jotam are u tat ri qa mam Acaz. Ri qa mam Acaz are u tat ri qa mam Ezequías. ¹⁰Ri qa mam Ezequías are u tat ri qa mam Manasés. Ri qa mam Manasés are u tat ri qa mam Amón. Ri qa mam Amón are u tat ri qa mam Josías. ¹¹Ri qa mam Josías are u tat ri qa mam Jeconías, xuquje' ri e rachalal. Pa taq ri q'ij ri' xek'am b'i' ri winaq aj Israel, xeopan k'u pa ri tinimit Babilonia.

¹²Aretaq ri winaq aj Israel e k'o chik pa ri tinimit Babilonia, ri qa mam Jeconías xk'o'ji jun u k'ojol, Salatiel u b'i'. Ri qa mam Salatiel are u tat ri

qa mam Zorobabel. ¹³Ri qa mam Zorobabel are u tat ri qa mam Abiud. Ri qa mam Abiud are u tat ri qa mam Eliaquim. Ri qa mam Eliaquim are u tat ri qa mam Azor. ¹⁴Ri qa mam Azor are u tat ri qa mam Sadoc. Ri qa mam Sadoc are u tat ri qa mam Akim. Ri qa mam Akim are u tat ri qa mam Eliud. ¹⁵Ri qa mam Eliud are u tat ri qa mam Eleazar. Ri qa mam Eleazar are u tat ri qa mam Matán. Ri qa mam Matán are u tat ri qa mam Jacob. ¹⁶Ri qa mam Jacob are ru tat ri a José ri rachajil ri María. We María ri' are k'u wa' ru nan ri Jesús ri káb'ix Cristo^a che.

¹⁷Je ri' chi kajlajuj juch'ob' tataxelab' kachi'l ri ki k'ojol e ok'owinaq xchaptaj loq ruk' ri qa mam Abraham k'à ruk' ri qa mam David. Kajlajuj chik xchaptaj loq ruk' ri qa mam David k'à aretaq xek'am b'i ri winaq aj Israel, xeopan pa ri tinimit Babilonia. Te k'u ri' e k'o chi kajlajuj chik k'à xil na u wäch ri Cristo.

Kil u wäch ri alaj a Jesús

¹⁸Are je wa' xb'antajik aretaq xil u wäch ri alaj a Jesús: Ri q'apoj al María ru nan u yo'm chi u tzij che k'ulanem ruk' ri a José. Mäja' k'u kek'uli'k aretaq ri al María xkanaj yawab' winaq rumal ru chuq'ab' ri Loq'alaj Espíritu. ¹⁹Ri a José k'ut ri rachajil are jun achi ri jikom ranima' cho ri Dios, man kraj tä k'ut käresaj u k'ixb'al ri al María chkiwäch ri winaq. Rumal ri' xuchomaj u ya'ik kanoq xaq chi k'uyal. ²⁰Aretaq je' tajin kuchomaj wa', xpe jun ángel ri taqom loq rumal ri Dios ri xuk'ut rib' chuwäch ri a José pa ri u waram, xub'ij che: A José, at b'a' at rachalaxik ri tat David. Maxej awib' chuk'amik ri al María che awixoqil, rumal chi ri ral ri kil na u wäch, are rech ri Loq'alaj Espíritu wa'. ²¹Ri are' kák'oji na jun ral ala, kakoj k'u na JESÚS che u b'i'. (Ri “Jesús” kel kub'ij “To'l Qe”). Je' u b'i' wa' rumal chi keuto' na ru winaqil, keresaj na pa ri ki mak, —xcha ri ángel.

²²Ronojel wa' xb'antajik rech qas je' kel wi jas ru b'im ri Qajaw Dios rumal ri q'alajisal re ru Loq' Pixab' ri kub'ij:

²³Ri q'apoj ali kákanaj na kan yawab' winaq,
käril k'u na u wäch jun ral ala
ri káb'ix na Emanuel che,
—kächa'. Kel kub'ij wa': Ri Dios k'o quk', —kächa ri'.

²⁴Aretaq xk'astaj ri a José che ru waram, xunimaj ri xb'ix che rumal ri ángel ri taqom loq rumal ri Dios. Xuk'am ri al María che rixoqil. ²⁵Man xkiriq tä k'u na kib', xane k'à te' aretaq xil na u wäch ri ral ri al María. Ri a José xukoj k'u JESÚS che u b'i'.

Ri ajno'jab' keopan che rilik ri alaj a Jesús

2 ¹Ri alaj a Jesús xil u wäch pa ri tinimit Belén, ri k'o pa Judea. Are chi' k'o ri tat Herodes che nim taqanel puwi' ronojel ri Judea.

^a 1:16 Ri tzij “Cristo” o “Mesías” kel kub'ij “cha'tal rumal ri Dios”.

Xeopan k'u jujun achijab' ajno'jab' pa ri tinimit Jerusalén, jela' k'u kepe pa relb'al q'ij. ²Xkita' k'u u tzijol chila', xkib'ij: ¿Jawije! käriqtaq wi ri nim taqanel ri kätaqan na pa ki wi' ri winaq aj Israel ri k'ä te' xil u wäch? Xa xqil ru ch'imil pa relb'al q'ij, rumal ri' xujpe chuq'ijilaxik, —xecha'.

³Aretaq ri tat Herodes ri nim taqanel xuta wa', sib'alaj xsach u k'lux, je' xuquje' konojel ri nik'iaj winaq aj Jerusalén. ⁴Xtaqan k'u ri nim taqanel che ki sik'ixik ri ki nimaqil sacerdotes, xuquje' ri tijonelab' re ri Pixab', xuta' k'u chke jawije' kil wi na u wäch ri Cristo. ⁵Ri e are' xkib'ij che: Pa ri tinimit Belén ri k'o pa Judea, rumal chi ri q'alajisal re ru Loq' Pixab' ri Dios je wa' xutz'ib'aj:

⁶Ri at tinimit Belén,
at ri' ri rech ri rulew ri Judá,
machomaj chi ri at man nim tä a q'ij at
chkiwäch ri q'atal taq tzij ri e k'o chila',
rumal chi awuk' at kel wi na jun nim k'amal b'e,
ri kuk'am na ki b'e ri nu winaq aj Israel,
—kächa', —xecha ri tijonelab' re ri Pixab'.

⁷Are k'u ri tat Herodes chelaq'al xeusik'ij ri ajno'jab', xuta' k'u chke jampa' qas xk'utun ri ch'imil. ⁸Te ri' xeutaq b'i pa Belén, xub'ij b'i chke: Jix b'a' jela', chitatab'ela' jawije' k'o wi ri ak'al. Aretaq kiriqo, chixpe chub'ixik chwe, rech ri in xuquje' kine' na chuq'ijilaxik, —xcha chke.

⁹Ri ajno'jab' xuwi xkito ri xb'ix chke rumal ri nim taqanel, xeb'e'k. Are k'u ri ch'imil ri xkil pa relb'al q'ij x nab'ej chkiwäch, k'ä xopan na puwi' ri k'o wi ri ak'al, xtak'i k'u chila'. ¹⁰Ri ajno'jab', aretaq xkil ri ch'imil, sib'alaj xekikotik. ¹¹Xeb'ok k'u b'i pa ri ja, xkil k'u ri ak'al k'o ruk' ri al María ru nan. Xexuki'k, xkiq'ijilaj ri ak'al. Te k'u ri' xkijaq u wi' ri ki k'olib'al, xkisipaj q'än puaq, incienso, xuquje' mirra^b che ri Are'. ¹²Te k'u ri' xb'ix chke pa achik' chi meok'ow chi jela' jawije' k'o wi ri tat Herodes. Xetzelej k'u b'i pa ri ki tinimit, xkik'am b'i jun b'e chik.

Waral kätzijox wi jas xb'an che ri alaj a Jesús xk'am b'i pa Egipto

¹³Aretaq e b'enaq chi ri ajno'jab', xpe jun ángel ri taqom loq rumal ri Dios, xuk'ut rib' chuwäch ri a José pa achik', xub'ij che: Chatwalijoj, chak'ama b'i ri ak'al, rachi'l ru nan, chixanimaj b'ik. Jix pa Egipto, chixkanaj k'u na kan chila' k'ä kinb'ij na chiwe jampa' kixpetik. Je ri' chib'ana rumal chi ri tat Herodes kutzukuj na u kämisaxik ri ak'al, —xcha ri ángel che.

¹⁴Xwalij k'u ri a José, xuk'am ri ak'al, rachi'l ru nan, chaq'ab' k'ut xeb'el b'ik, xeb'e' pa Egipto. ¹⁵Chila' xek'oji wi na k'ä xkäm na ri tat Herodes. Je' xb'antaj wa' rech qas je' kel wi jas ri xub'ij ri Dios rumal

^b 2:11 Ri mirra are jun kunab'al ri sib'alaj paqil rajil.

ri q'alajisal re ru Loq' Pixab' ri kub'ij: “Pa Egipto xinsik'ij wi loq ri nu K'ojol,” —kächa'.

Ri tat Herodes kutaq ki kämisaxik ri ak'alab'

¹⁶Aretaq ri tat Herodes xretamaj chi man are tä qas tzij ri xb'ix kan che kumal ri ajno'jab', sib'alaj xpe royowal. Xutaq k'u ki kämisaxik konojel ri ak'alab' alab'om ri tz'aqat chi kieb' ki junab' xuquje' ri mäja' kätz'aqat kieb' ki junab' ri e k'o pa ri tinimit Belén xuquje' ri e k'o pa taq ri tinimit chunaqaj ri Belén, je' jas ri q'ij ri xkib'ij kan ri ajno'jab'. ¹⁷Xa je ri' qas je' xel wi jas ri xutz'ib'aj kan ri qa mam Jeremías ri q'alajisal re ru Loq' Pixab' ri Dios ri kub'ij:

¹⁸Xtataj k'ut chi k'o jun ri kuraq u chi'
 pa ri tinimit Ramá,
 nimalaj oq'ej wa', nimalaj b'is käb'anik.
 Are ri nan Raquel ri kub'isoj ki wäch
 ri ral,
 ri man kuya' taj käku'b'isax u k'ux
 rumal chi ya e käminaq chik ri ral,

—kächa'.

¹⁹Aretaq k'ut käminaq chik ri tat Herodes, jun ángel ri taqom loq rumal ri Dios xuk'ut rib' chuwäch ri a José pa achik' jela' pa Egipto, xub'ij che: ²⁰Chatwalijoq, chak'ama b'i ri ak'al awuk', xuquje' ru nan, chixtzelej chi na jumul pa Israel. Xekäm k'u konojel ri käkaj käkikämisaj ri ak'al, —xcha che.

²¹Xwalij k'u ri a José, xuk'am b'i ri ak'al rachi'l ru nan, xtzelej chi na jumul pa Israel. ²²Aretaq k'ut ri a José xuto chi are ri tat Arquelao chik k'o che nim taqanel pa Judea chuk'exel ri Herodes ru tat, xuxej rib' xe' jela'. Xch'ab'ex k'u rumal ri Dios pa achik', rumal ri' jela' xe' wi pa Galilea. ²³Aretaq xopan chila', jela' xek'ol wi pa ri tinimit Nazaret. Je' xb'antaj wa' rech qas je' kel wi ri xkib'ij kan ri q'alajisal taq re ru Loq' Pixab' ri Dios, chi ri Jesús käb'ix na aj Nazaret che.

Ri Juan Qasal Ja' kutzijoj ru Loq' Pixab' ri

Dios pa taq ri juyub' ri ketz'inowik

3 ¹Pa taq ri q'ij ri' ri tat Juan Qasal Ja' xopan pa Judea, pa taq ri juyub' ri kätz'inowik. Tajin kutzijoj ru Loq' Pixab' ri Dios. ²Kub'ij k'u chke ri winaq: Chik'exa ri iwanima', chik'exa ri i chomanik, rumal chi xa jub'iq' chik man kuchaplej ru taqanik ri Dios, —xcha chke.

³We tat Juan ri' are wa' ri xtz'ib'ax kan chrij ojer rumal ri qa mam Isaías, ri q'alajisal re ru Loq' Pixab' ri Dios ri kub'ij:

K'o jun ri ko käch'aw pa taq ri juyub'
 ri ketz'inowik, kub'ij:

“Chib'ana u b'anik ri nim b'e ri káb'in wi
ri Qajaw.

Chisuk'umaj, chib'ana sib'alaj jikom che,”

—xcha ri qa mam Isaías.

⁴Are k'u ri tat Juan xukoj atz'iaq ri b'anom ruk' ri rismal jun awaj, camello u b'i', tz'um k'u ru pas. Xa sak' xuquje' uwal che' xutijo. ⁵Xepe k'u ri winaq aj Jerusalén, xuquje' ri e k'o pa taq nik'iaj taq tinimit chik re Judea xuquje' ri e k'o chunaqaj ri nima' Jordán, xeopan k'u ruk' ri tat Juan chutatab'exik ri kub'ij. ⁶Aretaq xkiq'alajisaj ri ki mak, xb'an k'u ki qasna' rumal ri tat Juan pa ri nima' Jordán.

⁷Aretaq k'ut xril ri tat Juan chi e k'ia chke ri tata'ib' fariseos xuquje' ri tata'ib' saduceos xepetik rech káb'an ki qasna',^c xub'ij chke: iRi alaq sub'anelab' taq winaq!^d ¿Jachin k'u ri xb'in chech alaq chi rajwaxik kanimaj alaq chuwäch ri nimalaj royowal ri Dios ri kápetik? ⁸B'ana b'a' alaq ri taqal u b'anik, ri kuq'alajisaj chi qas tzij xk'extaj ri anima' alaq, ri chomanik alaq. ⁹Mächaplej k'u alaq u b'ixik pa anima' alaq: “Ri uj, uj rachalaxik kan ri qa mam Abraham.” Kinb'ij k'u chech alaq chi ri Dios kákowinik kub'an chke taq we ab'aj ri' chi e rachalaxik kan ri qa mam Abraham. ¹⁰Kämik ri' tajin kákoj ri ikiäj che taq ri ki xera' ri che' rech ket'oyik. Ronojel che' ri man kuya tä utzalaj u wäch, kät'oy k'u na wa', káporox na pa ri q'aq'. ¹¹Ri in qas tzij kinb'an qasna' alaq ruk' joron, k'utb'al wa' chi k'exom chi anima' alaq, k'exom chi ri chomanik alaq. Käpe chi k'u na jun chik ri kub'an na qasna' alaq ruk' ri Loq'alaj Espíritu xuquje' ruk' q'aq'. Ri Are' nim na u q'ij chnuwäch in, nim k'u na u b'anik. Man taqal tä chwe in chi kinkir ru k'amal u xajäb'. ¹²Ri Are' are jas jun achi ri kujosq'ij ru triko. Ruk'am chi ru pala, kujopij k'u na ri triko, kutas che ri pajo. Kuk'ol na ri triko pa ri k'uja. Are k'u ri pajo kuporoy na pa jun q'aq' ri man kächup tä chik, —xcha chke.

Káb'an u qasna' ri Jesús

¹³Xel k'u loq ri Jesús pa Galilea, xopan chuchi' ri nima' Jordán ri k'o wi ri tat Juan rech káb'an u qasna' rumal. ¹⁴Man xraj tä k'u ri tat Juan, xane xub'ij che ri Jesús: Ri in man taqal tä chwe chi kinb'an qasna' la. Rajwaxik ne chi ri lal káb'an la nu qasna' in, —kächä'. ¿Jas che xpe la wuk' in? —xcha che ri Jesús.

¹⁵Xub'ij k'u ri Jesús che: Che we chanim ri', chaya chwe chi je' kinb'an wa'. Are k'u wa' taqalik rech káqa'no jachike ri kátaqan wi ri Dios, —xcha che.

^c 3:7 Ri tata'ib' fariseos e are' winaq wa' aj Israel ri sib'alaj xkiquatej u nimaxik ru Pixab' ri Moisés. Xka'n k'u nimal, xkichomaj k'ut chi e utz na chkiwäch konojel ri winaq. K'ia ki naq'atisam wi kib' ri man qas tä are ri kub'ij ru Tzij ri Dios. Ri tata'ib' saduceos e are' xuquje' nimaq taq winaq wa' aj Israel. Ri e are' k'ut man kákikoj taj chi qas tzij kek'astaj na ri káminaqib' (Hechos 23:6-8). ^d 3:7 Ri mero tzij waral are “Ri alaq, alaq ralk'ual ri kumätz”.

Ri tat Juan k'ut xunimaj ri xub'ij. ¹⁶Aretaq k'ut xb'antaj u qasna' ri Jesús, xel loq ri Are' pa ri ja'. iChanim xjaqjob' ri kaj! Ri Jesús k'ut xril ri Loq'alaj Espíritu xqaj loq puwi' ri Are', je' u b'anik jun palomäx. ¹⁷Te ri' xtataj k'ut chi käch'aw loq jun chikaj ri xub'ij: Are ri Loq'alaj nu K'ojol wa'. Käkikot ri wanima' rumal, —xcha'.

Kätaqchi'x ri Jesús che mak

4 ¹Te k'u ri' ri Loq'alaj Espíritu xuk'am b'i ri Jesús pa taq juyub' ri ketz'inowik, rech kätaqchi'x che mak chila' rumal ri Itzel.

²Kawinaq q'ij, kawinaq aq'ab' xk'oji chila', man k'o tä k'u jas ri xutijo. Te k'u ri' sib'alaj xnumik. ³Xpe k'u ri Itzel, xopan ruk' ri Jesús rech kutaqchi'j ri Are' che mak, xub'ij che: We qas tzij chi lal u K'ojol ri Dios, taqan la chke taq we ab'aj ri' chi käka'n na wa, —xcha che.

⁴Xch'aw ri Jesús, xub'ij che: Ru Loq' Pixab' ri Dios ri Tz'ib'talik kub'ij: “Man xaq tä xuwi rumal ri wa kek'asi na ri winaq, xane xuquje' rumal ronojel ru Tz'ij ri Dios,” —kächa', —xcha ri Jesús che.

⁵Ri Itzel xuk'am b'i ri Jesús pa ri loq'alaj tinimit Jerusalén, xupaqb'a k'u puwi' ri nimalaj rachoch Dios. ⁶Te ri' xub'ij che: We qas tzij chi lal u K'ojol ri Dios, k'iäqa b'i ib' la ikim, rumal chi ru Loq' Pixab' ri Dios ri Tz'ib'talik kub'ij:

Ri Dios keutaq na loq ri ángeles awuk'
che a chajixik.

Katkichap na che ra q'ab' che a to'ik
rech man kachaq'ij tä rawaqan
cho ab'aj,

—kächa', —xcha ri Itzel che.

⁷Ri Jesús xch'awik, xub'ij che: Xuquje' kub'ij ru Loq' Pixab' ri Dios ri Tz'ib'talik: “Mayak royowal ri Awajaw, ri a Dios,” —kächa', —xcha che.

⁸Te k'u ri' ri Itzel xuk'am b'i ri Jesús puwi' jun nimalaj juyub'. Xeuk'ut k'u konojel taq ri tinimit ajuwächulew chuwäch ri Are', xuquje' ri ki q'inomal. ⁹Xub'ij k'u che ri Jesús: Ronojel wa' kinya che la, we kaxuki la, kinq'ijilaj la, —xcha che.

¹⁰Xch'aw ri Jesús, xub'ij che: Jat, Satanás, chatel chnuwäch rumal chi ru Loq' Pixab' ri Dios ri Tz'ib'talik kub'ij: “Chaq'ijilaj ri Awajaw ri a Dios, xuwi k'u ri Are' chapatänij,” —kächa', —xcha che.

¹¹Xel k'u b'i ri Itzel ruk' ri Jesús. Xepe k'u jujun ángeles rech kepatänin che ri Are'.

Ri Jesús kuchaplej tzijonem pa Galilea

¹²Ri Jesús, aretaq xuto chi k'o ri tat Juan pa che', xe' pa Galilea. ¹³Man xkanaj tä k'u kan pa ri tinimit Nazaret, xane xa xk'oji pa Capernaum, jun tinimit Romano wa' ri k'o chi' ri mar chkinaqaj ri ojer taq tinimit

Zabulón ruk' Neftalí. ¹⁴Je' xb'antaj wa' rech qas je' kel wi jas ri xutz'ib'aj kan ri qa mam Isaías ri q'alajisal re ru Loq' Pixab' ri Dios ri kub'ij:

¹⁵Winaq aj Zabulón, winaq aj Neftalí,
ix ri' ri naqaj ix k'o wi che ri mar,
ch'äqäp che ri nima' Jordán,
chila' pa Galilea jawije' e k'o wi winaq
ri man aj Israel taj.

¹⁶Ri winaq ri je' ta ne e k'o pa q'equm
xkil jun nimalaj saqil.
E are' winaq wa' ri e k'o pa ri ki mak,
ri e k'o cho ri kämikal,
xpe jun nimalaj saqil pa ki wi',

—xcha ri qa mam Isaías.

¹⁷K'ä te ri' k'ut ri Jesús xuchaplej u tzijoxik ru Loq' Pixab' ri Dios, xub'ij k'u chke ri winaq: Chik'exa ri iwanima', chik'exa ri i chomanik, rumal chi xa jub'iq' chik man kuchaplej ru taqanik ri Dios, —xcha chke ri winaq.

Ri Jesús keusik'ij kiejeb' chapal taq kär rech keb'e' ruk'

¹⁸Ok'owem kub'an ri Jesús chuchi' ri mar re Galilea, xeril k'u kieb' achijab' kachalal kib'. Ri jun are ri tat Simón ri xuquje' käb'ix Pedro che, ri jun chik are ri tat Andrés. Tajin käkik'läq b'i jun k'at chapäb'al kär pa ri cho rumal chi e chapal taq kär ri e are'. ¹⁹Ri Jesús xub'ij chke: Chixsa'j wuk'. Kinb'an k'u na chiwe chi kixok che ki mulixik winaq che ki k'exwäch ri kär, —xcha chke.

²⁰Chanim xkiya kan ri ki k'at, xeb'e' ruk' ri Jesús.

²¹Ok'owinaq chi apan jub'iq' ri Jesús, xeril chi k'u kieb' achijab' chik kachalal kib'. E are' ri tat Jacobo rachi'l ri tat Juan. E u k'ojol ri tat Zebedeo wa'. E k'o pa jun barco kachi'l ri ki tat, tajin käkik'ojol k'u ri ki k'at. Xesik'ix k'u rumal ri Jesús. ²²Ri e are' k'ut chanim xkiya kan ri barco ruk' ri Zebedeo ri ki tat, xeb'e' ruk' ri Jesús.

Ri Jesús kuya tijonik chke k'ia winaq

²³Ri Jesús xb'in pa konojel taq ri tinimit re Galilea, xuya tijonik chke ri winaq pa taq ri rachoch Dios. Xutzijoj ri Utzalaj Tzij re ri Evangelio chrij ru taqanik ri Dios pa ki wi' ri winaq. Xuquje' xukunaj ronojel u wäch yab'il ri k'o chke. ²⁴Xtataj k'u u tzijol ri Jesús kumal ri winaq pa konojel taq ri tinimit re Siria. Ri winaq k'ut xekik'am loq konojel ri ki riqom k'äx rumal k'ia u wäch k'äxk'ol, yab'il, q'oxom. Xekik'am loq ri e k'o itzel taq espíritus chke, xuquje' ri winaq ri man utz tä chi ki jolom rumal chi e elinaq ch'uj, xekik'am k'u loq ri käminaq ki cuerpo. Ri Jesús k'ut xeukunaj konojel. ²⁵E k'ia winaq k'ut aj Galilea xeb'e' ruk' ri Jesús.

Xuquje' e k'o winaq aj Decápolis, aj Jerusalén, aj Judea, e k'o k'u ri xepe ch'áqäp che ri nima' Jordán.

Ri Jesús käpaqi puwi' jun juyub' rech kuya tijonik

5 ¹Aretaq ri Jesús xeril ri k'ialaj winaq, xpaqi puwi' ri juyub', xt'uyi chila'. Xkimulij k'u kib' ru tijoxelab' ruk'. ²Ri Jesús xuchaplej ki tijoxik, je wa' xub'ij chke:

Waral käqil wi jachin taq ri utz ke

³Utz ke ri käkina' pa kanima' chi k'o ri rajwaxik chke ri käpe chila' chikaj. Ri Dios k'ut kätaqan na pa ki wi'.

⁴Utz ke ri keb'isonik rumal chi ri Dios käku'b'isan na ki k'ux.

⁵Utz ke ri man käka'n tä nimal. Ri e are' k'ut käkechb'ej na ri ulew ri u b'im ri Dios chi kuya chke.

⁶Utz ke ri kenumik, ri kächaqi'j ki chi' che jun k'aslemal jikom. Are k'u ri Dios käyo'w na wa' chke.

⁷Utz ke ri kel ki k'ux chke nik'iaj winaq chik. Ri Dios k'ut kutoq'ob'isaj na ki wäch ri e are'.

⁸Utz ke ri saq kanima'. Ri e are' k'ut käkil na u wäch ri Dios.

⁹Utz ke ri käkitzujuk u ya'ik utzil chkixol ri winaq. Ri Dios kub'ij na chi e are' ralk'ual ri Are'.

¹⁰Utz ke ri ketzelax ki wäch rumal ru b'anik ri jikomal cho ri Dios. Ri Dios k'ut kätaqan na pa ki wi'.

¹¹Utz iwe ix aretaq käb'an k'äx chiwe kumal ri winaq, kixyoq' kumal, käkib'ij ronojel u wäch ri man qas tzij taj chiwij, xa rumal chi kixkojon chwe in. ¹²Chixkikot b'a', chixtze'noq rumal chi kik'am na jun nimalaj tojb'al iwe chila' chikaj. Je k'u k'äx wa' xb'an chke ri q'alajisal taq re ru Loq' Pixab' ri Dios ri xek'oji kan ojer, —xcha ri Jesús.

**Ri ix, je' ta ne ix saqil, je' ta ne ix atz'am
chke ri winaq cho ruwächulew**

¹³Ri ix, je' ta ne ix atz'am chke ri winaq cho ruwächulew. We k'u man k'o chik u tzayil ri atz'am, ¿jas ta k'u lo käb'an che rech k'o chi kupatänij? Man k'o tä chi u patän ri', xane xa käk'iaq na apanoq, kätak'alex k'u na kumal ri winaq.

¹⁴Ri ix, je' ta ne ix saqil chke ri winaq cho ruwächulew je' jas jun tinimit ri k'o puwi' jun juyub', ri amaq'el käq'alajinik. ¹⁵Man kätzij tä jun chäj, te k'u ri' käyi' chuxe' jun koxon, xane xa käyi' ri' pa jun k'olib'al chikaj rech kätunun pa ki wi' konojel ri e k'o pa ri ja. ¹⁶Je wa' chib'ana ix xuquje', chib'ana' chi ri saqil ri k'o iwuk' kätunun chkiwäch ri winaq. Je ri' rech aretaq käkil ri utzil ri kib'ano, käkiya u q'ij ri i Tat ri k'o chila' chikaj.

Ri Jesús kuya tijonik chrij ri Pixab'

¹⁷Míchomaj ix chi in petinaq che resaxik ri Pixab' ri xutz'ib'aj kan ri qa mam Moisés, o ri ki tijonik ri q'alajisal taq re ru Loq' Pixab' ri Dios. Man in petinaq tä che resaxik, xane in petinaq chub'ixik ri qas u b'anik ri Pixab' xuquje' ri ki tijonik ri q'alajisal taq re ru Loq' Pixab' ri Dios. ¹⁸Qas tzij kinb'ij chiwe, man k'o tä kesax na che ri Pixab', xane xa ronojel käb'antaj na. K'ä mäjoq käsach u wäch ri kaj ulew, man k'o tä jun punto, man k'o tä jun alaj tz'ib' ri kesax na che ri Pixab'. ¹⁹Rumal ri' jachin ri man kunimaj tä jun chke ri taqanik re ri Pixab', pune are ri man nim tä u b'anik, xuquje' kuk'ut chkiwäch nik'iaj winaq chik chi man qas rajwaxik taj känimax wa', ri are' man nim taj kil wi na chkixol ri winaq ri kätaqan na ri Dios pa ki wi'. Are k'u ri winaq ri kunimaj ri Pixab', xuquje' kuk'ut chkiwäch nik'iaj winaq chik chi känimaj wa', qas nim na u b'anik wa' chkixol ri winaq ri kätaqan na ri Dios pa ki wi'. ²⁰Kinb'ij k'u chiwe, chi we man jikom na ri i k'aslemal ix chuwäch ri ki k'aslemal ri tata'ib' fariseos xuquje' ri tijonelab' re ri Pixab',^e man kixok tä ri' chkixol ri winaq ri kätaqan na ri Dios pa ki wi'.

Ri Jesús kuya tijonik chrij ri oyowal

²¹Ri ix i tom chi xb'ix chke ri qa mam ojer: “Mixkämisanik, apachin k'u ri käkämisanik käq'at na tzij puwi',” —kächa'. ²²Are k'u ri in kinb'ij chiwe chi jachin ri kuyak royowal chrij ri rachalal käq'at na tzij puwi'. Jachin ri k'äx käch'aw che ri rachalal käq'at na tzij puwi' kumal ri q'atal taq tzij. Xuquje' jachin ri kub'ij che ri rachalal chi xa are jun kon, chi man k'o tä chi u patän, ke' na ri' pa ri q'aq'.

²³⁻²⁴Rumal k'u ri', we kak'am b'i ri a sipanik cho ri ta'b'al toq'ob', chila' k'ut känä'taj chawe chi k'o jun k'äx ri kuna' ri awachalal chawij, chaya kan ri a sipanik cho ri ta'b'al toq'ob'. Jat na ruk' ri awachalal rech katutzir ruk' nabe, te k'u ri' kuya' kattzelej cho ri ta'b'al toq'ob' chuya'ik ra sipanik cho ri Dios.

²⁵We k'o jun winaq kub'an u k'ulel chawe, katuk'am k'u b'i pa ri q'atb'al tzij, chatutzir na ruk' pa ri b'e rech man katujach tä pu q'ab' ri q'atal tzij. We ta mat je ri', ri q'atal tzij katujach na pa ki q'ab' ri mayor, ri mayor k'ut katkikoj na pa che'. ²⁶Qas tzij b'a' ri kinb'ij chawe chi man k'o tä awelik loq chila' k'ä katoj na ronojel ri a multa, —xcha ri Jesús.

Ri Jesús kätzijon chrij ri nimalaj mak ri äwas u b'anik ruk' ri rixoqil o ri rachajil jun winaq chik

²⁷Ri ix i tom chi xb'ix kan nab'e: “Mab'an ri nimalaj mak ri äwas u b'anik chrij ra k'ulaj,” —kächa'.

^e 5:20 Ri tijonelab' re ri Pixab' e are' achijab' wa' ri sib'alaj xkitijoj kib' chrij ru Pixab' ri Moisés, xkik'utu wa' chkiwäch ri winaq.

²⁸Are k'u ri in kinb'ij chiwe, chi jachin ri kuka'yey jun ixoq, xaq xuwi ruk' ru rayixik u wäch xmakun ri' ruk' pa ranima', —kächa ri Jesús.

²⁹We ri awaq'äch re ri awikiäq'ab' kub'ano chi katzaq pa mak, chawesaj, chak'läqa apanoq. Are utz na chawe we kel jun ch'äqap che ra cuerpo, chuwäch wa' chi ronojel ra cuerpo käk'läq b'i pa ri q'aq'. ³⁰We k'u are ri a q'ab' re ri awikiäq'ab' kub'ano chi katzaq pa mak, chaq'ata', chak'läqa apanoq. Are k'u utz na chawe we kel jun ch'äqap che ra cuerpo, chuwäch wa' chi ronojel ra cuerpo käk'läq b'i pa ri q'aq', —xcha ri Jesús.

Ri Jesús kuya tijonik chrij ru jachik kib' juk'ulaj winaq

³¹(Käch'aw chi ri Jesús, kub'ij:) Xuquje' xb'ix kan nab'e: “Apachin ri kujach b'i ri rixoqil, rajwaxik kuya b'i jun wuj che ri kub'ij wi chi jachom kanoq,” —kächa'. ³²Ri in k'ut kinb'ij chiwe, chi we jun achi kujach b'i ri rixoqil man rumal tä u ch'ab'exik jun achi chik, kub'an ri' chi ri rixoqil kub'an ri nimalaj mak ri äwas u b'anik. Jachin k'u ri käk'uli ruk' jun ixoq ri jachom b'ik, kub'an ri' ri nimalaj mak ri äwas u b'anik, —xcha ri Jesús.

Ri Jesús kuya tijonik chrij ri juramento ri kaka'n ri winaq

³³Xuquje' i tom ri' ri xb'ix chke ri qa mam ojer: “Qas chab'ana' jas ri xachi'j u b'anik ruk' juramento cho ri Qajaw Dios,” —xeuchixik. ³⁴Ri in k'ut kinb'ij chiwe, chi mib'an juramento aretaq k'o ri kichi'j che jun winaq chik. Mib'an juramento ruk' ri kaj rumal chi chila' k'o wi ri Dios. ³⁵Mib'an juramento ruk' ruwächulew rumal chi are je' ta ne u tak'alib'al ri raqan ri Dios. Mib'an juramento ruk' ri tinimit Jerusalén rumal chi are u tinimit ri Dios ri Nimalaj Taqanel. ³⁶Xuquje' mib'an juramento ruk' ri i jolom, rumal chi man kixkowin taj kib'an saq o q'eq che xa jun i wi'. ³⁷Xane xaq xuwi chib'ij “je', je ri” o “man je' taj”, —kixcha'. Are k'u ri tzij ri xaq u wi' tzij chik, rech ri Itzel ri', —xcha ri Jesús chke.

Ri Jesús kuya tijonik chrij ri jun winaq ri kutzelej u k'exel ri k'äx ri käb'an che

³⁸Ri ix i tom chi xb'ix kan nab'e: “We jun käresaj u waq'äch jun winaq chik, kesax na ru waq'äch ri are'. We jun käresaj u ware jun winaq chik, kesax na ru ware ri are',” —kächa'. ³⁹Are k'u ri in kinb'ij chiwe: Chixel chuwäch ri itzel achi ri kraj käch'ojin iwuk'. Xane we k'o jun katch'ayow che ri juperaj a palaj, chaya ri juperaj a palaj chik chuwäch. Mitzelej u k'exel ri k'äx ri käb'an chiwe. ⁴⁰We k'o jun kraj katusik'ij pa q'atb'al tzij, kraj k'ut kumaj ri a kamixa', chaya b'i ra chaket che xuquje'. ⁴¹We k'o jun kukoj u chuq'ab' chawe chi kak'am b'i jun eqa'n ri käb'inib'ej jun legua, chak'ama b'i kieb' legua ruk'. ⁴²Apachin ri k'o jas kuta' chawe, chaya che. Makowirisaj ri awanima' chuwäch ri winaq ri kraj käqajan awuk'.

Cheiwaj ri i k'ulel

⁴³Xuquje' i tom ri' ri xb'ix kan nab'e: "Loq' chawila wi ri awachi'l, chawetzelay k'u u wäch ri a k'ulel," —kächa'. ⁴⁴Are k'u ri in kinb'ij chiwe: Loq' chiwila wi ri i k'ulel. Chib'ij: Ri Dios k'o pi wi', —kixcha chke ri winaq ri keyoq'on chiwe. Chib'ana utzil chke ri käketzelaj i wäch, chib'ana b'a' orar pa ki wi' ri xaq käka'n k'äx chiwe. ⁴⁵We je' kib'an wa' q'alaj ri' chi qas ix ralk'ual ri qa Tat ri k'o chila' chikaj. Are k'u ri qa Tat kesan loq ri q'ij pa ki wi' ri utzalaj taq winaq, xuquje' pa ki wi' ri itzel taq winaq. Kutaq k'u loq ri jäb' pa ki wi' ri käka'n ri jikomal, xuquje' pa ki wi' ri man käka'n tä ri jikomal. ⁴⁶Are k'u we xaq xuwi keiwaj ri kixkaj ix, ¿jas ta k'u che käyi' na tojb'al re wa' chiwe rumal ri Dios? Xuquje' ne ri toq'il taq alkaq'al käkaj kib' ri e are!. ⁴⁷We xaq xuwi kiya rutzil ki wäch ri iwachalal, ¿a kichomaj lo ri' chi i b'anom jun nimalaj utzil? Je k'u ne wa' xuquje' käka'n ri man qas ketam tä u wäch ri Dios. ⁴⁸Je b'a' chib'ana ix jas ri qa Tat ri k'o chila' chikaj. Ri Are' tz'aaqat pa ru chomab'al. Ri ix xuquje' chib'ana tz'aaqat pa ri i chomab'al, —xcha ri Jesús.

Ri Jesús kuya tijonik chrij ri utzil ri kub'an jun winaq

6 ¹Ru patänixik ri Dios ri kib'ano, mib'an wa' chkiwäch ri winaq xaq rech käkilo, käkiya k'u i q'ij. We je' kib'an wa', ri qa Tat ri k'o chila' chikaj man k'o tä tojb'al iwe kuya na. ²Rumal ri' aretaq keito' ri k'o ki rajwaxik, mitzizoj chke konojel ri winaq, je' jas ri käka'n ri winaq ri xaq kieb' ki wäch käkitzizoj chke konojel ri winaq pa taq ri rachoch Dios, pa taq ri b'e. Je' käka'n wa' xaq xuwi rech utz kech'aw ri winaq chkij. Qas tzij k'ut kinb'ij chiwe chi ri käb'ix chkij xuwi wa' ri tojb'al ke käkiriq na. ³Xane ri ix aretaq k'o jas u wäch jun tob'anik ri kiya chke ri k'o ki rajwaxik, k'o jun metamanik. Mitzizoj ne wa' che ri utzalaj iwachi'l. ⁴Chib'ana b'a' ri utzil xaq chelaq'al. Ri qa Tat k'ut ri kilow ronojel ri kib'an chelaq'al, are käyo'w na ri tojb'al iwe, —xcha ri Jesús.

Ri Jesús kuya tijonik chrij ri u b'anik orar

⁵Ri ix aretaq kib'an orar mib'an iwe jas ri käka'n ri winaq ri xaq kieb' ki wäch, ri käqaj chkiwäch xaq e tak'atoj käka'n orar pa taq ri rachoch Dios, pa taq ri u cruz taq b'e. Xaq are käkaj chi ke'ilitaj kumal ri winaq. Qas tzij kinb'ij chiwe chi xuwi wa' ri tojb'al ke käkiriq na. ⁶Xane ri ix aretaq kib'an orar, chixok pa ja, chitz'apij ri uchija. Chib'ana orar chuwäch ri qa Tat ri k'o iwuk' pa i tukiel wi. Ri qa Tat k'ut ri kilowik chi tajin kib'an orar chelaq'al, are käyo'w na ri tojb'al iwe.

⁷Aretaq kib'an orar, mib'ij k'ia tzij ri man k'o tä ki patän, jas ri käka'n ri winaq ri man qas ketam tä u wäch ri Dios. Ri e are' käkichomaj chi ri Dios keutatab'ej xa rumal chi k'ia ri käkib'ij pa taq ri oración ri käka'no.

⁸Mib'an b'a' iwe jas ri kâka'n ri e are'. Rumal chi ri qa Tat retam chik jas ri rajwaxik chiwe k'ä mäja' kita' wa' che. ⁹Rumal ri' aretaq kib'an orar, je wa' chib'ij:

Qa Tat ri k'o la pa ri kaj,
chnimarisax ta na u q'ij ri b'i' la.

¹⁰Taqan na la pa ki wi'
konojel winaq.

B'ana b'a' na la ri rayib'al la
cho ruwächulew,
jas ri kâb'an chila' chikaj.

¹¹Ya la chqawäch ri kâqatijo,
jas ri rajwaxik chqe kâmik.

¹²Sacha la ri qa mak ri qa'nom
je' jas ri uj kâqasach ri ki mak
ri kâka'n k'âx chqe.

¹³Mäya la chqe chi kujtaqchi'x
che mak, xane chujto' la
cho ri Itzel.

Ronojel wa' kâqata' che la
rumal chi ri lal
kâtaqan la puwi' ronojel.

K'o nimalaj chuq'ab' uk' la
puwi' ronojel,
chnimarisax ta b'a' q'ij la amaq'el
pa taq ri q'ij ri junab' ri kepetik.
Amén.

(Je wa' kib'ij aretaq kib'an orar, —xcha ri Jesús chke.)

¹⁴We ri ix kisach ki mak nik'iaj winaq chik ri ka'nom k'âx chiwe, ri qa Tat ri k'o chila' chikaj xuquje' kusach na ri i mak ix. ¹⁵Are k'u we man kisach ki mak nik'iaj winaq chik, ri qa Tat man kusach tä na ri i mak ix, —xcha ri Jesús chke ru tijoxelab'.

Ri Jesús kuya tijonik chrij ri ayuno

¹⁶Aretaq ri ix kib'an ayuno mib'an iwe jas ri kâka'n ri achijab' ri xaq kieb' ki wäch. Ri e are' kâka'n che kib' chi keb'isonik. Je' kâka'n wa' xaq rech kâkil ri winaq chi tajin kâka'n ayuno. Qas tzij kinb'ij chiwe chi xuwi wa' ri tojb'al ke kâkiriq na. ¹⁷Ri ix k'ut aretaq kib'an ayuno, chich'aja ri i palaj, utz kib'an chuxayik ri i wi'. ¹⁸Je wa' kib'ano rech ri winaq man kâkich'ob' taj chi tajin kib'an ayuno, xane xaq xuwi ri qa Tat ri k'o iwuk' pa i tukiel wi kilowik. Are k'ut käyo'w na ri tojb'al iwe.

Waral kätzijoxik wi ri q'inomal ri k'o chila' chikaj

¹⁹Mimulij i q'inomal waral cho ruwächulew, rumal chi waral xa kechikopir ri jastaq, xa keq'elob'ik, xa kelaq'axik. ²⁰Xane are chimulij i q'inomal chila' chikaj, jawije' ri man kechikopir tä wi, man keq'elob' taj, man kelaq'ax tä k'ut. ²¹Ri k'o wi ri i q'inomal, chila' ri' b'enaq wi ri iwanima', —xcha ri Jesús.

Ri qa waq'äch are je' jas jun candela ri kuya saqil

²²Ri a waq'äch are je' jas jun candela ri kuya saqil chawe. We utz ri a waq'äch, q'alaj ri' ri a b'e chawäch. ²³We k'u man utz ra waq'äch, man q'alaj tä ri' ra b'e, at k'o ri' pa q'equm. We ri saqil ri k'o pa ri awanima' kub'an q'equm, isib'alaj nim na ri q'equm ri! —xcha ri Jesús chke ru tijoxelab'.

Rajwaxik chi xa jun ri käqapatänij, ri Dios o ri q'inomal

²⁴Man k'o tä jun winaq käkownik keupatänij kieb' patrón. Käretzelaj k'u na u wäch ri jun, loq' käril na ri jun chik. Kub'an ri jikomal ruk' ri jun, man nim tä k'u käril wi ri jun chik. Jun winaq man kuya' taj kupatänij ri Dios we b'enaq u k'ux ruk' ri q'inomal, —xcha ri Jesús chke.

Ri Dios keuchajij ri ralk'ual

²⁵Rumal ri' kinb'ij chiwe: Mixok il che jas ri kib'an chuch'akik ri i wa o ri kitijo. Mixok il che ri iwatz'iaq ri kikojo. Are k'u nim na u b'anik ri k'aslemal chuwäch ri kitijo, are k'u nim na u b'anik ri i cuerpo chuwäch ri atz'iaq ri kikojo. ²⁶Chiwilampe ri chikop ri kerapap chikaj. Man käka'n tä tiko'n, man käkiyak tä k'u u wäch ri tiko'n chuk'olik wa' pa taq k'uja. Pune je ri', ri qa Tat ri k'o chila' chikaj ketzuquwik. Nim k'u na i q'ij ix chkiwäch ri chikop ajuwokaj. ²⁷¿A k'o lo jun chiwe ri käkownik käk'asi chi na kieb' oxib' junab' xa rumal chi sib'alaj kok il che? iMan k'o taj! —xcha ri Jesús chke.

²⁸¿Jas k'u che sib'alaj kixok il che ri iwatz'iaq? Chiwilampe ri kotz'ij pa taq ri juyub' jas käka'no kek'iyik. Man keb'atz'in taj, xuquje' man kekiemen taj. ²⁹Kinb'ij k'u chiwe chi pune ta ne je ri', ri nim taqanel Salomón, ruk' ronojel ru q'inomal, man xkownin tä xukoj jun ratz'iaq je' jas jun chke we kotz'ij ri', —xcha chke. ³⁰We ri Dios je wa' u b'anom che ri katz'iaq ri q'ayes ri e k'o kämik pa juyub', chuweq k'ut xa keyi' na pa ri q'aq', ie ta k'u lo ri ix! ¿A mat kixrilij na ri Dios che ri iwatz'iaq? Ri ix xa jub'iq' kixkojonik, —xcha chke. ³¹Rumal ri', mixok b'a' il, mib'ij: “¿Jawije' käpe wi ri qa wa? o ¿jawije' käpe wi ri käqatijo? o ¿jawije' käpe wi ri qatz'iaq?” —mixcha', —xcha chke. ³²Konojel k'u we jastaq ri' are ri käkitzukuj ri winaq. Are k'u ri ix k'o ri i Tat chila' chikaj ri retam chi

keajwataj wa' chiwe. ³³Rumal ri' are nab'e chitzukuj chi ri Dios kâtaqan pa ri i k'aslemal, xuquje' chib'ana ri jikomal chuwäch ri Are!, käya'taj k'u na ronojel ri kajwataj chiwe. ³⁴Mixok b'a' il che ri chuweq. Ri chuweq k'o na ri k'äx käriqtajik jas ri kämik. Ruk' wa' ri i kosik re ri q'ij kämik, — xcha ri Jesús chke ru tijoxelab'.

Miq'at tzij pa ki wi' nik'iaj winaq chik

7 ¹Miq'at tzij pa ki wi' nik'iaj winaq chik, rech ri Dios man kuq'at tä tzij pi wi' ix. ²Ri Dios je' u q'atik tzij kub'an na pi wi' ix jas ru q'atik tzij kib'an ix pa ki wi' nik'iaj winaq chik. Jas ri pajb'al ri kikoq ix chke nik'iaj winaq chik, je' käkoj na chiwe ix. ³¿Jas che kab'ij tzij chkiq nik'iaj winaq chik? iJe' ta ne chi kawil ri in nitz' mes ri k'o pa ru waq'äch ri awachalal, man kawil tä k'u ri a mak at ri je' jas jun kuta'm ri k'o pa ra waq'äch! ⁴We ri at k'o jun kuta'm pa ra waq'äch, ¿a kuya' lo ri' kab'ij che ri awachalal: “Chaya chwe chi kinwesaj koq ri in nitz' mes ri k'o pa ra waq'äch”? ⁵iRi at xaq kieb' a wäch! Chawila' nab'e jas u b'anik ra k'aslemal at, je' ta ne chi kawesaj jun kuta'm ri k'o pa ra waq'äch. Je ri' qas katka'y na che resaxik koq ri in nitz' mes ri k'o pa ru waq'äch ri awachalal.

⁶Meiya ri loq'alaj taq jastaq ri rech ri Dios chke taq ri tz'i', mepe k'u ne chiwij, käka'n k'u ch'aqataq chiwe. Meiya ri je'lalaj taq ab'aj perlas chkiwäch taq ri aq, xaq k'u ne mäkitak'alej.

Chib'ana orar, chita' ri kiwaj. Chitzukuj ruk' ri Dios, chik'orok'a ri uchija

⁷Chita' ri kiwaj, käya'taj k'u na wa' chiwe rumal ri Dios. Chitzukuj ruk' ri Dios, kiriq k'u na. Chik'orok'a ri uchija, käjaqtaj k'u na wa' chiwäch. ⁸Je ri', rumal chi jachin ri k'o jas kuta', käya'taj na che. Jachin ri k'o kutzukuj, k'o kuriqo, jachin k'u ri kuk'orok'a ri uchija, käjaqtaj na wa' chuwäch.

⁹¿A k'o lo jun chiwe ri kuya jun ab'aj che ri u k'ojol aretaq kuta' u wa? ¹⁰¿A kuya ne lo jun kumätz che aretaq kuta' jun kär? ¹¹We ri ix, ix ajmakib', kixkowin chuya'ik utzalaj taq jastaq chke ri iwalk'ual, ¿a mat ri i Tat ri k'o chila' chikaj keuya na utzalaj taq jastaq chke ri käkita' che?

¹²Je k'u ri', jas ri kiwaj ix chi käka'n ri winaq chiwe, je' chib'ana ix chke ri e are' xuquje'. Are k'u je wa' ri kub'ij ri Pixab' ri xutz'ib'aj ri qa mam Moisés, xuquje' je wa' kub'ij taq ri wuj ri xkitz'ib'aj kan ri q'alajisal taq re ru Loq' Pixab' ri Dios.

Waral käqil wi ri uchib'e ri latz' u wäch

¹³Chixok b'i pa ri uchib'e ri latz' u wäch. Ri uchib'e xuquje' ri b'e ri ke' pa ri k'äx jawije' käsach wi ki wäch ri winaq, nim ki wäch. E k'ia

k'ut ri keb'ok pa ri uchib'e ri'. ¹⁴Are k'u ri uchib'e xuquje' ri b'e ri ke' pa ri k'aslemal ruk' ri Dios, nu'ch ki wäch xuquje' sib'alaj k'äx. Man e k'ia tä k'ut ri keriqowik.

Etamtal jun che' we utz o man utz taj rumal ru wächinik

¹⁵Chichajij iwib' chkiwäch ri achijab' ri xaq e b'anal taq tzij, ri kaka'n che kib' chi e q'alajisal taq re ru Loq' Pixab' ri Dios. E are k'u wa' kepe iwuk', sib'alaj utz kepetik je' ta ne chij ri kij, are k'u chkipam e jiq'ab' taq utiw. ¹⁶Ri ix kich'ob' na jachin taq wa' rumal ri kaka'no. Je' jas jun che' käch'ob'taj u wäch rumal ru wächinik. ¿A k'o lo jumul ri ketam uvas chrij ri k'ix? ¿A ketam lo higos chrij ri tzäkäm? iMan je' taj! ¹⁷Je k'u ri' ronojel utzalaj che' utz ri u wäch ri kuya'. Are k'u ri che' ri man utz taj, man utz tä ru wäch ri kuya'. ¹⁸Ri utzalaj che' man käkowin taj kuya ru wäch ri man utz taj. Ri che' ri man utz taj man käkowin taj kuya utzalaj u wäch ri'. ¹⁹Ronojel che' ri man kuya tä utzalaj u wäch, kät'aqix na, käk'iaq na ri' pa ri q'aq'. ²⁰Je wa ri' ri ix qas kich'ob' na jas ki b'anik ri winaq rumal ri kaka'no, —xcha chke.

Man konojel tä ri winaq keopan na chila' jawije' kätaqan wi ri Dios

²¹Man konojel tä winaq keb'ok chila' jawije' ri kätaqan wi ri Dios, pune käkib'ij chwe: “Qajaw, Qajaw,” —kecha ri', xane xaq xuwi ri keb'anow ru rayib'al ri nu Tat ri k'o chila' chikaj. ²²E k'ia ri käkib'ij na chwe pa ri q'ij ri': “Qajaw, Qajaw, ri uj qa yo'm tzijonem pa ri b'i' la. Pa ri b'i' la xeqesaj b'i' itzel taq espíritus chke ri winaq, xuquje' are pa ri b'i' la ri xqa'n k'ia u wäch kajmab'al,” —kecha na. ²³Ri in k'ut kinb'ij na chke: “Man wetam tä i wäch. Chixel b'i' chnuwäch, ri ix xaq ix b'anal taq etzelal,” —kincha na chke, —xcha ri Jesús chke ru tijoxelab'.

Waral käqil wi ri kieb' u wäch tak'alib'al ja

²⁴Je k'u ri' jachin ri kutatab'ej ri nu tzij, kub'an k'ut jas ri kinb'ij, are je ri' jas jun achi ri k'o u no'j, ri xuyak ri rachoch pa ab'aj. ²⁵Xqaj k'u ri jäb', xek'iy taq ri ja', xpe jun nimalaj kiäqiq' chrij ri ja, man xtzaq tä k'ut rumal chi ru tak'alib'al are ab'aj. ²⁶Jachin k'u ri kutatab'ej ri nu tzij, man kub'an tä k'ut jas ri kinb'ij, junam ri' ruk' jun achi ri man kuch'ob' taj jas ri kub'ano, ri xuyak ri rachoch puwi' ri senyáb'. ²⁷Xqaj ri jäb', xek'iy taq ri ja', xpe jun nimalaj kiäqiq' chrij ri ja, xtzaq k'u ri ja. iRonojel xa xwulijik! —xcha ri Jesús.

²⁸Aretaq ri Jesús xto'taj che tzijonem, ri winaq sib'alaj xkikajmaj ru tijonik. ²⁹Je ri', rumal chi ri u tijonik kuk'utu chi are je' jas jun ri k'o u taqanik pa ki wi', man je' taj jas ri xka'n ri tijonelab' re ri Pixab'.

Ri Jesús kukunaj jun achi ri k'o itzel ch'a'k che

8 ¹Aretaq ri Jesús xqaj loq cho ri juyub', e k'ia winaq xeteri loq chrij. ²Xopan k'u ruk' ri Jesús jun achi ri k'o itzel ch'a'k che.^f Xxuki chuwäch ri Jesús, xub'ij che: Tat, ri in wetam chi käkowin la che nu kunaxik we kaj la, —xcha che.

³Xuyuq k'u ru q'ab' ri Jesús, xuchap koq ri achi, xub'ij che: iKwaj! Chutzir b'a' la, —xcha che.

Xuwi wa' xub'ij ri Jesús. Xutzir k'u ri achi ri k'o ri itzel ch'a'k che. ⁴Xub'ij k'u ri Jesús che: iTampe la! K'o jas mab'ij la che jachin jun. Oj la, jek'utu ib' la cho ri sacerdote.^g Ya la ri sipanik ri taqom kan rumal ri qa mam Moisés chi käyi'k aretaq käkunataj jun ri k'o itzel ch'a'k che. Are k'u q'alajisab'al wa' chkiwäch ri winaq chi utzirinaq chi la, —xcha che.

Ri Jesús kukunaj jun ala patänil re jun ki nimal soldados

⁵Aretaq xopan ri Jesús pa ri tinimit Capernaum, xpe jun achi ruk'. Are jun chke ri ki nimal soldados aj Roma. Xuta' k'u jun toq'ob' che ri Jesús. ⁶Je wa' xub'ij: Tat, ri ala ri patänil we qajinaq pa ch'at cho ja, käminaq u cuerpo. Sib'alaj k'äx u riqom rumal ri yab'il, —xcha che.

⁷Ri Jesús xub'ij che: Kine' na chukunaxik, —xcha che.

⁸Ri ki nimal soldados xch'awik, xub'ij che ri Jesús: Tat, man taqal tä chwe chi kok la pa ri wachoch. Xaq xuwi taqan la chi kel ri yab'il che ri patänil we, ruk' k'u wa' kutzir na, —xcha che. ⁹Ri in xuquje' k'o jun ri kätäqan pa nu wi' ri nim u b'anik. Xuquje' ri in e k'o nu soldados ri kintaqan pa ki wi'. Aretaq kinb'ij che jun chke ri nu soldados chi ke'k, ke' k'ut. Aretaq kinb'ij che jun chik chi käpetik, käpe k'u ri are'. Aretaq kintaq ri patänil we chub'anik jun chak, ri are' kub'an ri kinb'ij, —xcha ri ki nimal soldados che ri Jesús.

¹⁰Aretaq ri Jesús xuta wa', sib'alaj xukajmaj, xub'ij k'u chke ri winaq ri e teren chrij: Qas tzij kinb'ij chiwe, chi man k'o tä jumul ri nu riqom chkixol ri winaq aj Israel jun achi jas we achi ri' ri sib'alaj kälöjon chwe, —xcha chke. ¹¹Kinb'ij k'u chiwe chi e k'ia ri kepe na chrelb'al q'ij, xuquje' chuqajb'al q'ij, ri ket'uuyi na junam ruk' ri qa mam Abraham, ri qa mam Isaac, ri qa mam Jacob chuchi' ri mesa chila' jawije' ri kätäqan wi ri Dios. ¹²Are k'u ri xa xkichomaj keb'ok chila' jawije' ri kätäqan wi ri Dios, man keb'ok taj rumal chi man xekojon taj. Xane xa kek'iäq na b'i pa ri q'equm. Chila' k'ut keb'oq' wi na, chila' kälöquch'uch'ej wi na ri ki ware, —xcha ri Jesús chke ri winaq.

¹³Te ri' xub'ij ri Jesús che ri ki nimal soldados: Oj la cho ja. Rumal chi xkoj la chi käkunataj ri ala, je k'u käb'antaj na, —xcha che.

Tzare chi' k'ut xutzir ri ala aretaq xub'ij ri Jesús wa' we tzij ri'.

^f8:2 Ri itzel ch'a'k are jun yab'il ri sib'alaj k'äx ri kusipaj rib'. ^g8:4 "Sacerdote aj Israel": Chawila' ri San Lucas 1:8, xuquje' ri Diccionario, k'isb'al re we Nuevo Testamento.

Ri Jesús kukunaj ru ji' chichu' ri tat Pedro

¹⁴Ri Jesús xe' cho rachoch ri tat Pedro, xril k'u ru ji' chichu' ri tat Pedro qajinaq pa ch'at rumal jun nimalaj q'aq'. ¹⁵Ri Jesús xuchap ri chichu' che ru q'ab', xel k'u ri q'aq' chrij. Chanim k'ut xwalijik, xuchap ki patänixik.

Ri Jesús keukunaj k'ia yawab'ib'

¹⁶Aretaq xq'eqal chik, e k'ia winaq ri k'o itzelalaj taq espíritus chke xek'am b'i cho ri Jesús. Xa k'u ruk' jun tzij ri xub'ij ri Jesús xeb'el b'i ri itzelalaj taq espíritus, xuquje' xeukunaj konojel taq ri yawab'ib'. ¹⁷Je' xb'antaj wa' rech je' kelik jas ri xub'ij ri qa mam Isaías ri q'alajisal re ru Loq' Pixab' ri Dios: “Ri Are' xuriq k'äx rumal qech, xuya qa chuq'ab', xujukunaj che ri qa yab'ilal,” —xcha ri qa mam Isaías.

Waral käqil wi ri winaq ri xkib'ij chi kākaj keb'e' ruk' ri Jesús

¹⁸Ri Jesús xrilo chi e k'ia winaq ki mulim kib' ruk', xub'ij chke ru tijoxelab': Chujq'ax ch'äqäp che ri mar, —xcha chke. ¹⁹Xpe k'u jun tijonel re ri Pixab', xqeb' k'u ruk' ri Jesús, xub'ij che: Ajtij, kwaj kine' uk' la apawije' ta ne ri ke' wi la, —xcha che.

²⁰Xch'aw k'u ri Jesús, xub'ij che: Ri yak k'o ki jul, xuquje' ri chikop ri kerapap cho ri kaj k'o ki sok. Are k'u ri in, in ri' ri Ralk'ual ri Dios ri Qas Winaq,^h man k'o tä jawije' ri kinwar wi, —xcha che.

²¹Jun achi chik, jun chke ru tijoxelab', xub'ij che ri Jesús: Tat, ya la chwe chi nab'e kine'k, kinmuq kan ri nu tat aretaq kākämik, —xcha che.

²²Xch'aw k'u ri Jesús, xub'ij che: Tasa'j at wuk', chaya chke ri käminaqib' chi chkimuqu ri ki käminaq, —xcha ri Jesús che.

Ri Jesús kub'ano chi kätäni ri kiäqiq'

²³Te ri' xok ri Jesús pa ri barco, ru tijoxelab' k'ut xeb'e' ruk'. ²⁴Xpe k'u jun nimalaj kiäqiq' ri sib'alaj k'äx puwi' ri ja', je ri' chi ri nimaq taq uwoja' tajin keb'ok pa ri barco. Are k'u ri Jesús tajin käwarik. ²⁵Xeb'e' k'u ru tijoxelab', xekik'asuj, xkib'ij che: iQajaw Jesús, chujto' la! iTajin kujkämik! —xecha che.

²⁶Xch'aw k'u ri Jesús, xub'ij chke: ¿Jas che sib'alaj kixej iwib'? iRi ix gas tzij man nim tä más ri i kojoniq! —xcha chke.

Xwalij k'u ri Jesús, xuyaj ri kiäqiq' xuquje' ri mar. Xtäni k'u ri kiäqiq', xlilob' ronojel ru wi' ri mar. ²⁷Ri achijab' sib'alaj xkikajmaj, xkib'ij k'ut: ¿Jachin lo ri' we achi ri', chi ri kiäqiq' xuquje' ri ja' re ri mar keniman che? —xecha ri achijab'.

^h8:20 Ri Jesús xukoj we b'i'aj ri' chb'il rib' chuk'utik chi are ri Cristo o ri Mesías ri tztz'ib'ax ojer pa ru Loq' Pixab' ri Dios chi are ri To'l Qe ri käpetik.

E k'o kieb' achijab' aj Gadara ri e k'o itzel taq espíritus chke

²⁸Aretaq xeopan ch'äqäp che ri mar, pa ri ki tinimit ri winaq aj Gadara, xeb'el loq kieb' achijab' pa ri campo santo chkixol taq ri muqub'al, xeopan k'u ruk' ri Jesús. E k'o itzel taq espíritus chke we achijab' ri'. Sib'alaj xib'ib'al kepetik, je ri' chi man k'o tä chi jun käkowinik kok'ow pa ri b'e ri'. ²⁹Xkichap k'u u raqik ki chi', ko xech'awik, xkib'ij che ri Jesús: ¿Jas kaj la chqe uj, Jesús, lal ri' ri u K'ojol ri Dios? ¿A petinaq la waral chub'anik k'äx chqe pune mäja' kuriq ri q'ij? —xecha che ri Jesús.

³⁰E k'ia k'u ri aq tajin keyuq'ux apan chila' pa ri juyub' ri'. ³¹Ri itzel taq espíritus xeb'ochi'n che ri Jesús, xkib'ij che: We kujesaj b'i la, ya la chqe chi kujok chke ri aq, —xecha che.

³²Xub'ij k'u ri Jesús chke: Jix b'a', chixok chke ri aq, —xcha chke.

Xeb'el k'u b'i ri itzel taq espíritus chke ri achijab', xeb'ok b'i chke ri aq. Konojel k'u ri aq xkik'iaq b'i kib' chutza'm ri juyub', xeqaj k'u pa ri mar, xejiq'ik.

³³Are k'u ri ayyuq'ab' taq aq sib'alaj xkixej kib', xeanimaj b'ik, xeb'e'k. Aretaq xeopan pa ri tinimit xkesaj u tzijol wa' ri xkilo, xuquje' ri xb'antaj kuk' ri achijab' ri xek'oji ri itzel taq espíritus chke. ³⁴Konojel k'u ri winaq ri e k'o pa ri tinimit xeb'e' jela' jawije' k'o wi ri Jesús. Aretaq xkil ri Jesús, xkib'ochi'j, xkib'ij che chi chel b'i pa ri ki tinimit.

Ri Jesús kukunaj jun achi ri käminaq u cuerpo

9 ¹Te k'u ri' xok ri Jesús pa jun barco, xq'ax ch'äqäp che ri cho, xopan k'u pa ru tinimit ri Are'. ²Xk'am k'u b'i jun achi cho ri Jesús ri käminaq u cuerpo, q'oyol k'u ri' cho jun alaj ch'at. Aretaq ri Jesús xrilo chi ri achijab' ri e teleninaq loq sib'alaj kekojon che, xub'ij che ri yawab': Mäb'ison chi la, tat, ri mak la xesachtajik, —xcha che.

³Jujun k'u chke ri tijonelab' re ri Pixab' tajin kechomanik, xkib'ij pa kanima': "We achi ri' kub'ij ri äwas u b'ixik chrij ri Dios," —xecha'. ⁴Ri Jesús retam chik jas ri tajin käkichomaj, xub'ij k'u chke: ¿Jas che k'o we itzel taq chomanik ri' pa anima' alaq? —xcha chke. ⁵¿Jachike ri man k'äx tä u b'ixik: "Ri mak la xesachtajik", o ru b'ixik: "Walij la, oj la cho ja"? —xcha ri Jesús chke. ⁶Rech b'a' ketamaj alaq chi ri in, in ri' ri Ralk'ual ri Dios ri Qas Winaq, k'o k'u nu taqanik pa ki wi' ri winaq cho ruwächulew chusachik ri ki mak, itampe alaq ri kinb'ij! —xcha chke.

Xub'ij k'u ri Jesús che ri achi ri käminaq u cuerpo: Walij la, oj la cho ja, k'ama b'i la ri sok la, —xcha che.

⁷Xwalij k'u b'i ri achi ri käminaq u cuerpo, xe' cho rachoch. ⁸Aretaq xkil ri winaq wa', xkixej kib'. Xkinimarisaj k'u u q'ij ri Dios, rumal chi u yo'm pa ki q'ab' winaq chi taqal u b'anik we kajmab'al ri'.

Ri Jesús kusik'ij ri tat Mateo rech ke' ruk'

⁹Xel b'i ri Jesús chila'. Ok'owem kub'an ri Are' jawije' ri kätöj wi ri alkab'al, xril k'u u wäch jun achi, Mateo u b'i, t'uyul chila'. Xub'ij k'u che: Tasa'j wuk', —xcha che.

Xwalij k'u ri tat Mateo, xe' ruk' ri Jesús.

¹⁰Pa jun q'ij k'ut t'uyul ri Jesús chi' ri mesa cho rachoch ri tat Mateo. E k'ia k'u ri toq'il taq alkab'al, xuquje' nik'iaj ajmakib' chik e t'uyul ruk' ri Jesús chi' ri mesa junam kuk' ru tijoxelab'. ¹¹Xepe k'u ri tata'ib' fariseos, xkil ronojel wa'. Xkita' k'u chke ru tijoxelab', xkib'ij: ¿Jas che käwi' ri Jesús ri iwajtij kuk' ri toq'il taq alkab'al xuquje' kuk' ri ajmakib'? —xecha chke.

¹²Aretaq xuta ri Jesús wa', xub'ij chke: Ri winaq ri utz ki wäch, ri k'o ki chuq'ab', man rajwaxik tä kunal ke, xane are rajwaxik wa' chke ri yawab'ib', —xcha chke. ¹³Oj alaq, jetamaj alaq jas kel kub'ij wa' we tzij ri' ri tz'ib'tal kan pa ru Loq' Pixab' ri Dios ri kub'ij: “Ri in are kwaj chi ri ix kitoq'ob'isaj ki wäch ri winaq. Man are tä kwaj chi keikämisaj taq awaj che ki sipaxik chnuwäch,” —kächa ri Dios, —xcha chke. Ri in, man in petinaq tä che ki sik'ixik winaq ri jikom kanima' cho ri Dios, xane in petinaq che ki sik'ixik ri ajmakib' rech käkik'ex kanima', käkik'ex k'u ki chomanik, —xcha chke.

E k'o winaq ri xkita' che ri Jesús chrij ri ayuno

¹⁴Ru tijoxelab' ri tat Juan Qasal Ja' xeopan ruk' ri Jesús, xkib'ij che: ¿Jas che ri uj xuquje' ri tata'ib' fariseos amaq'el käqa'n ri ayuno,ⁱ are k'u ri tijoxelab' la man käka'n tä ri ayuno? —xecha che.

¹⁵Ri Jesús xch'awik, xub'ij chke: ¿A keb'ison lo ri winaq ri e k'o pa jun k'ulanem aretaq ri achi ri te' xk'uli'k k'o kuk'? Kopan k'u na ri q'ij aretaq kesax b'i we achi ri' chkixol. Te k'u ri' käka'n na ri ayuno pa ri q'ij ri', —xcha ri Jesús chke.

¹⁶Xuquje' xub'ij ri Jesús chke: Man k'o tä jun winaq ri kut'is jun k'ak' k'ojob'al chrij jun q'el atz'iaq. We ta je ri' ri k'ak' k'ojob'al kuk'ol rib', käresaj k'u b'i jub'iq' che ri q'el atz'iaq, känimar k'u ru teq'tob'ik, —xcha chke.

¹⁷Man k'o tä jun ri kuya k'ak' vino pa q'el taq q'eb'al re tz'um. We ta je ri', ri vino kut'ub'ij na ri tz'um, ketzeletaj k'u na ri vino xuquje' taq ri tz'um. Rajwaxik k'ut chi ri k'ak' vino käyi' pa taq k'ak' taq q'eb'al re tz'um, rech ri vino xuquje' taq ri tz'um man ketzeletaj taj, —xcha ri Jesús chke.

Käkunax jun ixoq yawab', xuquje' käk'astajisax ru mia'l ri tat Jairo ri xkäm na

¹⁸Je wa' tajin kub'ij ri Jesús chke ri winaq aretaq xopan jun tata' ki nimal ri winaq aj Israel. Xxuki chuwäch ri Jesús, xub'ij che: Ri alaj nu

ⁱ9:14 Chawila' ri tzij “Ayuno” pa ri Diccionario, k'isb'al re we Nuevo Testamento.

mia'l k'ä te' xkäm kanoq. We k'u ri lal ke' la wuk', käya la ri q'ab' la puwi', käk'asi na, —xcha che.

¹⁹Xe' k'u ri Jesús ruk' ri tata', e rachi'l ru tijoxelab'. ²⁰K'o k'u jun ixoq yawab', ri xke' kab'lajujunab' xaq kel u kik'el. Xqeb' k'u chrij ri Jesús, xuchap koq ru chi' ru q'u'. ²¹Xub'ij k'u pa ranima': “Xuwi ta ne we kinchap koq ru q'u', kinutzir na,” —xcha ri ixoq. ²²Ri Jesús k'ut xutzolq'omij rib', xril ri ixoq, xub'ij che: Mäb'ison chi la, nan, xkunataj k'u la, rumal chi xkojon la chwe, —xcha che.

Tzare chi' k'ut xutzir ri ixoq.

²³Aretaq ri Jesús xopan cho rachoch ri tata' ri ki nimal ri winaq aj Israel, xrilo chi e k'o chi ri ajq'ojomab' ri keb'e' che ri muqnajik, xuquje' xeril ri winaq chi sib'alaj käkik'is kib' che oq'ej, sib'alaj käkiraq ki chi'. ²⁴Xub'ij k'u chke: iChel na apan alaq cho ja! Man käminaq tä ri ali, xane xa käwarik, —xcha chke.

Are k'u ri winaq xa xkitze'j u wäch ri Jesús. ²⁵Ri Jesús k'ut xeresaj b'i ri winaq cho ja, te k'u ri' xok b'ik. Xuchap ri ali che ru q'ab'. Ri ali k'ut xwalijik. ²⁶Xel k'u u tzijol wa' ri xb'antajik pa taq konojel ri tinimit chila'.

Ri Jesús keukunaj kieb' achijab' ri man kekowin taj keka'yik

²⁷Aretaq xel b'i ri Jesús chila', kieb' moyab' xeteri b'i chrij, xkiraq ki chi', xkib'ij: iTat, lal ri' ri Ralk'ual kan ri qa mam David, toq'ob'isaj la qa wäch! —xecha che.

²⁸Aretaq ri Jesús xok b'i pa ri ja, ri kieb' moyab' xeqeb' ruk'. Ri Jesús xuta' chke: ¿A kákoj alaq chi kinkowin chub'anik wa'? —xcha chke.

Käqakojo, Tat, —xecha ri e are'.

²⁹Ri Jesús xuchap koq ri ki waq'äch, xub'ij chke: Je' ta b'a' chb'antajik jas ri xkoj alaq chi kinkowin chub'anik, —xcha chke.

³⁰Xutzir k'u ri ki waq'äch. Ri Jesús sib'alaj xeuropix'aj, xub'ij chke: Mätzijoj alaq wa' che jachin jun, —xcha chke.

³¹Te k'u ri', aretaq xeb'el b'ik, xkichap u tzijoxik wa' jas ri xub'an ri Jesús kuk' pa konojel taq ri tinimit ri k'o jela'.

Ri Jesús kukunaj jun achi ri man kákowin tä chik käch'awik

³²Tajin keb'el b'i ri kieb' moyab' ri xekunaxik, aretaq xk'am loq chuwäch ri Jesús jun achi mem ri k'o jun itzel espíritu che. ³³Aretaq xesax b'i ri itzel espíritu rumal ri Jesús, ri achi ri mem xuchaplej tzijonem. Ri winaq sib'alaj xkikajmaj wa', xkib'ij: Man k'o tä jumul ri je' qilom wa' waral pa Israel, —xecha'.

³⁴Are k'u ri tata'ib' fariseos xkib'ij: We achi ri' keresaj b'i ri itzel taq espíritus chke ri winaq ruk' ru chuq'ab' ri ki nimal ri itzel taq espíritus, —xecha'.

Ri Jesús kel u k'ux chke ri winaq

³⁵Ri Jesús xeusolij ri nimaq taq tinimit xuquje' ri alaj taq tinimit. Pa taq ri rachoch Dios ri kákimulij wi kib' ri winaq xuya tijonik, xutzijoj

ri Utzalaj Tzij re ri Evangelio chrij ru taqanik ri Dios pa ki wi' ri winaq. Xukunaj ronojel u wäch yab'il, xuquje' xresaj ronojel u wäch k'äx chke ri winaq. ³⁶Aretaq xeril ri k'ialaj winaq, xel u k'ux chke rumal chi keb'isonik, man k'o tä käku'b'isan ki k'ux. E je' ta ne chij ri man k'o tä kajyuq'. ³⁷Xub'ij k'u chke ru tijoxelab': Qas tzij sib'alaj nim ri q'atoj, xa k'u e kieb' oxib' ri ajchakib'. ³⁸Chib'ochi'j b'a' ri Ajchaq'el ri q'atoj chi keutaq b'i nik'iaj ajchakib' chik pa ru chak, —xcha chke.

Kecha' ri kab'lajuj apóstoles rumal ri Jesús

10 ¹Ri Jesús xeusik'ij ri kab'lajuj u tijoxelab'. Xuya chke chi käk'o'ji taqanik pa ki q'ab' che kesaxik b'i ri itzel taq espíritus, xuquje' che ki kunaxik ri winaq che ronojel u wäch yab'il o ronojel u wäch k'äx ri k'o chke.

²Are wa' ri ki b'i' ri kab'lajuj apóstoles: / nab'e ri tat Simón ri xuquje' káb'ix Pedro che, ruk' ri tat Andrés ri rachalal. Ri tat Jacobo ruk' ri tat Juan ri rachalal ri e u k'ojol ri tat Zebedeo. ³Ri tat Felipe, ri tat Bartolomé, ri tat Tomás, xuquje' ri tat Mateo ri toq'il alkab'al. Ri tat Jacobo ru k'ojol ri tat Alfeo. Ri tat Lebeo ri xuquje' káb'ix Tadeo che. ⁴Ri tat Simón ri káb'ix u nimal tinimit che, xuquje' ri tat Judas Iscariote ri xjachow ri Jesús.

Ri Jesús keutaq b'i ri kab'lajuj u tijoxelab' chutzijoxik ri Utzalaj Tzij re ri Evangelio

⁵Ri Jesús xeutaq b'i we achijab' ri', xeuPIXb'aj b'ik, xub'ij chke: Mixe' pa taq ri ki tinimit ri winaq ri man aj Israel taj. Man kixok tä k'ut pa taq ri ki tinimit ri winaq aj Samaria. ⁶Xane are kixe' kuk' ri winaq aj Israel, ri e je' ta ne chij e sachinaq kan pa taq juyub'. ⁷Jix, jib'ij chke chi xa jub'iq' man kuchaplej ru taqanik ri Dios. ⁸Cheikunaj ri yawab'ib', cheik'astajisaj ri käminaqib', cheikunaj ri k'o itzel taq ch'a'k ch'kij, cheiwesaj k'u b'i ri itzel taq espíritus chke ri winaq. Ri ix xaq sipam wa' we kuinem ri' chiwe, k'o k'u b'a' mita' che ri ki to'ik ri winaq, —xcha chke.

⁹Mik'am b'i i rajil. Ri q'än puaq, ri saq puaq, ri kiäq puaq mik'am k'u b'ik. ¹⁰Mik'am b'i ri i chim che ri b'e. Xa jun i kamixa' kik'am b'ik. Mik'am b'i i xajäb'. Mik'am b'i i ch'imiy. Je ri', rumal chi taqal che ri ajchak chi käyi' ri kajwataj che.

¹¹Apachike tinimit ri kixopan wi, we nim, we ch'utin, chitzukuj jun winaq chila' ri qas kixk'ulaj. Chixkanaj kan chila' k'ä kichap na b'i jumul chik ri i b'e. ¹²Aretaq kixok pa jun ja, chiya rutzil ki wäch ri e k'o pa ri ja. Kib'ij chke chi are utzil kiwaj chke. ¹³We taqal chke ri winaq ri e

/ 10:2 Ri tzij “apóstol” kel kub'ij “taqom”. E kab'lajuj u taqo'n ri Jesús ri e cha'tal rumal.

k'o pa ri ja chi kiya kan rutzil ki wäch ruk' utzil, chiya kanoq. We k'u man taqal chke, miya kan rutzil ki wäch. ¹⁴Are k'u we man kixk'ulax kumal, we man kākaj taj kākitalab'ej ri i tzij, chixel b'i cho ri ja ri' o pa ri tinimit ri'. Chitota' kan ri ulew ri k'o che taq ri iwaqan. (Chib'ana wa' chuq'alajisaxik chkij ri winaq re ri tinimit ri' chi man utz tä ri kākano, k'o ki mak.) ¹⁵Qas tzij kinb'ij chiwe chi pa ri q'ij ri kät'at na tzij pa ki wi' ri winaq ri' rumal ri Dios, nim na ri k'äjisab'al ki wäch ri winaq re ri tinimit ri' chuwäch ri k'äjisab'al ki wäch ri winaq aj Sodoma xuquje' ri winaq aj Gomorra,^k —xcha chke.

Käb'an na k'äx chke ri kojonelab'

¹⁶iChiwilampe! Ri in kixintaq b'ik je' ta ne chi ix chij chkixol ri utiw. Chixsak'laj b'a' je' jas ri kumätz, chib'ana k'ut je' jas ri kub'an ri palomäx ri man kub'an tä k'äx. ¹⁷Chiwila b'a' iwib', rumal chi ri winaq kixkijach na pa ki q'ab' ri ki nimaqil ri winaq, kixkich'ay na pa taq ri rachoch Dios ri kākimulij wi kib' ri winaq. ¹⁸Kixkik'am na b'i chkiwäch q'atal taq tzij, xuquje' chkiwäch nimaq taq taqanelab' rumal wech in, rech kiq'alajisaj ri Utzalaj Tzij re ri Evangelio chkiwäch ri e are' xuquje' chkiwäch ri winaq ri man aj Israel taj. ¹⁹Aretaq k'ut kixk'am b'ik rech kixjach chkiwäch ri q'atal taq tzij, mixej iwib'. Michomaj b'ik jas ri kib'ij, o jas ri kib'an chub'ixik wa'. K'ol b'a' pa i jolom chi aretaq rajwaxik kixch'awik, ri Dios käyo'w na chiwe ri tzij ri kib'ij. ²⁰Man ix tä k'u ri' ri kixtzijon na, xane are ri Loq'alaj Espíritu rech ri qa Tat käyo'w na ri tzij pa ri iwanima', —xcha chke.

²¹Ri winaq kekijach na ri kachalal pa kämisaxik. Ri nan tat kekijach na ri kalk'ual pa kämisaxik. Ri alk'ualaxelab' käkiyak na kib' chkij ri ki nan ki tat, kekijach na pa kämisaxik. ²²Ketzela na i wäch kumal konojel ri winaq xa rumal wech in. Apachin k'u ri kuch'ij ri k'äx k'ä kāk'is na ronojel kuriq na ru tob'anik ri Dios. ²³Aretaq käb'an k'äx chiwe pa jun tinimit, chixanimaj b'i pa jun tinimit chik. Qas tzij kinb'ij chiwe chi mäja' kixkowin chusolixik taq konojel ri tinimit ri e k'o wi ri winaq aj Israel aretaq kinpe in, in ri' ri Ralk'ual ri Dios ri Qas Winaq, —xcha chke ru tijoxelab'.

²⁴Ri tijoxel man are tä nim na u b'anik chuwäch ru tijonel. Ri ajchak k'ut man are tä nim na u b'anik chuwäch ri u patrón. ²⁵Ri tijoxel rajwaxik käku'b'i u k'ux chi käjunamataj na ruk' ru tijonel. Ri ajchak k'ut rajwaxik käku'b'i u k'ux chi käjunamataj na ruk' ru patrón. We ri ajchaq'el ja käb'ix Beelzebú che xa che yoq'b'al re, ¿jas ta k'u lo käb'ix chke ri rachalaxik ri are'?

^k 10:15 Ri kieb' tzij “Sodoma” y “Gomorra” keriqtaj pa ri Diccionario, k'isb'al re we Nuevo Testamento.

Waral käqil wi jachin chuwäch ri rajwaxik käqaxej wi qib'

²⁶Rumal ri' mixej iwib' chkiwäch ri winaq. Man k'o tä ri ch'uqталik ri mat kel na chi saq. Man k'o tä k'u ri k'u'talik ri mat ketamax na. ²⁷Ri kinb'ij chiwe ix pa ri q'equm, chiya u b'ixik pa saqil. Ri kinb'ij chiwe chik'uyal, chiraqa i chi' chub'ixik wa' pa taq ri b'e. ²⁸Mixej iwib' chkiwäch ri winaq ri kekowinik käkikämisaj ri cuerpo, man kekowin tä k'u chukämisaxik ri ranima' jun. Xane are chixej iwib' chuwäch ri Jun ri käkowinik kusach u wäch ru cuerpo jun winaq xuquje' ri ranima' ri are' pa ri q'aq'.

²⁹¿A mat xa jun centavo kek'iyix wi kieb' alaj taq chikop ajuwokaj? Man k'o tä k'u jun chke we alaj taq chikop ri' ri käkämik we ta mat kraj ri i Tat. ³⁰Xuquje' ne ri rismal i wi', konojel wa' e ajilatal rumal ri Dios. ³¹Mixej b'a' iwib', ri ix sib'alaj ix loq' na chkiwäch k'ia alaj taq chikop ajuwokaj, —xcha ri Jesús chke.

Ri käk'iq'alajisaj kib' chkiwäch ri winaq chi e kojoninaq che ri Jesucristo

³²Konojel ri käk'iq'alajisaj kib' chkiwäch ri winaq chi e kojoninaq chwe, ri in xuquje' kinq'alajisaj na chuwäch ri nu Tat ri k'o chila' chikaj chi e wachi'l in. ³³Apachin k'u ri kub'ij chkiwäch ri winaq chi man retam tä nu wäch, ri in xuquje' kinb'ij chuwäch ri nu Tat ri k'o chila' chikaj chi man wetam tä u wäch ri are', —xcha ri Jesús.

Rumal ri Jesús käk'o'ji na ch'oj chkixol ri winaq

³⁴Michomaj chi ri in petinaq chuya'ik utzil chkixol ri winaq cho ruwächulew, xane rumal wech in käk'o'ji na ch'oj chkixol ri winaq. ³⁵Käb'antaj na ch'oj rumal wech, jun tata' chrij ri u k'ojol, ru k'ojol k'ut chrij ru tat, jun chichu' chrij ri ral ali, ri ali k'ut chrij ru nan, xuquje' ne ri jun ali chik chrij ru nan ralib', ru nan ralib' k'ut chrij ri are'. ³⁶Je ri' chi ri ki k'ulel ri winaq chkijujunal, e are' ri kachalaxik ri e are', —kächa ri Jesús.

³⁷Apachin ri loq' na käril ru nan u tat chnuwäch in, man taqal tä ri' chi kok che nu tijoxel. Apachin ri loq' na käril ru k'ojol o ru mia'l chnuwäch in, man taqal tä ri' chi kok che nu tijoxel. ³⁸Apachin ri man käpe tä wuk' in rumal chi man kraj taj kuriq ri kämikal jas ri kinriq in, man taqal tä ri' chi kok che nu tijoxel. ³⁹Jachin ri kraj kuto' u wi' ru k'aslemal waral cho ruwächulew, käkäm na ri'. Jachin k'u ri kuya ru k'aslemal rumal wech in, kuto' na u wi' ri' ru k'aslemal.

Waral kätzijox wi ri tojb'al re ri käqa'no

⁴⁰Ri winaq ri utz i k'ulaxik kub'ano, in ri' kinuk'ulaj. Jachin ri kinuk'ulaj in, are kuk'ulaj ri' ri Jun ri xintaqow loq. ⁴¹Jachin ri kuk'ulaj

jun q'alajisal re ru Loq' Pixab' ri Dios ri taqom loq rumal ri Dios, kuk'am na ri tojb'al re jas ri käyi' che jun q'alajisal re ru Loq' Pixab' ri Dios. Jachin ri kuk'ulaj jun utzalaj achi, kuk'am na ri tojb'al re jas ri käyi' che jun utzalaj achi rumal ri utzil ri kub'ano. ⁴²Apachin ri kuya jun vaso joron che jun chke we winaq ri' ri man nim tä ki b'anik xa rumal chi are nu tijoxel wa', qas kuriq na ri tojb'al re, —xcha ri Jesús chke.

E k'o u taqo'n ri Juan Qasal Ja' keopan ruk' ri Jesús

11 ¹Aretaq ri Jesús xto'taj che ki pixb'exik ri kab'lajuj u tijoxelab', xel b'i chila' rech kuya tijonik chke nik'iaj winaq pa taq ri tinimit jela', xuquje' rech kutzijoj ri Utzalaj Tzij re ri Evangelio chke.

²Are k'u ri tat Juan Qasal Ja' k'o pa che'. Xretamaj k'ut jas ri tajin kub'an ri Cristo. Ri are' xeutaq b'i kieb' chke ru tijoxelab' ruk' ri Jesús.

³Je' xub'ano rech käkita' che: ¿A lal ri' ri Cristo ri käpe na? o ¿A rajwaxik ne käqeyej chi na jun chik? —xecha che.

⁴Xch'aw k'u ri Jesús, xub'ij chke: Oj alaq, b'ij alaq che ri tat Juan jas ri tajin kil alaq, xuquje' ri tajin käta alaq. ⁵B'ij alaq che chi ri moyab' keka'y chik, ri ch'okojib' keb'in chik, ri k'o itzel ch'a'k chkij tajin keutzir che ri ki yab'. B'ij alaq che chi ri so'rab' käkita chik, ri käminaqib' tajin kek'astajik, xuquje' chi ri meb'a'ib' tajin kätzijox ri Utzalaj Tzij re ri Evangelio chke. ⁶Utz re ri winaq ri man kub'an tä kieb' u k'ux chwij, —xcha chke ru tijoxelab' ri tat Juan.

⁷Aretaq xeb'e' ru tijoxelab' ri tat Juan, ri Jesús xuchaplej u tzijoxik ri tat Juan chke ri winaq, xub'ij chke: ¿Jas xe' alaq che rilik pa ri juyub' ri kätz'inowik? ¿A xe' alaq che rilik jun aj ri tajin käslab'isax rumal ri kiäqiq'? ⁸We man are tä ri', ¿jas ri xil alaq? ¿A xil alaq jun achi ri je'l ri ratz'iaq u kojom? Etam alaq chi ri k'o je'lalaj taq katz'iaq, e k'o ri e are' pa taq kachoch ri nimaq taq taqanelab'. ⁹¿Jas k'u ri xe' alaq che rilik? ¿A xil alaq jun q'alajisal re ru Loq' Pixab' ri Dios? Je', je ri', —xcha'. Tzare k'u ri tat Juan nim na u b'anik chuwäch apachike q'alajisal re ru Loq' Pixab' ri Dios. ¹⁰Ri tat Juan are wa' ri tz'ib'am kan chrij pa ru Loq' Pixab' ri Dios ri Tz'ib'talik ri kub'ij:

Kintaq na b'i ri nu taqo'n,
känab'ej k'u na chawäch
ri kub'an na u b'anik ra b'e,

—kächa ri', —xcha ri Jesús chke ri winaq. ¹¹Qas tzij ri kinb'ij chiwe chi chkixol konojel ri winaq ri e k'olinaq k'ä we kämik ri', man k'o tä jun ri nim na u q'ij chuwäch ri tat Juan Qasal Ja'. Pune je ri', ri jun ri man qas nim tä u b'anik ri kätaqan ri Dios pa ranima', are nim na u q'ij wa' chuwäch ri tat Juan Qasal Ja', —xcha chke.

¹²Tzpa taq ri q'ij ri xpe ri tat Juan Qasal Ja' k'ä kämik, ri winaq xkichaplej loq u tijik ki chuq'ab' rech keb'ok pa ru taqanik ri Dios. Ri

käkikoj ki chuq'ab' käkichomaj chi e are' kech'akan na. ¹³Ri Pixab' ri tutz'ib'aj ri qa mam Moisés kub'ij chi käpe na ri Dios rech kätaqan pa ki wi' ri winaq, xuquje' je' xkib'ij konojel ri q'alajisal taq re ru Loq' Pixab' ri Dios k'ä xpe na ri tat Juan. ¹⁴We k'u ri ix qas kiwaj kikoj wa', ri tat Juan are ri q'alajisal re ru Loq' Pixab' ri Dios ri käpe na jas ri xpe ri qa mam Elías ojer. ¹⁵Jachin taq ri käkijikib'a kanima' chutatab'exik ri nu tzij, chkitatab'ej b'a', —xcha chke.

¹⁶¿Jas ruk' keinjunamaj wi ri winaq re we q'ij junab' ri'? Ri winaq kämik kejunamataj kuk' ri ak'alab' ri keetz'en pa taq ri k'ayib'al, käkiraq ki chi' che ki ch'ab'exik ri kachi'l, käkib'ij: ¹⁷“Xqoq'esaj ri su' chiwe, man xixxojow tä k'ut. Xqa'n u q'ojom käminaq, man xixox' tä k'ut,” —kecha ri'. ¹⁸Xpe k'u ri tat Juan ri man wi'j taj, ri man kutij tä vino. Ri winaq k'ut käkib'ij chi xa k'o jun itzel espíritu che. ¹⁹Aretaq k'ut xinpe in, in ri' ri Ralk'ual ri Dios ri Qas Winaq, ri kinwi'k, ri kintij vino, konojel k'ut käkib'ij chi xa in jiq'alaj achi, in q'ab'arel, in kachi'l ajmakib' xuquje' toq'il taq alfab'al. Ri winaq ri utz ru chak q'alaj wa' chi k'o ri u no'j ri Dios ruk', —xcha ri Jesús.

Ri tinimit jawije' e k'o wi ri winaq ri man keniman tä che ri Dios

²⁰Ri Jesús k'ut xuchap ki yajik ri winaq pa taq ri tinimit jawije' u b'anom wi k'ia taq kajmab'al. Je ri', rumal chi ri winaq ri e k'o chila' man ki k'exom tä kanima', man ki k'exom tä k'u ri ki chomanik. Xub'ij k'u chke: ²¹iK'äx iwe, winaq re ri tinimit Corazín! iK'äx iwe, winaq re ri tinimit Betsaida! We ta xeb'an wa' we kajmab'al ri' pa taq ri tinimit Tiro, ri tinimit Sidón jas ri xeb'antaj iwuk' ix, k'extajinaq ta chi ri' ri kanima', ri ki chomanik ri winaq jela'. Xkikoj ta katz'iaq ri' ri kuq'alajisaj chi keb'isonik. Xuquje' k'o ta b'anom wi chi kuq'alajisaj chi are rumal ri ki mak chi keb'isonik, —xcha'. ²²Kinb'ij k'u chiwe ix chi pa ri q'ij ri kuq'at na tzij ri Dios, nim na ri k'äjisab'al i wäch kiriq na chuwäch ri k'äjisab'al ki wäch ri käkiriq na ri winaq aj Tiro, aj Sidón. ²³Are k'u ri ix winaq aj Capernaum, ri sib'alaj kinimarisaj iwib', k'ä pa ri q'aq' k'ut kixqasax wi na. We ta kuk' ri winaq aj Sodoma xeb'an wi taq ri kajmab'al ri xeb'antaj iwuk' ix, k'o ta na ri' ri ki tinimit kämik. ²⁴Kinb'ij k'u chiwe chi pa ri q'ij aretaq kuq'at na tzij ri Dios, nim na ri k'äjisab'al i wäch ix kiriq na chuwäch ri käkiriq ri winaq aj Sodoma, —xcha ri Jesús.

Ri Jesús kub'ij chke ri winaq chi kepe ruk' rech kuxlan kanima'

²⁵Pa ri q'ij ri' xub'ij ri Jesús: Kinnimarisaj q'ij la, Tat, Rajaw ri kajulew. Je ri', rumal chi xk'u' la ri etamb'al la chkiwäch ri winaq ri k'o ki no'j, ri k'o ketamb'al, are k'utum k'u la wa' chkiwäch ri man k'o tä ketamb'al, ri je' ta ne chi e ak'alab'. ²⁶Je', Tat, rumal chi je' ri' ri utzalaj rayib'al la chke ri winaq.

²⁷Ri nu Tat u jachom pa nu q'ab' ronojel ri k'olik. Man k'o tä jun ri qas retam u wäch ru K'ojol ri Dios, xane xaq xuwi ri qa Tat. Xuquje' man k'o tä jun ri qas retam u wäch ri qa Tat, xane xaq xuwi ri in, in ri' ri u K'ojol, xuquje' jachin k'u taq chke ri kwaj kinb'ij wi jas ru b'anik ri qa Tat Dios. ²⁸Chixsa'j wuk' in, iwonojel ri ix kosinaq, iwonojel ri k'o iweqa'n, kinya k'u uxlanem chiwe. ²⁹Chik'ama ri eqb'al yunt ri kinya chiwij. Chiwetamaj iwe wuk' in rumal chi ri in k'o nu paciencia, man kinnimarisaj tä wib'. Kuxlan k'u na ri iwanima'. ³⁰Ri eqb'al yunt ri kinya chiwij man k'äx tä ruk'axik. Ri eqa'n k'ut ri kinya chiwij, man al tä ri'.

Ru tijoxelab' ri Jesús käkich'up ru jolom triko pa jun q'ij re uxlanem

12 ¹Pa jun q'ij re uxlanem ri Jesús tajin kok'ow xol taq ri triko. Are k'u ru tijoxelab' xpe ki numik, xkichap k'u u ch'upik ru jolom taq ri triko. Xkib'aq pa ki q'ab', te k'u ri' xkitijo. ²Aretaq ri tata'ib' fariseos xkilo, xkib'ij che ri Jesús: Chilampe la, ri tijoxelab' la tajin kaka'n chak ri äwas u b'anik pa taq ri q'ij re uxlanem.

³Ri Jesús xub'ij chke: ¿A mat k'o jumul ri sik'im alaq jas ri xub'an ri qa mam David ojer aretaq ri are' xuna' numik, xuquje' jas ri xka'n ri e k'o ruk'? ⁴Xok k'u b'i ri qa mam David pa ri nimalaj rachoch Dios, xutij k'u re ri wa ri yo'm cho ri Dios, xuya k'u ke ri e k'o ruk' xuquje'. Äwas k'u u tijik wa' kumal xaq jachinoq, xane xaq xuwi chke ri sacerdotes ya'tal wi wa', —xcha'. ⁵Xuquje' xub'ij: ¿A mat k'o jumul ri sik'im alaq pa ri Pixab' ri xutz'ib'aj ri qa mam Moisés, chi ri sacerdotes ri kepatänin pa ri rachoch Dios man keuxlan tä pa ri q'ij re uxlanem? Pune ta ne je ri' man mak tä k'u ri' chi je' kaka'n wa'. ⁶Kinb'ij k'u chech alaq, chi waral k'o Jun' ri nim na u b'anik chuwäch ri nimalaj rachoch Dios. ⁷Ri alaq xa man käch'ob' tä alaq jas kel kub'ij wa' we tzij ri' ri tz'ib'tal kan pa ru Loq' Pixab' ri Dios ri kub'ij: “Ri in kwaj chi ri ix kib'an toq'ob' chke ri winaq, man are tä kwaj chi keikämisa'j awaj che ki sipaxik chnuwäch,” —kächa ri'. We ta qas käch'ob' alaq wa', mat kät'at alaq tzij chi kät'äjisax ki wäch ri winaq ri man k'o tä ki mak. ⁸Are k'u ri' ri in, in ri' ri Ralk'ual ri Dios ri Qas Winaq, k'o nu taqanik puwi' ri q'ij re uxlanem xuquje', —xcha ri Jesús chke ri tata'ib' fariseos.

Ri Jesús kukunaj jun achi ri kämina'q jun u q'ab'

⁹Xel k'u b'i ri Jesús chila', xok b'i pa jun chke ri rachoch Dios ri käkimulij wi kib' ri winaq. ¹⁰K'o k'u jun achi chila' ri kämina'q jun u q'ab'. Are k'u ri tata'ib' fariseos käkaj käkitzukuj u mak ri Jesús, rumal ri' xkita' che: ¿A ya'talik käkunax jun yawab' pa ri q'ij re uxlanem? —xecha che.

¹ 12:6 Ri Jun ri' are ri Jesús mismo.

¹¹Xch'aw ri Jesús, xub'ij chke: We jun chiwe k'o jun u chij, kätzaq k'u b'i pa jun k'ua' pa jun q'ij re uxlanem, ¿a mat ke' ri' che resaxik? ¹²E ta k'u lo jun winaq, are ri Dios nim na u b'anik käril wi wa' chuwäch jun chij. Rumal ri' ya'tal u b'anik toq'ob' pa taq ri q'ij re uxlanem, —xcha chke.

¹³Xub'ij k'u ri Jesús che ri achi: Yuqu ri q'ab' la, —xcha che.

Xuyuq ru q'ab', xutzir k'ut. Je' chik ri u q'ab' ri' jas ri jun chik. ¹⁴Xeb'el k'u b'i ri tata'ib' fariseos, xkitala ki no'j chb'il taq kib' jas ri kaka'n chukämisaxik ri Jesús.

Ri xub'ij kanoq jun q'alajisal re ru Loq' Pixab' ri Dios chrij ri Jesús

¹⁵Aretaq ri Jesús xuch'ob' ri ki chomanik ri tata'ib' fariseos, xel b'i chila'. E k'ia k'u ri winaq xeteri b'i chrij. Ri Jesús k'ut xeukunaj konojel taq ri yawab'ib'. ¹⁶Xeutaq k'u ri winaq, xub'ij chke chi k'o jachin che mäki'b'ij wi jachin ri Are'. ¹⁷Xub'ij ri Jesús wa' rech je' kel wi jas ri xub'ij loq ri qa mam Isaías ri q'alajisal re ru Loq' Pixab' ri Dios ri xub'ij:

¹⁸Are wa' ri patänil we

ri cha'tal wumal,
ri sib'alaj loq' chnuwäch,
ri käkikot ri wanima' rumal.

Kinya na ri Loq'alaj nu Espiritu
pa ranima' ri Are'.

Kub'ij k'u na chke konojel
ki wäch winaq chi
ri in kinq'at na tzij pa ki wi'.

¹⁹Man käch'ojin taj, man kuraq tä u chi',
man k'o ta jun käto'w ri Are' ko käch'aw
pa taq ri b'e.

²⁰We k'o jun winaq ri je' jas jun aj
ri kotakik, man kuq'up taj.
We ne k'o jun winaq ri junam
jas jun candela
ri man nim tä ru q'aq'al,
man kuchup tä ri'.

Xane kächakun na che rilik
chi kopan na ri q'ij
aretaq qas käq'at na tzij
ruk' jikomal.

²¹Konojel k'u ki wäch winaq
cho ruwächulew,
käku'b'i na ki k'ux chrij ri Are',

—xcha ri Dios chuchi' ri q'alajisal re ru Loq' Pixab'.

Käb'ix chrij ri Jesús chi yo'm u chuq'ab' rumal ri Itzel

²²Xk'am k'u b'i jun achi ruk' ri Jesús. Ri achi mem xuquje' moy, k'o k'u jun itzel espíritu ruk'. Xkunax k'u rumal ri Jesús, je ri' chi ri achi xkowinik xka'yik xuquje' xch'awik. ²³Konojel ri winaq xkikajmaj wa', xkib'ij: ¿A mat are wa' ri Ralk'ual kan ri qa mam David^m ri käb'ixik chi käpe na? —xecha'.

²⁴Aretaq k'ut xkita ri tata'ib' fariseos ri käkib'ij ri winaq, ri e are' xkib'ij: We achi ri' käkowinik keresaj b'i ri itzel taq espíritus chke ri winaq xa rumal ru chuq'ab' ri Beelzebúⁿ ri ki nimal ri itzel taq espíritus ri k'o ruk', —xecha'.

²⁵Ri Jesús xuch'ob' o jas ri tajin käkichomaj, xub'ij k'u chke: Apachike q'atb'al tzij ri u b'anom kieb', ri juch'ob' q'atal taq tzij käkiyak kib' chki ri juch'ob' chik, ri q'atb'al tzij ri' käk'is na u wäch. We jun tinimit o jun ja winaq u b'anom kieb' rumal chi k'o ch'oj chkixol, man naj tä ri' kuch'ijo.

²⁶Je ri' xuquje', we ta ri Satanás käresaj b'i ri Satanás, u b'anom kieb' ri'. We ta je ri', ¿a naj ta k'u ri' kuch'ij ru taqanik? iMan je' taj! ²⁷Ri alaq käb'ij alaq chi ri in kinwesaj b'i ri itzel taq espíritus ruk' ru chuq'ab' ri Beelzebú. We ta je ri', ¿jachin käyo'w ki chuq'ab' ri tijoxelab' alaq che kesaxik b'i ri itzel taq espíritus? Qas are ri e are' käkiq'alajisaj chi xa sachinaq alaq. ²⁸Ri in k'ut kinwesaj b'i ri itzel taq espíritus ruk' ru chuq'ab' ri Espíritu rech ri Dios ri k'o wuk'. Kel kub'ij wa' chi ri Dios k'o chi uk' alaq rech kätaqan puwi' alaq, —xcha chke.

²⁹Man k'o tä jun käkowinik kok pa rachoch jun achi ri sib'alaj k'o u chuq'ab', kärelaq'aj k'u b'i ri jastaq re, we ta mat nab'e kuyut na ri achi ri k'o u chuq'ab'. Te k'u ri' käkowinik kärelaq'aj b'i ri jastaq re.

³⁰Ri jun ri man junam tä u chomanik wuk', kinuk'ulelaj ri'. Ri jun ri man kächakun tä wuk', xa kutur ri' ri nu chak, —xcha chke.

³¹Rumal ri' kinb'ij chech alaq: Ronojel mak ri käka'n ri winaq kuya' käsachtaj na ki mak ri' rumal ri Dios, xuquje' ronojel ri äwas u b'ixik chrij ri Dios ri käkib'ij ri winaq kuya' käsachtaj na ki mak ri'. Are k'u we käkib'ij ri äwas u b'ixik chrij ri Loq'alaj Espíritu man kuya' taj käsachtaj ri ki mak ri'. ³²Apachin ri kub'ij tzij ri äwas u b'ixik chwij in, in ri' ri Ralk'ual ri Dios ri Qas Winaq, käsachtaj na u mak ri' che. Apachin k'u ri kub'ij ri äwas u b'ixik chrij ri Loq'alaj Espíritu, man käsachtaj tä na u mak ri' che waral cho we uwächulew. Man käsach tä k'u u mak ri' pa ri jun k'aslema chik ri käpe na, —xcha ri Jesús.

Ri jun che' rumal ru wäch käch'ob'tajik jas u b'anik

³³We utz ri che', utz ru wäch ri kuya. We man utz tä ri che', man utz tä ru wäch ri' ri kuya. Ri jun che' rumal ru wäch käch'ob'tajik jas u b'anik.

^m 12:23 Ri "Ralk'ual kan ri qa mam David" kel kub'ij "To'l Qe", junam jas ri tzij "Cristo" o "Mesías". ⁿ 12:24 Ri tzij "Beelzebú" are jun chke ru b'i' ri Satanás.

³⁴iRi alaq, alaq sub'anelab' taq winaq! ¿A kākowin lo alaq ri' chub'ixik utzalaj taq tzij, alaq itzel taq winaq k'ut? Ri kel loq pu chi' ri winaq, are wa' ri qas k'o pa ranima'. ³⁵Ri utzalaj winaq, utz ri' ri kub'ij rumal rech ri utzil ri k'o pa ranima'. Ri itzel winaq, man utz tä ri' ri kub'ij rumal chi etzelal wa' ri k'o pa ranima'. ³⁶Kinb'ij k'u chech alaq, chi pa ri q'ij aretaq kuq'at na tzij ri Dios, konojel ri winaq kākijach na kuenta rumal ronojel tzij ri ki b'im ri man k'o tä u patän. ³⁷Jas k'u je' ri kätzijon ri winaq, are je ri' ri q'atow tzij ri káb'an na puwi'. Käk'alajisax k'u na we k'o u mak o man k'o taj.

Ri lawalo taq winaq kākita' jun kajmab'al etal che ri Jesús

³⁸Jujun tata'ib' fariseos kachi'l jujun tijonelab' re ri Pixab', xkib'ij che ri Jesús: Ajtij, káqaj chi káb'an la jun kajmab'al etal chqawäch rech káqilo, —xecha che.

³⁹Ri Jesús xch'awik, xub'ij chke: Ri lawalo taq winaq, ri man jikom tä kanima', kākaj chi kinb'an jun kajmab'al etal chkiwäch. Man käyi' tä k'u wa' chke, xane xaq xuwi ri etal chrij ri Jonás ri q'alajisal re ru Loq' Pixab' ri Dios ojer. ⁴⁰Je' jas ri Jonás xk'oji chupam ri jun nimalaj kär oxib' q'ij, oxib' aq'ab', are k'u je' kinb'an na in, in ri' ri Ralk'ual ri Dios ri Qas Winaq, kink'oji k'u na xe' ri ulew oxib' q'ij, oxib' aq'ab'. ⁴¹Ri winaq aj Nínive, pa ri q'ij re ri q'atow tzij aretaq káq'at tzij pa ki wi' ri winaq ri e k'o kämik, kákiq'at na tzij pa ki wi' chi kāk'äjisax ki wäch. Je ri', rumal chi ri winaq aj Nínive, xkik'ex ri kanima', xkik'ex k'u ri ki chomanik aretaq ri Jonás xutzijoj ru Loq' Pixab' ri Dios chke. Waral k'ut k'o Jun ri nim na u b'anik chuwäch ri Jonás. ⁴²Xuquje' ri nimalaj taqanel ixoq ri xk'oji chumox ri relb'al q'ij, kák'oji na pa ri q'ij re ri q'atow tzij. Aretaq káq'at tzij pa ki wi' ri winaq ri e k'o kämik, ri are' kuq'at na tzij pa ki wi' chi kāk'äjisax ki wäch. Je ri', rumal chi ri ixoq ri' naj xel wi loq, xpe k'u chutatab'exik ri nimalaj retamb'al ri Salomón. Waral k'ut k'o wi Jun ri nim na u b'anik chuwäch ri Salomón.

Waral kätzijox wi ri kub'an jun itzelalaj espíritu, kätzelej loq

⁴³Aretaq jun itzelalaj espíritu kel b'i che jun winaq, xaq káwakatalob' chik pa taq juyub' ri kätz'inowik, kutzukuj jawije' kuxlan wi. Aretaq man kuriq taj jawije' kuxlan wi, kub'ij: ⁴⁴“Kintzelej na b'i cho ri wachoch jawije' ri xinél wi loq,” —kácha'. Aretaq kopanik, kuriqa ri ranima' ri winaq je' u b'anik jun ja tolonik, mesom chi u pam, utz k'u b'anom che. ⁴⁵Ke' k'ut, keuk'ama chi na wuqub' itzelalaj taq espíritus ri sib'alaj e lawalo na chuwäch ri are'. Konojel wa' keb'ok pa ranima' ri winaq. Ri winaq ri' nim na ri k'äx kuriq na chuwäch ri k'äx ri xuriq nab'e. Je k'u wa' ri kākik'ulmaj na ri lawalo taq winaq kämik, —xcha chke.

Ru nan ri Jesús xuquje' taq ru chaq' keopan ruk'

⁴⁶Ri Jesús tajin kätzijon na kuk' ri winaq aretaq xopan ru nan, e rachi'l ri rachalal. Xaq k'u chrij ri ja e tak'atoj wi, käkaj k'ut ketzijon ruk' ri Jesús. ⁴⁷K'o k'u jun ri xub'ij che ri Jesús: Ri nan la, xuquje' ri chaq' la e k'o chrij ri ja, käch'ab'ex la kumal, —xecha che.

⁴⁸Xub'ij k'u ri Jesús che ri xb'in che: ¿Jachin ri' ri nu nan, xuquje' jachin taq ri qas e wachalal? —xcha che.

⁴⁹Xeuk'ut ru tijoxelab' chkiwäch ri winaq, te k'u ri' xub'ij: E are wa' je' ta ne ri nu nan, xuquje' ri nu chaq', —xcha'. ⁵⁰Je ri', rumal chi apachin ta ne ri káb'anow ru rayib'al ri nu Tat ri k'o chila' chikaj, are wa' ri qas wachalal, ri nu chaq', ri wanab', ri nu nan, —xcha ri Jesús chke.

Ri Jesús kutzijoj ri k'utb'al chrij ri tikol ija'

13 ¹Pa ri q'ij ri' ri Jesús xel loq cho ja, xe' k'u chuchi' ri mar, xt'uuyi k'u chila'. ²Xkimulij k'u kib' k'ia winaq ruk', je ri' chi xok b'i ri Are' pa jun barco, xt'uuyi k'u chupam. Konojel ri winaq xekanaj kan cho ri ulew chuchi' ri mar. ³Xeukoj k'u taq k'utb'al che ki tijoxik ri winaq chkij k'ia u wäch taq no'j, xub'ij chke: Xel b'i jun tikol ija' cho rachoch, xe' chub'anik u tiko'n, —xcha chke. ⁴Aretaq tajin kujopij ri ija', xqaj jub'iq' ri ija' pa ri b'e. Xeopan k'u ri chikop ajuwokaj. Kerapapik xeqajik, xa xkitij b'i ri ija'. ⁵Xqaj chi jub'iq' xol taq ri ab'aj, ri man k'o tä wi k'ia ulew. Chanim k'ut xk'iy ri jub'iq' ija' ri' rumal chi man pim tä ri ulew. ⁶Aretaq k'ut xel loq ri q'ij, xek'at ri alaj taq tiko'n rumal, xechaqi'jik rumal chi man qas tä k'u k'o ki xera'. ⁷Xqaj chi k'u jub'iq' ri ija' pa taq ri q'ayes ri k'o ki k'ixol. Xek'iy k'u ri q'ayes, xekijiq'isaj ri tiko'n. ⁸Are k'u ri nik'iaj ija' chik xeqaj pa utzalaj ulew. Sib'alaj xewächinik. E k'o jujun tiko'n xkiya jujun ciento ki wäch pa taq ri ki jolom ri triko chkijujunal, e k'o k'u jule' chik xkiya oxk'al ki wäch pa taq ri jujun ki jolom. Ri nik'iaj tiko'n chik xkiya juwinaq lajuj ki wäch chkijujunal, —xcha ri Jesús chke ri winaq. ⁹We ri ix kijikib'a ri iwanima' chutatab'exik ri nu tzij, ichtatab'ej b'a! —xcha chke.

Ri Jesús kub'ij chke ru tijoxelab' jas ki patän ri k'utb'al ri kukojo

¹⁰Ru tijoxelab' ri Jesús xeqeb' ruk', xkita' che: ¿Jas che kuk' taq k'utb'al ketzijob'ej la ri winaq? —xecha che.

¹¹Ri Jesús xch'awik, xub'ij chke: Ri ix yo'm chiwe rumal ri Dios ri retamaxik ri man ketam tä ri nik'iaj winaq chik chrij ru taqanik ri Dios pa ki wi' ri winaq. Man ya'tal tä k'u chke ri e are' chi käkich'ob' wa'. ¹²Ri winaq ri k'o k'o ruk', käyi' chi na nik'iaj che rech känimar ri k'o ruk'. Are k'u ri winaq ri man k'o tä k'o ruk', ri jub'iq' ri k'o ruk' kesax na che. ¹³Rumal ri' keintzijob'ej ri winaq kuk' taq k'utb'al, rumal chi

pune jaqal ri ki waq'äch, man kekowin tä chuch'ob'ik ri käkilo, je' ta ne chi man keka'y taj. Pune käkkitab'ej ri qas tzij, man käkich'ob' tä ri' ri ki tatab'em. Je' ta ne chi man käkita tä ri kinb'ij. ¹⁴Are k'u je' káb'antaj na wa' kuk' ri e are' jas ri xub'ij ri qa mam Isaías ri q'alajisal re ru Loq' Pixab' ri Dios:

Ri ix, pune kitatab'ej ri qas tzij,
man kich'ob' taj.
Pune kixka'yik, man kich'ob' tä
ri kiwilo.

¹⁵Je ri', rumal chi ab'ajarinaq
ri kanima' we winaq ri'.
Man utz tä ketow tzij.
Ki tz'apim k'u ri ki waq'äch
rech man keka'y taj.
Je' u b'anom ri kanima'
rech man käkita taj,
rech man káqaj tä ri nu tzij pa kanima',
rech man kinkitzukuj taj rech keinkunaj,

—xcha ri Dios chuchi' ri q'alajisal re ru Loq' Pixab'.

¹⁶Are k'u ri iwe ix, sib'alaj utz iwe, rumal chi tajin kiwil ri tajin kinb'ano, tajin kita ri tajin kinb'ij. ¹⁷Qas tzij kinb'ij chiwe chi e k'ia q'alajisal taq re ru Loq' Pixab' ri Dios, xuquje' e k'ia utzalaj taq winaq xkaj xkilo jas ri tajin kiwil ix kämik, man xkil tä k'ut. Xkaj xkita jas ri tajin kita ix kämik, man xkita tä k'ut, —xcha ri Jesús chke ru tijoxelab'.

Ri Jesús kub'ij chke ru tijoxelab' jas kel kub'ij ri k'utb'al chrij ri tikol ija'

¹⁸Chitatab'ej b'a' jas kel kub'ij ri k'utb'al chrij ri tikol ija', —xcha chke. ¹⁹Ri ija' ri xeqaj pa ri b'e, e are wa' jas ri winaq ri käkkitab'ej ru Loq' Pixab' ri Dios chrij ru taqanik ri Dios pa ki wi' ri winaq, man käkich'ob' tä k'ut. Chanim käpe ri Itzel, käresaj k'u b'i ri tzij ri xqaj pa kanima'. ²⁰Ri ija' ri xeqaj xol taq ri ab'aj, e are wa' jas ri winaq ri käkita ru Tzij ri Dios ruk' kikitomal, je'l käkito. ²¹Rumal k'ut chi man qas tä k'o ri ki xera', xa kieb' oxib' q'ij käkich'ijo. Aretaq k'ut käkichaplej u riqik k'äx, kraj keyoq'ik rumal rech ru Tzij ri Dios, chanim ketzaq kanoq. ²²Ri ija' ri xeqaj pa taq ri q'ayes ri k'o ki k'ixol, e are wa' jas ri winaq ri käkita ru Tzij ri Dios, are k'u käkilij na ri jastaq rech we uwächulew ri', kesub'taj rumal ri q'inomal. Are k'u wa' käjiq'isan ru Tzij ri Dios, man käwächin tä k'u ri' pa ri kanima'. ²³Are k'u ri ija' ri xeqaj pa utzalaj ulew, e are wa' jas ri winaq ri käkita ru Tzij ri Dios, käkich'ob'o. Käkiya k'u k'ia ki wäch. E je' jas ri ija' ri xkiya jujun ciento ki wäch chkijujunal, nik'iaj chik e je' jas ri ija' ri xkiya oxk'al ki wäch chkijujunal, jujun chik e je' jas ri ija' ri xkiya juwinaq lajaj ki wäch chkijujunal, —xcha chke.

Waral käqil wi ri k'utb'al chrij ri itzel q'ayes ri xk'iy xol taq ri triko

²⁴Ri Jesús xukoj jun k'utb'al chik chkiwäch: Ru taqanik ri Dios pa ki wi' ri winaq, are junam ruk' jun achi ri xutik utzalaj ija' pa ri rulew. ²⁵Xpe k'u jun u k'ulel ri ajchaq'el ri tiko'n. Aretaq konojel tajin kewarik, xok b'i pa ri ulew, xutika k'u kan itzel taq q'ayes xol taq ri triko. Te k'u ri xe'k. ²⁶Aretaq xk'iy ri triko, xechomaqir ru jolom, xuquje' xek'iy ri itzel taq q'ayes. ²⁷Xeb'e' k'u ri ajchakib', xekib'ij che ri ki patrón: “Tat, we qas utz ri ija' ri xtik la, ¿jawije' k'ut xpe wi wa' we itzel q'ayes ri?” —xecha che. ²⁸Xub'ij k'u ri patrón chke: “Xa k'o jun nu k'ulel xb'anow wa',” —xcha chke. Ri ajchakib' xkib'ij che ri ki patrón: “¿A kaj la chi keqab'oq ri itzel taq q'ayes?” —xecha che. ²⁹Ri patrón xub'ij chke: “Man utz tä ri' we je' kib'ano, rumal chi we ne kib'oq b'i ri triko junam ruk' ri itzel q'ayes. ³⁰Chek'iy na ri itzel taq q'ayes junam ruk' ri triko, chiweyey na k'ä kuriq ri q'atoj. Keintaq k'u na b'i ri ajchakib' rech nab'e käkimol ri itzel taq q'ayes, käkixim pa taq yataj, te k'u ri' käkiporoj. Are k'u ri triko käkik'ol na pa ri nu k'uja,” —xcha chke.

Ri Jesús kutzijoj ri k'utb'al chrij ri ija' re mostaza

³¹Ri Jesús xukoj chi jun k'utb'al chkiwäch, xub'ij: Ru taqanik ri Dios pa ki wi' ri winaq, junam wa' ruk' ri ija' re ri tiko'n ri käb'ix “mostaza” che, ri kutik jun achi pa ri rulew. ³²Qas tzij ri ija' ri' are ri sib'alaj nitz' na chkiwäch konojel taq u wäch ija'. Aretaq k'ut käk'iyik, are nim na ke' chkiwäch konojel taq ri tiko'n. Kub'an jun nimalaj che', je ri' chi ri chikop ajuwokaj kaka'n ri ki sok xol taq ru q'ab', kemu'jan chupam, —xcha ri Jesús chke.

Waral käqil wi ri k'utb'al chrij ri ch'äm re kaxlan wa

³³Ri Jesús xukoj chi jun k'utb'al chkiwäch, xub'ij: Ru taqanik ri Dios pa ki wi' ri winaq, are je' jas ri ch'äm ri kuya jun ixoq ruk' oxib' pajb'al k'äj, rech kuk'iyisaj ronojel ri q'or re kaxlan wa, —xcha ri Jesús chke.

Waral käqil wi ri ki patän ri k'utb'al ri kukoj ri Jesús

³⁴Ronojel wa' we tzij ri' xub'ij ri Jesús chke ri winaq kuk' taq k'utb'al. Xaq xuwi kuk' taq k'utb'al xeutzijob'ej ri winaq. ³⁵Je' xb'antaj wa' rech qas je' kel wi jas ri xub'ij ri q'alajisal re ru Loq' Pixab' ri Dios ri Tz'ib'tal kanoq:

Kintzijon na kuk' taq k'utb'al,
kinb'ij na ri man etamtal taj
tzaretaq ri Dios xub'an ri kajulew,
—xcha ri'.

**Ri Jesús kuq'alajisaj ri kel kub'ij ri k'utb'al
chrij ri itzel q'ayes xol taq ri triko**

³⁶Xtäni k'u ri Jesús che ru tzij, xeutaq b'i ri winaq cho taq ri kachoch, ri Are' k'ut xok pa ja. Are k'u ri tijoxelab' xkiriq kib' ruk', xkib'ij che: B'ij la chqe jas kel kub'ij ri k'utb'al chrij ri itzel q'ayes ri xtik kan pa ri ulew, —xecha che.

³⁷Ri Jesús xub'ij chke: Ri kätikow ri utzalaj ija', in ri' ri Ralk'ual ri Dios ri Qas Winaq. ³⁸Ri ulew are ronojel ruwächulew. Ri utzalaj ija' e are wa' ri winaq ri kätaqan ri Dios pa ki wi'. Ri itzel q'ayes e are wa' ri winaq ri e rech ri itzel. ³⁹Ri k'ulel ri xtikow ri itzel q'ayes, are ri Itzel wa'. Ri q'atoj kel kub'ij ri k'isb'al re ruwächulew aretaq käk'is ronojel. Ri keb'anow ri q'atoj e are' ri ángeles. ⁴⁰Je' jas ri káb'an che ri itzel q'ayes, kámolik, käk'iäq pa ri q'aq', are k'u je' káb'an na pa ri k'isb'al re ruwächulew. ⁴¹Ri in, in ri' ri Ralk'ual ri Dios ri Qas Winaq, keintaq na loq ri nu ángeles che ki molik konojel ri winaq ri kekitaqchi'j nik'iaj winaq chik che mak, xuquje' ri b'anal taq etzelal. ⁴²Kekik'iäq k'u na b'i pa ri nimalaj q'aq', jawije' keb'oq' wi na, käkiquch'uch'ej na ri ki ware. ⁴³Are k'u ri kaka'n ri kraj ri Dios, keopan na jawije' ri kätaqan wi ri qa Tat chila' chikaj. Kejuluw na je' jas ri q'ij. We kijikib'a ri iwanima' chutatab'exik ri kinb'ij, ichtatab'ej b'a'! —xcha ri Jesús chke ru tijoxelab'.

Waral káqil wi ri k'utb'al chrij ri q'inomal ri muqtalik

⁴⁴Ru taqanik ri Dios pa ki wi' ri winaq, kinjunamaj ruk' jun koxon puaq ri muqtalik. Káriqtaj k'u ri puaq rumal jun achi. Ri are' kumuq chi k'u kan jumul chik chila'. Rumal ru kikitomal ke'k, kuk'iyij ronojel ri jastaq re, kuloq' ri ulew, —kächá'.

Waral káqil wi ri k'utb'al chrij ri perla ri paqal rajil

⁴⁵Xuquje' kinjunamaj ru taqanik ri Dios ruk' jun ajk'ay ri kutzukuj je'lalaj taq ab'aj ri kejuluwik. ⁴⁶Aretaq kuriq jun ri sib'alaj paqal rajil, ke'k, kuk'iyij ronojel ri jastaq re, kuloq' ri perla ri xuriqo, —kächá'.

Waral káqil wi ri k'utb'al chrij ri k'at chapäb'al kär

⁴⁷Xuquje' kinjunamaj ru taqanik ri Dios pa ki wi' ri winaq ruk' jun k'at chapäb'al kär ri käk'iäq b'i pa ri ja', keb'ok k'u ronojel ki wäch kär chupam. ⁴⁸Aretaq nojinaq chi ri k'at, kesax loq kumal ri chapal taq kär, käksiya chuchi' ri ja', te k'u ri' ket'uyi che ki cha'ik ri kär. Ri utzalaj taq kär kekiya pa taq chikäch, are k'u ri man e utz taj, kekik'iäq kan pa ri ja', —kächá'. ⁴⁹Are je wa' káb'antaj na aretaq käk'is ruwächulew. Kepe ri ángeles che ki cha'ik ri utzalaj taq winaq chkixol ri man e utz taj. ⁵⁰Ri man e utz taj kekik'iäq na pa ri nimalaj q'aq'. Chila' keb'oq' wi na, käkiquch'uch'ej na ri ki ware, —xcha ri Jesús chke.

**Waral käqil wi ri kätzijox chrij ri k'ak' taq
jastaq xuquje' ri q'el taq jastaq**

⁵¹Ri Jesús xuta' chke ri winaq, xub'ij: ¿A kich'ob' ronojel ri xinb'ij? — xcha chke.

Käqach'ob'o, —xecha che.

⁵²Xub'ij k'u ri Jesús chke: Aretaq jun tijonel re ri Pixab' kraj käretamaj ronojel chrij ru taqanik ri Dios pa ki wi' ri winaq, je' u b'anik ri' jas jun ajchaq'el ja ri k'o k'ia jastaq re. Aretaq rajwaxik ri q'el che, käresaj loq, kukojo. Aretaq rajwaxik ri k'ak' che, käresaj loq, kukojo, —xcha ri Jesús chke.

Ri Jesús k'o jumul chik pa ri tinimit Nazaret

⁵³Aretaq xto'taj ri Jesús che ki tijoxik ri winaq kuk' taq we k'utb'al ri', xel b'i chila'. ⁵⁴Xopan k'u pa ri u tinimit ri Are'. Xuchaplej ki tijoxik ri winaq pa ri rachoch Dios ri k'o chila'. Are k'u ri winaq sib'alaj xkikajmaj wa', xkib'ij: ¿Jawije' xretamaj wi we achi ri' we no'j ri'? ¿Jas lo kub'ano che ki b'anik ri nimaq taq kajmab'al ri tajin keb'antaj rumal? —xecha'. ⁵⁵Are wa' ru k'o'jol ri tata' ri qolol che',^o ru nan k'ut are ri nan María. Katz ri a Jacobo, ri a José, ri a Simón, xuquje' ri a Judas. ⁵⁶E k'o k'u ri ranab' quk' waral xuquje'. ¿Jawije' k'ut xretamaj wi wa' ronojel ri tajin kub'ano? —xecha'.

⁵⁷Rumal ri' ri winaq xa tzel xkita ru tzij. Xub'ij k'u ri Jesús chke: Pa nik'iaj tinimit chik, nim kil wi ronojel q'alajisal re ru Loq' Pixab' ri Dios. Xaq xuwi pa ru tinimit ri are', xuquje' chkixol ri rachalal, xuquje' cho rachoch man nim tä kil wi, —xcha chke.

⁵⁸Man xkowin tä k'u ri Jesús chub'anik k'ia taq kajmab'al chila' rumal chi ri winaq man xekojon tä che ri Are'.

Käkämisaq ri Juan Qasal Ja'

14 ¹Pa taq ri q'ij ri' ri tat Herodes, ri nim taqanel pa Galilea, xretamaj ri tajin kub'an ri Jesús. ²Xub'ij k'u chke ri winaq ri e k'o ruk': Are ri Juan Qasal Ja' ri' ri xk'astaj loq chkixol ri käminaqib', rumal ri' käkowin ri are' chub'anik k'ia u wäch kajmab'al, —xcha ri tat Herodes chke.

³Tzare k'u ri tat Herodes xtaqan chuchapik ri tat Juan rech käyutik, käyi' pa che', xa rumal rech ri nan Herodías ri xk'uli ruk' are' pune are rixoqil ri Felipe ru chaq'. ⁴Xub'ij k'u ri tat Juan che ri tat Herodes: Man taqal tä che la chi käb'an ixoqil la che ri rixoqil ri chaq' la, —xcha che.

⁵Ri tat Herodes sib'alaj kraj kukämisaq ri tat Juan, kuxej k'u rib' chkiwäch ri winaq. Je ri', rumal chi konojel ketam chi ri Juan Qasal Ja',

^o 13:55 Ri qolol che' xuquje' käb'ix "ajanel" o "carpintero" che rumal ru chak.

are jun q'alajisal re ru Loq' Pixab' ri Dios. ⁶Xuriq k'u ri nimaq'ij re ri rok'owisaxik u junab' ri tat Herodes. Are k'u ri ali ri ral ri nan Herodías xok b'i kuk', xuchap xojowem chkiwäch ri ula' ri e k'olik. Xqaj k'u ri ali chuwäch ri tat Herodes. ⁷Sib'alaj xqaj chuwäch, xub'an k'u juramento chi kuya che ri ali apachike ta ne ri kraj ri are'. ⁸Ri ali k'ut kojom chi loq u k'ux rumal ru nan, xub'ij che ri tat Herodes: Kwaj chi käya la chwe ru jolom ri Juan Qasal Ja' pa jun plato, —xcha che.

⁹Sib'alaj k'u xb'ison ri tat Herodes. Rumal k'u rech chi xub'ij wa' ruk' juramento chkiwäch konojel ri rula' chi kuya che ri ali apachike ri kuta' che, xtaqan k'u chuya'ik wa' che. ¹⁰Xtaqan che resaxik ru jolom ri Juan Qasal Ja' ri k'o pa che'. ¹¹Xk'am loq pa jun plato, xyi' k'u che ri ali. Ri ali k'ut xuya che ru nan.

¹²Xeopan k'u ru tijoxelab' ri tat Juan, xkik'am b'i ru cuerpo, xekiya kan pa jun muqub'al. Xeb'e' k'ut, xekib'ij che ri Jesús.

Ri Jesús kuya ki wa job' mil winaq

¹³Ri Jesús, aretaq xuto jas ri xb'antaj che ri tat Juan, xel b'i chila' u tukiel, xok pa jun barco, xe' k'u jela' jawije' ri man k'o tä wi winaq. Xketamaj k'u ri winaq chi ri Jesús b'enaq jela'. Xeb'el loq pa taq ri ki tinimit, xeb'e' k'u chi kaqan churiqik ri Jesús. ¹⁴Aretaq xel loq ri Jesús pa ri barco, xeril ri k'ialaj winaq, xel k'u u k'ux chke. Xeukunaj ri yawab'ib' ri xkik'am b'i jela' kuk'. ¹⁵Qajem k'u kub'an ri q'ij, ru tijoxelab' ri Jesús xeqeb' ruk', xkib'ij che: We juyub' ri' ri uj k'o wi sib'alaj kätz'inowik, b'enaq chi k'u ri q'ij. Chetaqa la b'i ri winaq rech keb'e' pa ri alaj taq tinimit ri naqaj e k'o wi, rech käkiloq' k'u na ri ki wa, —xecha che.

¹⁶Ri Jesús xub'ij chke: Man rajwaxik taj keb'e'k, xane xa chiya ix ri käkitojo, —xcha chke.

¹⁷Xkib'ij k'u ru tijoxelab' che: Xa job' kaxlan wa rachi'l kieb' kär k'o kuk', —xecha che.

¹⁸Ri Jesús xub'ij chke: Chik'ama loq chwe waral, —xcha chke.

¹⁹Xtaqan k'u ri Jesús chi ket'uyi ri winaq cho ri räxalaj uwosaq. Ri Jesús xeuk'am k'u ri job' kaxlan wa xuquje' ri kieb' kär, xka'y chikaj, xeutewchij. Te k'u ri' xepir ri kaxlan wa, xeuya chke ri tijoxelab' rech kekijach wa' chkiwäch ri winaq. ²⁰Xewi' k'u konojel, xenoj k'ut. Te k'u ri' xekik'ol ri ch'aqataq ri xekanaj kanoq. Xub'an kab'lajuj chikäch wa' chi ronojel. ²¹Kraj are job' mil achijab' ri xewi'k. Man xeajilax tä k'u ri ixoqib' xuquje' ri ak'alab' (ri xuquje' xewi'k).

Ri Jesús káb'in puwi' ri ja'

²²Te k'u ri' ri Jesús xub'ij chke ru tijoxelab' chi utz we keb'ok pa ri barco rech keb'e'k, kenab'ej apan chuwäch ri Are' rech keopan ch'äqäp che ri mar. Are k'u ri Are' xkanaj na kan kuk' ri k'ialaj winaq che ki

jachik b'ik. ²³Aretaq e jachtajinaq chi b'i ri winaq rumal ri Jesús, xe' ri Are' puwi' ri juyub' u tukiel chub'anik orar. Aretaq xok ri aq'ab', ri Jesús u tukiel k'o chila'. ²⁴Are k'u ri tijoxelab' e k'o chi pa ri barco puwi' ri ja' pu nik'iajal ri mar. Ri nimaq taq uwoja' xupuk'ij rib' chrij ri barco, rumal chi xa chkiwäch petinaq wi ri kiäqiq'. ²⁵Xa k'u jub'iq' man kásaqirik aretaq xopan ri Jesús kuk', tajin káb'in puwi' ri ja'. ²⁶Aretaq ri tijoxelab' xkilo chi káb'in ri Jesús puwi' ri ja', xkixej kib'. Rumal rech chi xkixej kib' xkiraq ki chi', xkib'ij: iAre jun xib'inel wa! —xecha'.

²⁷Chanim ri Jesús xeuch'ab'ej, xub'ij chke: iIn wa', mixej iwib', chichajij anima! —xcha chke.

²⁸Xch'aw k'u ri tat Pedro, xub'ij che: We lal ri', Tat, taqan la chi kinb'in puwi' ri ja', rech kinopan uk' la, —xcha che.

²⁹Ri Jesús xub'ij che: Tasa'j b'a', —xcha ri Jesús che.

Ri tat Pedro xel b'i pa ri barco, xuchaplej b'inem puwi' ri ja' rech kuriqa ri Jesús. ³⁰Aretaq k'ut xrilo chi sib'alaj k'o u chuq'ab' ri kiäqiq', xuxej rib'. Xe' ri raqan pa ri ja', xuraq u chi', xub'ij che ri Jesús: iWajaw, chinto' la! —xcha che.

³¹Ri Jesús chanim xuchap che ru q'ab', xub'ij che: iTzij ri' chi man qas tä katkojonik! ¿Jas che xub'an kieb' a k'ux? —xcha che.

³²Aretaq k'ut xpaqi ri Jesús pa ri barco, xtáni ri kiäqiq'. ³³Ri e k'o pa ri barco xexuki chuwäch ri Jesús, xkib'ij che: Qas tzij, lal ri' ri u K'ojol ri Dios, —xecha che.

Ri Jesús keukunaj ri yawab'ib' pa Genesaret

³⁴Xeq'ax pa ri mar, xeopan k'u chuchi' ri ulew pa Genesaret. ³⁵Aretaq ri winaq ajchila' xkich'ob' u wäch ri Jesús, xkesaj u tzijol wa' pa taq ri tinimit. Xekik'am k'u loq konojel ri yawab'ib' jawije' chi' k'o wi ri Jesús. ³⁶Xkib'ochi'l'j ri Jesús chi xuwi ta ne kuya chke chi käkichap koq ru chi' ru q'u'. Konojel k'u ri xechapowik, xeutzirik.

Käriqtaj k'äx rumal ri e naq'atal wi ri winaq

15 ¹Te ri' jujun tata'ib' fariseos xuquje' jujun chke ri tata'ib' tijonelab' re ri Pixab' ri e petinaq pa ri tinimit Jerusalén, xkimulij kib' chrij ri Jesús, xkita' che: ²¿Jas che ri tijoxelab' la man kaka'n taj jas ri e naq'atal wi ri qa nan qa tat ojer? Man kaka'n taj jas ri naq'atal u b'anik. Are wa' ru ch'ajik ri rij ri ki q'ab' aretaq mäja' kewi'k, —xecha che.

³Xuta' k'u ri Jesús chke: E ri alaq, ¿jas che yo'm kan alaq ru Loq' Pixab' ri Dios? Chuk'exwäch wa' are jikib'am anima' alaq chrij ri naq'atal wi alaq. ⁴Kub'ij k'u ri Dios pa ri Loq' Pixab' ri Tz'ib'talik: “Nim cheawila wi ra nan a tat,” —kächa'. Xuquje' kub'ij: “Jachin ri kuyoq' ru nan u tat, tzrajwaxik wi ri' käkämisaxik,” —kächa', —xcha chke. ⁵Ri alaq k'ut káb'ij

alaq chi xaq xuwi rajwaxik kub'ij jun achi chke ru nan u tat: “Ronojel ri kinkowinik kinkoj che to'ik alaq, nu yo'm cho ri Dios,” —kächa'. ⁶We ri achi je' kub'ij wa', man käya tä alaq che chi k'o jas kub'an che ki to'ik ru nan u tat. Je ri' man nim tä chik kil wi alaq ru Tzij ri Dios, man k'o tä k'u u patän ru Loq' Pixab' ri Dios chuwäch alaq rumal ru b'anik ri naq'atal wi alaq. ⁷iXaq kieb' wäch alaq! Qas tzij ri xub'ij ri qa mam Isaías ri q'alajisal re ru Loq' Pixab' ri Dios chij alaq aretaq xutz'ib'aj kan we tzij ri' ri kub'ij:

⁸We winaq ri' xaq chi ki chi'
 käkinimarisaj nu q'ij,
 Man qas tä käkijikib'a ri kanima'
 chwij,
 —xcha'.

⁹Xaq loq' keq'ijilan chwe,
 xaq k'u ki taqanik winaq käkiya
 che tijonik,
 —xcha ri Dios chuchi' ri qa mam Isaías.

¹⁰Ri Jesús xeusik'ij ri winaq ruk', xub'ij chke: Alaq, onojel alaq, tatab'ej alaq ri nu tzij, ch'ob'o alaq ri kinb'ij. ¹¹Ri kutij ri winaq, man are tä ri' ri ketzelan u wäch ru k'aslemal, xane xa are ri kel loq pu chi' ri winaq are wa' ri ketzelan u wäch ru k'aslemal, —xcha chke.

¹²Xeqeb' k'u ri tijoxelab' ruk' ri Jesús, xkib'ij che: ¿A etam la chi ri tata'ib' fariseos k'äx xkina' ri xb'ij la? —xecha che.

¹³Ri Jesús xch'awik, xub'ij chke: Apachike u wäch tiko'n ri man xtik tä rumal ri nu Tat ajchikaj, käb'oq na apanoq. ¹⁴Xaq je' taq ke la' ri fariseos. Ri e are' e je' jas moyab' ri käkik'am ki b'e nik'iaj moyab' chik. We jun moy kuk'am u b'e jun moy chik, ri kieb' ri' ketzaq na pa jun jul.

¹⁵Xub'ij k'u ri tat Pedro che ri Jesús: B'ij la chqe jas kel kub'ij ri k'utb'al ri xkoj la, —xcha che.

¹⁶Ri Jesús xub'ij che: ¿A mat lo kich'ob' wa' ri ix? —xcha che. ¹⁷¿A mat iwetam chi ronojel ri kutij ri winaq pa ri rixko'l ke' wi, kel k'u kanoq aretaq kub'ana ru chul? —kächa chke. ¹⁸Are k'u ri kel loq pu chi' ri winaq, pa ranima' ri' kel wi loq. Are k'u wa' ri ketzelan u wäch ru k'aslemal. ¹⁹Je ri', rumal chi pa ranima' ri winaq kel wi loq ri itzel taq chomanik, ru b'anik kämisanik, ru b'anik ri nimalaj mak ruk' ri rixoqil jun winaq chik, ru b'anik jas ri käka'n ri tz'i' ri xaq käkiriq kib', man k'o tä ki pixab', ru b'anik elaq', ru b'anik ri b'anow tzij, xuquje' ru yakik tzij chrij jun winaq chik. ²⁰E are wa' we etzelal ri' ri ketzelan u wäch ru k'aslemal ri winaq cho ri Dios. Are k'u we jun winaq man kub'an tä ri naq'atal u b'anik, man kuch'aj tä ri rij ru q'ab' aretaq mäja' käwi'k, man käretzelaj tä ru k'aslemal ri' cho ri Dios, —xcha ri Jesús chke ru tijoxelab'.

Jun ixoq ri man are tä aj Israel käkojon che ri Jesús

²¹Xel b'i ri Jesús chila', xe'k, xopan pa Fenicia chunaqaj ri tinimit Tiro, xuquje' ri tinimit Sidón. ²²Xpe k'u jun ixoq aj Cananea ri k'o chila', xopan ruk' ri Jesús, xuraq k'u u chi', xub'ij: iTat, lal ri' ri rachalaxik kan ri David, chel k'ux la chwe! Ri wal ali k'o jun itzel espíritu che, sib'alaj kuriq k'äx rumal, —xcha che.

²³Ri Jesús k'ut man k'o tä jun tzij xub'ij che. Xepe k'u ru tijoxelab' ri Jesús, xkita' toq'ob' che, xkib'ij: Taqa la b'i ri chichu' rumal chi xaq kuraq u chi' teren chqij, —xecha che.

²⁴Xub'ij k'u ri Jesús chke: Ri Dios in u taqom loq xaq xuwi kuk' ri winaq aj Israel, rumal chi ri e are' e je' ta ne chij ri e sachinaq, —xcha chke.

²⁵Xpe k'u ri ixoq, xqeb' ruk' ri Jesús, xxuki chuwäch, xub'ij che: iTat, chinto' la! —xcha che.

²⁶Ri Jesús xub'ij che: Man utz tä ru chapik ri ki wa ri qas ralk'ual jun, käk'iäq ta k'u chkiwäch ri alaj taq tz'i', —xcha che.

²⁷Xub'ij k'u ri ixoq che: Je', Tat. Xuquje' ne ri alaj taq tz'i' ri keb'ok pa ja, käk'itij ru xe'r taq ki wa ri kajaw ri ketzaq pulew, —xcha che.

²⁸Ri Jesús xub'ij che ri ixoq: iQas tzij b'a' chi nim ri kojoniq la, nan! Chb'antaj ta b'a' jas ri kaj la, —xcha che.

Tzare chi' k'ut xutzir ri ral ali.

Ri Jesús keukunaj k'ia yawab'ib'

²⁹Xel b'i ri Jesús chila', xok'ow chuchi' ri mar re Galilea. Te k'u ri' xpaqi puwi' jun juyub', xt'uyi k'u chila'. ³⁰Xeopan k'u k'ia winaq ruk' kuk'am b'i ch'okojib', moyab', memab', winaq ri k'äx u b'anom ri ki q'ab', xuquje' e k'ia ri k'o nik'iaj yab'il chik chke. Xekiya chuwäch ri Jesús, ri Are' k'ut xeukunaj. ³¹Ri winaq sib'alaj xkikajmaj aretaq xkilo chi ri memab' xech'aw chik, ri k'äx u b'anom ki q'ab' xeutzirik, ri ch'okojib' xeb'in chik, ri moyab' xeka'y chik. Xkichap k'u u nimarisaxik u q'ij ri Dios aj Israel.

Ri Jesús keutzuzq kiejeb' mil winaq

³²Ri Jesús xeusik'ij ru tijoxelab', xub'ij chke: Kel nu k'ux chke ri winaq rumal chi oxib' q'ij chi wa' e k'o wuk', man k'o tä k'u jas käk'itijo. Man kwaj taj keintaq b'i cho taq kachoch mäja' k'u kewi'k, ketzaq ta k'u ne pa taq ri b'e, —xcha chke.

³³Ru tijoxelab' xech'awik, xkib'ij che: ¿Jawije' ta k'u lo käqariq wi ri wa ri käqaya chke we k'ialaj winaq ri' waral pa we juyub' ri' ri kätz'inowik? —xecha che.

³⁴Xuta' k'u ri Jesús chke: ¿Janipa' kaxlan wa k'o iwuk'? —xcha chke.

Ri e are' xkib'ij: Wuqub' kaxlan wa, rachi'l kieb' oxib' alaj taq kär, — xecha che.

³⁵Xtaqan k'u ri Jesús chke ri k'ialaj winaq chi keku'b'i pulew. ³⁶Te k'u ri' xeuk'am ri wuqub' kaxlan wa, xuquje' ri alaj taq kär, xmaltoxinik. Xeupiro, xeuya chke ru tijoxelab' rech käkijach wa' chkiwäch ri winaq. Je k'u ri' xka'no. ³⁷Xewi' k'u konojel ri winaq, xenojik. Xekimulij k'u ri ch'aqataq taq wa ri xekanaj kanoq. Ronojel wa' xub'an wuqub' chikäch wa. ³⁸E kiejeb' mil achijab' k'ut ri xewi'k. Man xekajilaj tä k'u ri ixoqib' xuquje' ri ak'alab' (ri xuquje' xewi'k). ³⁹Te k'u ri' ri Jesús xeujach b'i ri winaq rech keb'e' cho taq kachoch. Ri Are' xok b'i pa ri barco, xe' pa ri tinimit Magdala.

**Ri tata'ib' fariseos xuquje' ri saduceos käkita'
jun kajmab'al etal che ri Jesús**

16 ¹Ri tata'ib' fariseos xuquje' ri tata'ib' saduceos xeopan ruk' ri Jesús. Te k'u ri' xkita' che chi kuk'ut chkiwäch jun kajmab'al etal ri käpe chikaj. Xkib'ij wa' che xaq rech kâqaj ri Jesús pa ki q'ab'. ²Xch'aw k'u ri Jesús, xub'ij chke: Pa b'enaq taq q'ij kâb'ij alaq: “Saq'ij wa' kub'ano rumal chi kiâq ri uwokaj,” —kächa alaq. ³Are k'u ri aq'ab'il kâb'ij alaq: “Kämik käpe jäb' rumal chi kiâq ri uwokaj, xuquje' q'eqmuj,” —kächa alaq. iRi alaq xaq kieb' wäch alaq! Käkowin alaq chuch'ob'ik ri u wäch ri kaj, man käch'ob' tä k'u alaq jas ri tajin kuk'ut ri Dios chuwäch alaq pa taq we q'ij junab' ri'. ⁴We winaq ri' ri e lawalo, ri man jikom tä kanima', kâkaj chi kin'an jun kajmab'al etal chkiwäch. Man käyi' tä chi k'u na jun etal chke, xane are kinna'taj chke ri etal rech ri Jonás, —xcha chke.

Ri Jesús xeuya kan wa' we achijab' ri', xe'k.

Ri Jesús kätzijon chrij ri ki ch'amil ri tata'ib' fariseos

⁵Aretaq xeq'ax ru tijoxelab' ri Jesús ch'äqâp che ri mar, xsach pa ki jolom ru k'amik b'i ki wa. ⁶Xub'ij k'u ri Jesús chke: iChitampe! Chichajij iwib' chuwäch ri ki ch'amil ri tata'ib' fariseos xuquje' chuwäch ri ki ch'amil ri tata'ib' saduceos, —xcha chke.

⁷Xkitzijob'ela k'u kib' ri tijoxelab', xkib'ij: Ri Are' kub'ij wa' chqe rumal chi man k'o tä qa wa qa k'amom loq, —xecha'.

⁸Aretaq ri Jesús xretamaj jas ri tajin kâkib'ij, xub'ij chke: ¿Jas che tajin kib'ij chi man k'o tä i wa? iTzij ri' chi xa man qas tä kixkojonik! —xcha chke. ⁹¿A xaq are mäja' kich'ob'o, man këna'taj tä chiwe chi xampir ri job' kaxlan wa, xinjach k'u wa' chkiwäch ri job' mil winaq? ¿A mat këna'taj chiwe janipa' chikäch ch'aqataq taq kaxlan wa ri man xek'is taj ri xek'olo? ¹⁰¿A mat k'u këna'taj chiwe xuquje' chi xampir ri wuqub' kaxlan wa, xinjach k'u wa' chkiwäch kiejeb' mil winaq, janipa' chikäch ch'aqataq taq kaxlan wa ri man xek'is taj ri xek'olo? ¹¹¿Jas che man kich'ob' taj chi

ri in man are tä tajin kinb'ij ri kaxlan wa aretaq xinb'ij chi kichajij iwib' chuwäch ri ki ch'amil ri tata'ib' fariseos xuquje' ri tata'ib' saduceos? — xcha ri Jesús chke.

¹²Te k'u ri' ri tijoxelab' xkich'ob'o chi ri Jesús man are tä xub'ij chke chi käkichajij kib' chuwäch ri ch'am re kaxlan wa, xane chuwäch ri ki tijonik ri tata'ib' fariseos xuquje' ri tata'ib' saduceos.

Ri tat Pedro kuq'alajisaj chi ri Jesús are ri Cristo

¹³Aretaq ri Jesús tajin kënaqajin che ri tinimit Cesarea Filipino, xuta' chke ru tijoxelab', xub'ij chke: ¿Jas käkib'ij ri winaq chwij chi jachin ri in, in ri' ri Ralk'ual ri Dios ri Qas Winaq? —xcha chke.

¹⁴Xkib'ij k'u che: E k'o jujun winaq käkib'ij chi lal ri' ri Juan Qasal Ja', xuquje' käkib'ij jule' chik chi lal ri' ri qa mam Elías. E k'o chi nik'iaj käkib'ij chi lal ri' ri qa mam Jeremías o jun chik chke ri ojer q'alajisaj taq re ru Loq' Pixab' ri Dios, —xecha che.

¹⁵Xuta' k'u ri Jesús chke: E k'u ri ix, ¿jachin ri in ri kib'ij ix? —xcha chke.

¹⁶Xch'aw ri tat Pedro, xub'ij che: Lal ri' ri Cristo, ru K'ojol ri k'aslik Dios, —xcha che.

¹⁷Ri Jesús xch'awik, xub'ij che: Utz awe, Simón, u k'ojol ri tat Jonás, rumal chi man are tä jun winaq ri xb'in wa' chawe, xane are ri nu Tat ri k'o chila' chikaj. ¹⁸Ri in kinb'ij chawe chi ri at, at Pedro. Puwi' k'u we nimalaj ab'aj ri' keinjeqb'a wi na ri winaq ri kekojon chwe.^p Man käkowin tä k'u na ri kämikal chusachik ki wäch, —xcha che. ¹⁹Keinya chawe ri lawe re ri k'olib'al ri taqan wi ri Dios. Jachike ri kaq'alajisaj chi man utz tä u b'anik cho ruwächulew, man utz tä u b'anik ri' chila' chikaj. Jachike ri kaq'alajisaj chi utz u b'anik cho ruwächulew, utz u b'anik ri' chila' chikaj.

²⁰Ri Jesús k'ut xeuPIXB'aj ri tijoxelab', xub'ij chke chi mäkitzijoj wa' che jachin jun chi ri Are' are ri Cristo.

Ri Jesús kutzijoj chi käkäm na

²¹Tzare chi' k'ut ri Jesús xuchaplej u q'alajisaxik chkiwäch ru tijoxelab' chi ri Are' rajwaxik ke' na pa ri tinimit Jerusalén. Xub'ij chi káb'an na sib'alaj k'äx che kumal ri ki nimaqil ri winaq, kumal ri ki nimaqil ri sacerdotes, xuquje' kumal ri tijonelab' re ri Pixab'. Xuquje' rajwaxik chi käkämisax na, te ri' käk'astaj chi k'u na churox q'ij chkixol ri käminaqib'. ²²Are k'u ri tat Pedro xuk'am b'i ri Jesús u tukiel wi. Xuchaplej u yajik, xub'ij che: iMat kraj ri Dios wa', Wajaw! iMat je' käk'ulmaj la wa! —xcha che.

^p 16:18 “Ri winaq ri kekojon chwe” e are' ri káb'ix “Iglesia” chke pa castellano. Chawila' ri tzij “Iglesia” pa ri Diccionario, k'isb'al re we Nuevo Testamento.

²³Xutzolq'omij k'u rib' ri Jesús, xub'ij che ri tat Pedro: iChatel chnuwäch, Satanás, xaq at ya'l latz' chwe! Man kach'ob' tä k'u ru chomanik ri Dios, xane xaq xuwi kach'ob' ri ki chomanik winaq, —xcha che.

²⁴Ri Jesús k'ut xub'ij chke ru tijoxelab': We k'o jun kraj käpe wuk' in, rajwaxik chi mub'an chik xaq jas ri kraj ri are'. Rajwaxik kutelej loq ru cruz, käpe wuk' in, —xcha chke. (Kel kub'ij wa' chi ri winaq ri' man nim tä chik käril ru k'aslemal, xane kuya u tzij pune ta ne kuriq ri kämikal rumal rech ri Jesús.) ²⁵Je ri', rumal chi apachin ta ne ri kraj kuto' u wi' ru k'aslemal cho ruwächulew, käkäm na ri winaq ri', kutzaq na ronojel. Apachin k'u ri kuya ru k'aslemal pa ri k'äx rumal wech in, kuto' na u wi' ri' ri qas u k'aslemal wa'. ²⁶¿Jas ta k'u lo ri kuch'ak jun winaq we kärechb'ej ronojel ruwächulew, kutzaq k'u na ri ranima'? ¿Jas ta k'u lo ri käkowin ri winaq chuya'ik chuk'exwäch ri ranima'? —xcha chke. ²⁷Kinpe k'u na in, in ri' ri Ralk'ual ri Dios ri Qas Winaq, e wachi'l ri loq'alaj taq ángeles. Känimarisax na nu q'ij jas ru nimarisaxik u q'ij ri nu Tat. Kinya k'u na ri tojb'al ke ri winaq chkijujunal jas ri xka'n ri e are' pa ri ki k'aslemal. ²⁸Qas tzij kinb'ij chiwe chi e k'o jujun chke ri e k'o waral ri man kekäm tä na k'ä kinkil na in, in ri' ri Ralk'ual ri Dios ri Qas Winaq, in petinaq rech kintaqan pa ki wi' ri winaq, —xcha ri Jesús chke ru tijoxelab'.

Käk'extaj ru kayeb'al ri Jesús

17 ¹Xke' waqib' q'ij u b'im kan ri Jesús wa', aretaq xeuk'am b'i ri tat Pedro, ri tat Jacobo, xuquje' ri tat Juan ru chaq' ri tat Jacobo. Ki tukiel wi xepaqi puwi' jun nimalaj juyub'. ²Xk'extaj k'u ru kayeb'al ri Jesús chkiwäch. Ru palaj ri Jesús xjuluwik je' jas ri q'ij. Ri ratz'iaq xub'an sib'alaj saqlolaj je' jas ri saqil. ³Xaq k'u te'talik xkik'ut kib' kieb' achijab' ri tajin ketzijon ruk' ri Jesús. E are' ri qa mam Moisés rachi'l ri qa mam Elías. ⁴Xch'aw k'u ri tat Pedro, xub'ij che ri Jesús: Qajaw, isib'alaj utz chi uj k'o waral! We kaj la, káqa'n na oxib' mo',^q jun che la, jun che ri qa mam Moisés, jun chik che ri qa mam Elías, —xcha che.

⁵Aretaq tajin kätzijon ri tat Pedro, xqaj loq jun saqlolaj sutz' chkij, xech'uqtaj k'u rumal. Te k'u ri' xch'aw loq Jun chupam ri sutz', xub'ij: Are ri loq'alaj nu K'ojol wa', sib'alaj käkikot ri wanima' rumal. Chitatab'ej b'a' ri kub'ij, —xcha ri'.

⁶Ri tijoxelab', aretaq xkita wa', sib'alaj xkixej kib'. Xexuki'k xkiquasaj ri ki palaj cho ri ulew. ⁷Are k'u ri Jesús xqeb' kuk', xeuchap k'u qajoj, xub'ij chke: Mixej b'a' iwib'. Chixwalijoj, —xcha chke.

⁸Ri e are' chanim xeka'ylob'ik. Man k'o tä chi k'u jachin xkilo, xane xaq xuwi ri Jesús k'o kuk'.

^q 17:4 Man q'alaj tä wa' we are “mo” o are “káb'al”.

⁹Qajem ke loq cho ri juyub', ri Jesús xeupixb'aj, xub'ij chke: K'o jachin mitzijoj wi ri iwilom k'ä kink'astaj na chkixol ri käminaqib', in ri' ri Ralk'ual ri Dios ri Qas Winaq, —xcha chke.

¹⁰Ri tijoxelab' xkita' che ri Jesús, xkib'ij che: ¿Jas che käkib'ij ri tijonelab' re ri Pixab' chi rajwaxik käpe na ri qa mam Elías nab'e? —xecha che.

¹¹Xch'aw k'u ri Jesús, xub'ij chke: Tzij ri' chi käpe ri qa mam Elías nab'e, rech kub'an na u b'anik ronojel. ¹²Ri in k'ut kinb'ij chiwe chi ya ulinaq chik ri qa mam Elías. Ri winaq k'ut man xkich'ob' tä u wäch, xane xa xka'n che ri are' jas ri xkaj xka'no. Je k'u ri' xuquje' ri in, in ri' ri Ralk'ual ri Dios ri Qas Winaq, kinriq na k'äx pa ki q'ab', —xcha chke.

¹³Xkich'ob' k'u ri tijoxelab' chi ri tajin kub'ij ri Jesús chke, are ri Juan Qasal Ja'.

Ri Jesús kukunaj jun ala ri k'o jun itzel espíritu che

¹⁴Aretaq k'ut xeopan chila' jawije' e k'o wi ri k'ialaj winaq, xpe jun achi, xopan ruk' ri Jesús, xxuki k'u chuwäch, xub'ij che: ¹⁵Tat, chel k'ux la che ri nu k'ojol, xa k'o jun itzel espíritu che, sib'alaj k'u kuriq k'äx rumal. K'ia mul kätzaq pa ri q'aq', pa ri ja'. ¹⁶Xink'am loq, xinya chkiwäch ri tijoxelab' la, ri e are' k'ut man xekowin tä chukunaxik, —xcha che ri Jesús.

¹⁷Ri Jesús xch'awik, xub'ij: ¡Ay, ri alaq winaq ri man käkojon tä alaq che ri Dios! ¡Xaq xuwi käb'an alaq jas ri kaj alaq! ¿A are lo kaj alaq chi xaq tajin wi kink'oji uk' alaq ronojel q'ij? ¿A are lo kaj alaq chi xaq kinkuy alaq? K'ama b'a' alaq loq ri ala chnuwäch, —xcha chke.

¹⁸Ri Jesús k'ut xuyaj ri itzel espíritu ri k'o che ri ala, xresaj b'ik. Tzare chi' xutzir ri ala, utz chi k'u kanoq.

¹⁹Ru tijoxelab' ri Jesús xkita' che pa u tukiel wi: ¿Jas che ri uj man xujkowin tä che resaxik b'i ri itzel espíritu ri'? —xecha che.

²⁰Xub'ij ri Jesús chke: Are wa' rumal chi man qas tä k'o ri i kojoniq, —xcha chke. Qas tzij kinb'ij chiwe chi we ta ri i kojoniq je' jas ri in nitz' ija' re mostaza, kixkowin ri' kib'ij che we juyub' ri': “¡Chatel b'i chi!, jat jela!” —kixcha che. Ri juyub' kel na b'ik. Man k'o tä ri mat kixkowin chub'anik we ta qas tzij kixkojonik, —xcha chke. ²¹Xaq xuwi ruk' ru b'anik orar, xuquje' ruk' ru b'anik ayuno kel b'i jun itzel espíritu ri je' u b'anik wa', —xcha ri Jesús chke ru tijoxelab'.

Ri Jesús kutzijoj jumul chik chi käkäm na

²²Aretaq xetzelej b'i kuk' ri k'ialaj winaq, ri Jesús xub'ij chke ru tijoxelab': Ri in, in ri' ri Ralk'ual ri Dios ri Qas Winaq, kinjach na pa ki q'ab' ri winaq. ²³Kinkämisax na, churox q'ij k'ut kink'astaj na chkixol ri käminaqib', —xcha chke. Aretaq xkita wa' ri tijoxelab', sib'alaj xeb'isonik.

Waral käqil wi ru tojik ri alka'**al re ri nimalaj rachoch Dios**

²⁴Aretaq ri Jesús kuk' ru tijoxelab' xeopan pa ri tinimit Capernaum, ri toq'il taq alka**'**al re ri nimalaj rachoch Dios xeopan ruk' ri tat Pedro, xkib'ij che: ¿A mat kutoj re ri ajtij alaq ri alka**'**al re ri nimalaj rachoch Dios? —xecha che.

²⁵Je', je ri', —xcha ri tat Pedro chke.

Aretaq k'ut xok b'i ri tat Pedro pa ri ja, nab'e xch'aw ri Jesús, xub'ij che: Simón, ¿jas kachomaj? ¿Jachin taq chke käkita' wi ri alka**'**al o ri kuchuj ri nimaq taq taqanelab' rech ruwächulew? ¿A käkita' wa' chke ri ki winaqil o chke ri man ki winaqil taj? —xcha che.

²⁶Ri tat Pedro xch'awik, xub'ij che: Chke ri man ki winaqil taj käkita' wi wa', —xcha che.

Ri Jesús xub'ij che: We je ri', ri winaq ri keb'el pa ri ki tinimit ri nimaq taq taqanelab' man k'o tä alka**'**al ri' käkitojo, —xcha che. ²⁷Man kwaj tä k'ut chi kinyak royowal jachin jun winaq. Rumal ri' jat chuchi' ri mar, chak'läqa b'i ri anzuelo pa ri ja'. Chawesaj loq ri nab'e kär ri kachapo, pu chi' k'ut kawesaj wi jun puaq. Ruk' ri puaq ri' katoj ri alka**'**al re ri nimalaj rachoch Dios, ri wech in xuquje' ri awech at. Chak'ama k'u wa', kate' k'ut, katojo kanoq, —xcha che.

Ri tijoxelab' käkichomala kib' chrij jachin chke ri nim na u b'anik

18 ¹Pa ri q'ij ri' ri tijoxelab' xkimulij kib' ruk' ri Jesús, xkita' che: ¿Jachin ri nim na u b'anik chila' jawije' ri kätäqan wi ri Dios? —xecha che.

²Ri Jesús xusik'ij apan jun alaj ak'al, xuk'amo, xutak'ab'a chkiwäch ru tijoxelab'. ³Xub'ij k'u chke: Qas tzij kinb'ij chiwe. We ri ix man kik'ex tä ri iwanima', ri i chomanik, we man kib'an iwe jas ri kaka'n ri ak'alab' man kaka'n tä nimal, man kixopan tä ri' chila' jawije' ri kätäqan wi ri Dios, —xcha chke. ⁴Je k'u ri' kinb'ij chiwe chi ri nim na u b'anik chila' jawije' ri kätäqan wi ri Dios, are ri man nim tä kub'an che rib', kub'an k'ut jas we ak'al ri'. ⁵Apachin ri kuk'ulaj jun ak'al jas we ak'al ri' rumal wech in, in ri' kinuk'ulaj, —xcha chke.

**Käkiriq k'äx ri winaq ri kaka'no chi jun winaq
chik kuriq ri b'e ri man utz taj**

⁶Apachin k'u ri kub'ano chi jun chke we ch'utiq ri' ri kekojon chwe kuriq ri b'e ri man utz taj, are utz ri' we ta käxim jun ka' re molino chuqul ri winaq ri', käk'läq ta k'u b'i pa ri mar. ⁷iSib'alaj k'äx chke ri winaq cho ruwächulew chi k'o jas ri kub'ano chi ri winaq käkiriq ri b'e ri man utz taj! Amaq'el k'ut käkik'ulmaj wa'. Sib'alaj k'äx k'u re ri winaq ri kub'ano chi jun winaq chik kuriq ri b'e ri man utz taj.

⁸Rumal ri', we ri a q'ab' o ri awaqan kub'ano chi ri at kariq ri b'e ri man utz taj, chaq'ata', chak'läqa apanoq. Are utz na chawe we kariq na ri qas k'aslemal pune at kut o at ch'oko', chuwäch ri k'o kieb' a q'ab' o kieb' awaqan kate' pa ri k'atik jawije' k'o wi ri q'aq' ri man kächuptaj taj. ⁹We are ri a waq'äch kub'ano chi kariq ri b'e ri man utz taj, chawesaj, chak'läqa apanoq. Are utz na chawe we kariq na ri qas k'aslemal pune xa jun ra waq'äch k'olik, chuwäch ri k'o kieb' a waq'äch, katk'läq b'i pa ri nimalaj q'aq', —xcha ri Jesús chke.

Waral käqil wi ri k'utb'al chrij ri chij ri xsachik

¹⁰Miwetzelay b'a' ki wäch jun chke we ch'utiq ri' ri kekojon chwe. Kinb'ij k'u chiwe chi ri e are' amaq'el ronojel q'ij k'o ri ki ángeles chuwäch ri nu Tat chila' chikaj. ¹¹Je ri', rumal chi ri in, in ri' ri Ralk'ual ri Dios ri Qas Winaq, xinpe che ki to'ik ri winaq ri e sachinaq.

¹²¿Jas kichomaj chrij ri kinb'ij na? We k'o jun achi ri k'o jun ciento u chij, kätzaq k'u kan jun chke, ¿a mat keuya na kan ri' ri jumuch' b'elejlajuj pa ri juyub', ke' k'u chutzukuxik ri jun ri xtzaq kanoq? Je', je ri'. ¹³We kuriqo, sib'alaj käkikot na ruk'. Nim na ru kikotemal ruk' wa' chuwäch ru kikotemal kuk' ri jumuch' b'elejlajuj ri man xetzaq taj. ¹⁴Je k'u ri' ri i Tat ri k'o chila' chikaj man kraj taj chi kätzaq jun chke we ch'utiq ri' ri kekojon chwe.

Ri kub'an jun chusachik u mak jun winaq chik

¹⁵We ri awachalal kub'an jun k'äx chawe, chattzijen ruk' pa u tukiel wi, chab'ij che jas ru mak. We kukoj rib' chupam, xatkowin ri' chuch'akik ra wachalal. ¹⁶We k'u ri awachalal man kukoj tä rib' pa ru mak aretaq kattzijen ruk', chasik'ij jun o kieb' winaq chik, rech ronojel ri kib'ij ketamax wa' kumal kieb' u oxib' tal taq tzij. ¹⁷We k'u man kok ri tzij pu jolom ri käb'ix che kumal ri nik'iaj chik, cheasik'ij konojel ri nik'iaj qachalal. We k'u man kuto jas ri käkib'ij konojel ri qachalal, chab'ana che chi je' jas jun winaq ri man käkojon tä che ri Dios o jun toq'il alkab'al.

¹⁸Qas tzij kinb'ij chiwe chi jachike ri kiq'alajisaj chi man utz tä u b'anik kumal ri winaq cho ruwächulew, man utz tä u b'anik ri' chila' chikaj. Jachike k'u ri kiq'alajisaj chi utz u b'anik kumal ri winaq waral cho ruwächulew, utz u b'anik ri' chila' chikaj.

¹⁹Xuquje' kinb'ij chiwe chi we k'o kieb' chixol waral cho we uwächulew ri kuriq rib' ki chomanik puwi' jun rajwaxik, käka'n k'u orar chuta'ik wa', ri qa Tat ri k'o chila' chikaj kuya na wa' chke. ²⁰Je ri', rumal chi jawije' ri ki mulim wi kib' kieb' oxib' winaq rumal chi kekojon chwe, kuk' ri' in k'o wi, —xcha ri Jesús chke ru tijoxelab'.

²¹Xpe ri tat Pedro, xuta' k'u che ri Jesús: Qajaw, we ri wachalal k'ia mul kub'an k'äx chwe, ¿janipa' mul rajwaxik kinsach u mak? ¿A kraj ne wuqub' mul ri'? —xcha che.

²²Xch'aw k'u ri Jesús, xub'ij che: Man kinb'ij tä chawe chi xa wuqub' mul kasach u mak, xane rajwaxik kasach u mak wuqub' mul chik, wuqub' mul chik, k'ä kopan na pa job' ciento, —xcha che.

Ri k'utb'al chrij ri patäninel ri man xraj taj xusach u mak ri rachi'l

²³Je ri', rumal chi ru taqanik ri Dios pa ki wi' ri winaq, are je' jas jun q'inom achi ri xeumulij ri rajchakib', xuchap k'u u ta'ik we k'o ri ki k'as, o we ne k'o u k'as ri are' kuk'. ²⁴Aretaq tajin kuchaplej rajilaxik ri ki kuenta chkijujunal, xk'am loq jun ajchak ri u k'as k'ia mil quetzales. ²⁵Are k'u ri jun ajchak ri' man k'o tä kutojb'ej re ru k'as. Ri patrón xtaqanik chi käk'iyix ri ajchak ri' pu q'ab' jun winaq chik rech käpatänin che, rachi'l ri rixoqil, ri ralk'ual, xuquje' konojel ri jastaq re, rech kätojtaj ru k'as. ²⁶Are k'u ri ajchak xxuki chuwäch ru patrón, xb'ochi'nik, xuta' toq'ob', xub'ij che: “Tat, chajij la paciencia wuk', kintoj na ronojel ri nu k'as,” —xcha che. ²⁷Ri patrón xutoq'ob'isaj u wäch ri rajchak, xusach u mak, xub'ij che chi man kutoj tä chi ru k'as, xutzoqopij k'u b'ik. ²⁸Te ri' ri ajchak ri xtzozopitaj b'ik, xuriq jun rach ajchak ri u k'as kieb' oxib' quetzal ruk'. Xuchap ri rach ajchak chuqul, xuchap u jitz'axik, xub'ij che: “iChatojo ra k'as wuk'!” —xcha che. ²⁹Ri rach ajchak xxuki chuwäch, xb'ochi'nik, xuta' toq'ob' che, xub'ij: “Chachajij paciencia wuk', kintoj na ronojel ri nu k'as,” —xcha che. ³⁰Ri are' k'ut man xusach tä u mak ri rach ajchak, xane xukoj pa che', xub'ij che chi rajwaxik kutoj na ru k'as. ³¹Aretaq xkil wa' ri nik'iaj ajchakib' chik, sib'alaj xeb'isonik. Xeb'e' k'ut, xekib'ij che ri ki patrón ronojel ri xb'antajik. ³²Xpe k'u ri ki patrón, xtaqan chusik'ixik ri ajchak ri', xub'ij che: “iltzel ajchak! Ri in xinkuy ra k'as rumal chi xata' toq'ob' chwe. ³³Ri at xuquje' rajwaxik xatoq'ob'isaj ta u wäch ri awach ajchak, jas ri xinb'an in chawe xintoq'ob'isaj a wäch,” —xcha che. ³⁴iRu patrón k'ut, sib'alaj xpe royowal! Xtaqanik chi käk'äjisax u wäch ri rajchak k'ä kutoj na ru k'as.

³⁵Ri Jesús xuk'isb'ej re ru tzij, xub'ij: Jas ri xub'an ri patrón che ri rajchak, are je' kub'an na ri nu Tat ri k'o chila' chikaj chiwe, we man qas kisach ki mak ri iwachalal, —xcha ri Jesús chke.

Ri Jesús kuya tijonik chrij ri ki jachik kib' juk'ulaj winaq

19 ¹Aretaq xto'taj ri Jesús chub'ixik ronojel wa' we tzij ri', xel b'i pa Galilea, xe' pa taq ri tinimit re Judea, ch'äqäp che ri nima' Jordán. ²E k'ia winaq xeteri b'i chrij, xeukunaj k'u taq ri yawab'ib' chila'.

³Xeopan k'u jujun tata'ib' fariseos ruk' ri Jesús, xkita' che: ¿A taqal che jun achi kujach b'i ri rixoqil pune man qas k'o u mak? —xecha che. Xkib'ij wa' che xaq rech käqaj ri Jesús pa ki q'ab'.

⁴Xch'aw k'u ri Jesús, xub'ij chke: ¿A mat sik'im alaq pa ru Loq' Pixab' ri Dios ri Tz'ib'talik jas ri xub'an ri Dios pa ru chaplexik loq ronojel, “chi

achi chi ixoq xaub'ano"? —kächa'. ⁵Xuquje' kub'ij: “Rumal wa' jun achi kuya na kan ru nan u tat, kätuni k'u na ruk' ri rixoqil. Xa e jun chik ri kieb' winaq ri,” —kächa'. ⁶Je k'u ri' man e kieb' tä chik, xane xa e jun chik. Rumal k'u ri', jas ri xeutunub'a ri Dios, mäjach ki wäch wa' kumal ri winaq, —xcha ri Jesús chke ri tata'ib' fariseos.

⁷Xkib'ij k'u ri tata'ib' fariseos: ¿Jas che ri qa mam Moisés xtaqanik chi jun achi kuya' kutz'ib'aj jun wuj ri kub'ij wi chi kujach b'i ri rixoqil? Je k'u ri' kuya' kujach b'i ri rixoqil, —xecha che.

⁸Ri Jesús xub'ij chke: Xa rumal chi sib'alaj ab'ajarinaq ri anima' alaq, are rumal ri' xuya chech alaq chi kuya' käjach b'i alaq ri ixoqil alaq. Man je' tä k'u wa' aretaq xchapletaj loq ronojel. ⁹Ri in k'ut kinb'ij chech alaq chi apachin ri kujach b'i ri rixoqil, we man rumal ru ch'ab'exik jun achi chik, käk'uli chi k'u na ruk' jun ixoq chik, ri achi ri' kub'an ri nimalaj mak ri äwas u b'anik chrij ri nab'e rixoqil. Ri achi k'ut ri käk'uli ruk' jun ixoq ri jachom kanoq kub'an ri nimalaj mak ri', —xcha ri Jesús chke ri tata'ib' fariseos.

¹⁰Xkib'ij k'u ru tijoxelab' ri Jesús che ri Are': We jun achi man kuya' taj kujach b'i ri rixoqil, are utz na ri' chi man käk'uli taj, —xecha che.

¹¹Ri Jesús xub'ij chke: Man konojel tä winaq käkich'ij wa' chi man kek'uli taj, xane xaq xuwi ri yo'm chke rumal ri Dios chi käkich'ijo. ¹²K'o k'u jas che jujun achijab' man kek'uli taj. E k'o jujun xa tzkech wi man kek'uli taj, e k'o nik'iaj chik ri xa b'anom chke kumal ri achijab' chi man kek'uli taj, e k'o k'u nik'iaj chik käkich'ijo man kek'uli taj xa rumal chi käkaj käkipatänij ri Dios. Jachin ri käkwinik je' kub'an wa', chub'ana', —xcha ri Jesús chke ru tijoxelab'.

Ri Jesús keutewchij ri ak'alab'

¹³Ri winaq xekik'am loq ri ak'alab' cho ri Jesús rech kuya ru q'ab' pa ki wi', rech xuquje' kub'an orar pa ki wi'. Ri winaq ri xekik'am loq ri ak'alab' xeyaj kumal ri tijoxelab'. ¹⁴Ri Jesús k'ut xub'ij chke: Chiya chke ri ak'alab' chi kepe wuk', meiq'atej rumal chi ri winaq ri kätaqan ri Dios pa ki wi' e are' winaq ri e je' jas we ak'alab' ri', —xcha chke.

¹⁵Xuya k'u ru q'ab' pa ki wi' ri ak'alab', te k'u ri' xel b'i chila'.

Jun q'inomalaj ala kätzijon ruk' ri Jesús

¹⁶Jun ak'al achi xopan ruk' ri Jesús, xuta' che: Utzalaj Ajtij, ¿jas u wäch utzil rajwaxik kinb'ano rech kinriq ri k'aslemal ri man k'o tä u k'isik? —xcha che.

¹⁷Ri Jesús xub'ij che: ¿Jas che kab'ij chwe chi utz ri in? Man k'o tä jun qas utz, xane xaq xuwi ri Dios, —xcha che. We k'u kawaj kariq ri k'aslemal ri man k'o tä u k'isik, chanimaj ru taqanik ri Dios, —xcha che.

¹⁸Ri achi xub'ij che: ¿Jachike taq ri' ru taqanik ri Dios ri rajwaxik kinniman chke? —xcha che.

Ri Jesús xub'ij che: Matkämisanik, mab'an ri nimalaj mak ri äwas u b'anik ruk' ri rixoqil jun winaq chik, mab'an ri elaq', mab'an tzij chrij jun winaq chik. ¹⁹Nim cheawila wi ra nan a tat. Loq' cheawila wi ri awach winaq jas ri at loq' kawil awib', —xcha ri Jesús che ri achi.

²⁰Ri achi xub'ij che ri Jesús: Ronojel wa' nu taqem u b'anik tzaretaq in ak'al na. ¿Jas ta chi k'u ri rajwaxik kinb'ano? —xcha che.

²¹Ri Jesús xub'ij che: We kawaj käjkomataj ra k'aslemal cho ri Dios, jat, cheak'iyij konojel ri jastaq awe, chaya ri rajil chke ri meb'a'ib'. Käk'o'ji k'u na ra q'inomal chila' chikaj. Te ri' tasa'j wuk', —xcha che.

²²Aretaq ri achi xuta ri xub'ij ri Jesús, xk'extaj ru wäch, xb'isonik, xe'k rumal chi k'ia ru q'inomal k'olik.

²³Xub'ij k'u ri Jesús chke ru tijoxelab': Qas tzij kinb'ij chiwe, chi sib'alaj k'äx kutij jun q'inom kok chkixol ri winaq ri këtaqan ri Dios pa ki wi'. ²⁴Are man k'äx tä ri rok'owisaxik jun awaj camello' pa ru julil jun t'isomb'al b'aq, chuwäch ri rokik jun q'inom chkixol ri winaq ri këtaqan ri Dios pa ki wi', —xcha chke.

²⁵Ri tijoxelab' aretaq xkita wa', sib'alaj xkikajmaj, xkib'ij k'u chb'il taq kib': ¿Jachin ta k'u lo ri käkowinik kuriq ru tob'anik ri Dios? —xecha'.

²⁶Ri Jesús ko xka'y chke, te ri' xub'ij: Man kekowin tä ri winaq chub'anik wa', käkowin k'u na ri Dios che ronojel, —xcha chke.

²⁷Ri tat Pedro xub'ij che ri Jesús: Qajaw, chilampe la chi ri uj qa yo'm kan konojel ri jastaq qe, uj k'o uk' la. ¿Jas k'u ri käyi' na chqe? —xcha che.

²⁸Xch'aw k'u ri Jesús, xub'ij chke: Qas tzij kinb'ij chiwe, kopan na jun q'ij aretaq käb'an k'ak' che ronojel. Aretaq ri in, in ri' ri Ralk'ual ri Dios ri Qas Winaq, kinku'b'i na pa ri je'lalaj nu t'uuyulib'al, kënimarisax nu q'ij, are chi' k'ut chi ri ix, ri ix ri k'o wuk' kixku'b'i na xuquje' pa kab'lajuj je'lalaj taq t'uuyulib'al. Kiq'at k'u na tzij pa ki wi' ri kab'lajuj tinimit re Israel. ²⁹Konojel ri ki yo'm kan kachoch, kachalal, ki nan ki tat, kixoqil, kalk'ual, kulew rumal wech in, käkiriq na jun ciento mul ri tojb'al ke, xuquje' käkiriq na ri k'aslemal ri man k'o ta u k'isik pa taq ri q'ij ri junab' ri kepe na, —xcha chke. ³⁰E k'ia k'u ri winaq ri nim ke'il wi kämik ri man nim tä chi na ke'il wi pa taq ri q'ij ri'. Xuquje' e k'ia ri man nim tä ke'il wi kämik ri nim ke'il wi na pa ri q'ij ri', —xcha chke ru tijoxelab'.

Waral käqil wi jun k'utb'al chkij ri ajchakib'

20 ¹Ru taqanik ri Dios pa ki wi' ri winaq, are je' jas jun achi ajchaq'el jun nimalaj ulew. Xel b'i sib'alaj aq'ab' che ki tzukuxik ajchakib' che ki mulixik ru wäch taq uvas. ²Xeuriq k'u jujun achijab', xuchomaj k'u kuk' chi käkich'ak kakab' quetzal che ri jun q'ij, xeutaq k'u

^r19:24 Ri camello are jun awaj ri kuya' käkiejen jun chrij, más k'ut këkoj che taq eqa'n. Nim na ri' chuwäch jun kiej.

b'i pa ri rulew che ri chak. ³Xel chi k'u b'i jumul pa ri u b'elej hora re ri aq'ab'il. Xeril nik'iaj achijab' chik ri xaq tajin keqasan q'ij pa ri k'ayib'al. ⁴Xub'ij k'u chke: “Jix pa ri nu chak, kinya k'u na ri tojb'al iwe ri taqal chiwe,” —xcha chke. Ri e are! k'ut xeb'e' pa ri chak. ⁵Ri patrón xel chi b'i jumul pa ri nik'iaj q'ij che ki tzukuxik ajchakib', xuquje' pa ri urox hora re ri b'enaq q'ij, junam xub'an kuk' nik'iaj ajchakib' chik. ⁶Pa ri uro' hora chik re ri b'enaq q'ij, xel chi b'i jumul pa ri k'ayib'al. Xeuiriqa chi nik'iaj achijab' ri xaq tajin keqasan q'ij, xub'ij k'u chke: “¿Jas che xaq ix k'o waral juntir ri jun q'ij man k'o tä k'u chak kib'ano?” —xcha chke. ⁷Ri e are! xkib'ij: “Xa man k'o tä jun ri käb'in chak chqe,” —xecha che. Xub'ij k'u chke: “Jix pa chak wuk' in pa ri wulew, kinya k'u na ri tojb'al iwe ri taqal chiwe,” —xcha chke. ⁸Aretaq k'ut xok ri aq'ab', ri patrón xub'ij che ri chajil ke ri ajchakib': “Cheasik'ij ri ajchakib', chaya b'i ri tojb'al ke. Are kachap ki tojik nab'e ri xeb'ok k'isb'al. Are k'u ri xeb'ok nab'e keatoj wa' k'isb'al,” —xcha che. ⁹Xepe k'u ri ajchakib' ri te' xeb'ok pa chak pa ri uro' hora re ri b'enaq q'ij. Chkijujunal tz'aqat kakab' quetzal xyi' chke. ¹⁰Te k'u ri, aretaq hora chik chi ketoj ri okinaq nab'e pa ri chak, ri e are! xkichomaj chi más na ri tojb'al ke käyi' chkiwäch ri k'ä te' xeb'ok pa ri chak. Xuquje' k'u ri e are! xyi' kakab' quetzal chke chkijujunal. ¹¹Aretaq xkik'amo xkichap u yajik ri ki patrón. ¹²Xkib'ij: “We ajchakib' ri' ri te' xeb'ul k'isb'al, xa jun hora xechakunik. Xaq junam k'u ki tojik xb'an la jas ri uj. Ri uj k'ut xqach'ij ronojel ri jun q'ij chak, xujchakun chuwäch ru chuq'ab' ri q'ij,” —xecha che. ¹³Ri patrón xub'ij che jun chke ri ajchakib': “E ri at, man k'o tä jas ri tajin kinb'an chawe ri mat jikom. ¿A mat junam xqachomaj chi xaq kieb' quetzal ri tojb'al awe? ¹⁴K'ama b'i ri tojb'al awe, jat. Ri in kwaj kinya ri tojb'al ke we nik'iaj ri' ri te' xeb'ok k'isb'al junam jas ri xinya chawe at. ¹⁵¿A mat pa nu q'ab' k'o wi jachike ri kwaj kinb'an ruk' ri nu rajil? ¿A xa k'äx ne kana' chi in utz kuk' konojel?” —xcha ri patrón che ri ajchak. ¹⁶Je k'u ri' ri winaq ri man nim tä ke'il wi kämik nim ke'il wi na. Are k'u ri winaq ri nim ke'il wi kämik, man nim tä chi ke'il wi na. E k'ia ri e sik'im. Man e k'ia tä k'ut ri e cha'talik, —xcha chke ru tijoxelab'.

Ri Jesús kutzijoj chi na jumul chik chi käkäm na

¹⁷Paqalem re ri Jesús pa Jerusalén, xeusik'ij k'u ri kab'lajuj u tijoxelab' pa ki tukiel wi, xub'ij chke: ¹⁸¡Chiwilampe! B'enam qe, tajin kujsaqi pa ri tinimit Jerusalén. Kinjach k'u na in, in ri' ri Ralk'ual ri Dios ri Qas Winaq, pa ki q'ab' ri ki nimaqil ri sacerdotes, xuquje' pa ki q'ab' ri tijonelab' re ri Pixab'. Käkiq'at k'u na tzij pa nu wi' chi kinkämisax na. ¹⁹Kinkijach k'u na pa ki q'ab' ri nik'iaj winaq chik, käketz'b'ej na nu wäch, kinkich'ay na, kinkirip k'u na cho ri cruz. Kink'astaj k'u na chxixol ri käminaqib' churox q'ij, —xcha ri Jesús chke ru tijoxelab'.

Ri xuta' ri ki nan ri tat Jacobo, ri tat Juan

²⁰Te k'u ri' xeqeb' ru k'ojol ri tat Zebedeo ruk' ri Jesús. E are' ri tat Jacobo, ri tat Juan, kachi'l ri ki nan. Ri ki nan xxuki chuwäch ri Jesús chuta'ik jun toq'ob' che. ²¹Ri Jesús xuta' che: ¿Jas kaj la, nan? —xcha che.

Ri chichu' xub'ij: Aretaq kächaplej taqanik la pa ki wi' ri winaq, kwaj chi käya la chke ri kieb' wal chi keku'b'i uk' la, ri jun pa wikiäq'ab' la, ri jun chik pa ri moxq'ab' la, —xcha che.

²²Xub'ij k'u ri Jesús chke: Ri ix man kich'ob' taj jas u wäch toq'ob' ri tajin kita' chwe. ¿A kixkowinik kich'ij ri k'äx ri kinriq na in, kitij iwe ri k'o pa ri vaso ri kintij wi na we? ¿A kixkowinik käb'an na i qasna' ix jas ri qasna' ri käb'an na chwe in? —xcha chke.

Xkib'ij k'u che: Kujkowinik, —xecha che.

²³Xub'ij ri Jesús chke: Qas tzij kiriq na k'äx, kitij k'u na iwe ri k'o pa ri vaso ri kintij na we in, xuquje' käb'an na i qasna' jas ri käb'an na chwe in. Are k'u ri t'uuyulem pa ri nu wikiäq'ab' o pa ri nu moxq'ab', man kuya' taj kinya in chiwe, xane are wa' kech ri e cha'tal rumal ri nu Tat chi ket'uuyi pa taq ri t'uuyulib'al ri', —xcha chke.

²⁴Aretaq ri lajuj tijoxelab' chik xkita u b'ixik ronojel wa', xpe koyowal ri e are' chrij ri tat Jacobo, ri tat Juan. ²⁵Xeusik'ij k'u ri Jesús, xub'ij chke: Ri ix iwetam chi ri winaq ri yo'm chke chi ketaqan pa ki wi' ri nik'iaj winaq chik, käkina' chi qas k'o ki chuq'ab' pa ki wi'. Ri ki nimaqil ri winaq k'ut ketaqan pa ki wi', —xcha chke. ²⁶Man je' tä k'u wa' ri ix. Xane apachin chiwe ri kraj chi nim kil wi, rajwaxik chi kok na che patänil ke konojel. ²⁷Apachin chiwe ri kraj kok che i nimal, rajwaxik chi kok na che patänil ke ri nik'iaj chik. ²⁸Are je ri', rumal chi ri in, in ri' ri Ralk'ual ri Dios ri Qas Winaq, man in petinaq taj rech kinpatänixik, xane rech kinpatänin chke nik'iaj chik, xuquje' rech kinya ri nu k'aslemal che tojb'al re ri ki torik k'ia winaq, —xcha ri Jesús chke ru tijoxelab'.

Ri Jesús keukunaj kieb' moyab'

²⁹Aretaq ri Jesús tajin kel b'i pa ri tinimit Jericó e rachi'l ru tijoxelab', e k'ia winaq xeteri b'i chrij. ³⁰E k'o k'u kieb' achijab' moyab' t'uuyul chi' ri b'e. Xkito chi ri Jesús tajin kok'ow chila', xkaraq ki chi', xkib'ij che ri Jesús: iTat, lal ri' ralk'ual kan ri qa mam David, toq'ob'isaj la qa wäch! —xecha che.

³¹Ri winaq xa xekiyajo, xkib'ij chke chi chkitz'apij u pa ki chi'. Are k'u ri e are' man xkita taj, xane sib'alaj ko chi na xkaraq ki chi', xkib'ij: iTat, lal ri' ralk'ual kan ri qa mam David, toq'ob'isaj la qa wäch! —xecha che.

³²Xtak'i k'u ri Jesús. Xeusik'ij ri kieb' moyab', xuta' chke: ¿Jas kaj alaq chi kinb'an chech alaq? —xcha chke.

³³Ri moyab' xkib'ij: Tat, kâqaj kujka'yik, —xecha che.

³⁴Te ri' ri Jesús xutoq'ob'isaj ki wäch, xuchap k'u koq ri ki waq'äch. Chanim k'ut xekowinik xeka'yik, xeb'e' k'u ruk' ri Jesús.

Kok ri Jesús pa ri tinimit Jerusalén

21 ¹Aretaq naqaj chik e k'o wi che ri tinimit Jerusalén, xeopan pa ri alaj tinimit Betfagé. Tajin keok'ow chuwäch ri Ujuyub'al Olivos. Ri Jesús xeutaq b'i kieb' chke ru tijoxelab'. ²Xub'ij b'i chke: Jix pa ri alaj tinimit ri k'o apan chqawäch. Chila' kiriq wi na jun ati't burro yuqulik, rachi'l jun alaj burro. Chikira', cheik'ama k'u loq chwe, —xcha chke. ³We k'o jachin jun k'o jas kub'ij chiwe, chib'ij che chi xa kajwataj che ri Qajaw Jesús, chanim k'ut kutzelej chi na loq, —kixcha che.

⁴Je' xb'antaj wa' rech qas je' kelik jas ri xutz'ib'aj kan ri q'alajisal re ru Loq' Pixab' ri Dios ri kub'ij:

⁵Chib'ij chke ri winaq re ri tinimit
Jerusalén ri k'o puwi' ri juyub' Sión:
“iChiwilampe! Ri Nimalaj i Taqanel
petem re iwuk'.

Man nim tä u b'anik u b'anom che rib',
xane kiejeninaq chrij jun burro.
Chrij ri alaj ral jun burro
kiejeninaq wi,”

—kächa ri'.

⁶Xeb'e' k'u ri kieb' tijoxelab', je' xka'no jas ri xetaq wi b'i rumal ri Jesús. ⁷Xkik'am loq ri ati't burro rachi'l ri ral. Xkiya k'u ri ki q'u' chrij, xkiejen k'u ri Jesús. ⁸E k'ia k'u ri winaq xkilik' ri ki q'u' pa ri b'e, xuquje' e k'o nik'iaj chik ri xekiya u xaq taq che' pa ri b'e ri xekich'upala pa taq ri juyub'. ⁹Ri winaq ri e nab'ejinaq chuwäch ri Jesús, xuquje' ri e teretoj chrij, ko xech'awik, xkib'ij: iChnimarisax u q'ij ri ralk'ualaxik ri qa mam David ri nim taqanel! iUtz re ri petinaq pa ru b'i' ri Qajaw Dios! iChnimarisax u q'ij ri Dios! —xecha'.

¹⁰Aretaq xok ri Jesús pa ri tinimit Jerusalén, konojel ri winaq xkitukij kib', xkitatab'ala chb'il taq kib', xkib'ij: ¿Jachin wa' we achi ri'? —xecha'.

¹¹Ri winaq xkib'ij: Are wa' ri Jesús, ri q'alajisal re ru Loq' Pixab' ri Dios, ri aj Nazaret re Galilea, —xecha'.

Ri Jesús kujosq'ij ri nimalaj rachoch Dios

¹²Te k'u ri' xok b'i ri Jesús pa ri nimalaj rachoch Dios, xeresax b'i ri ajk'ayib' xuquje' ri kekiloq' taq jastaq pa ri nimalaj rachoch Dios. Xeutzaj ri ki mesa ri k'exal taq puaq xuquje' xeutzaj ri ki tem ri ajk'ay taq palomäx. ¹³Xub'ij chke ri winaq: Tz'ib'tal pa ru Loq' Pixab' ri Dios, kub'ij: “Ri wachoch in are jun ja ri käb'an wi orar,” —kächa'. Ri alaq k'ut jun kachoch elaq'omab' b'anom alaq che, —xcha chke.

¹⁴Chila' pa ri nimalaj rachoch Dios, xeopan jujun achijab' moyab' ruk' ri Jesús, xuquje' jujun ch'okojib'. Xekunax k'u rumal ri Jesús. ¹⁵Aretaq k'ut ri ki nimaqil ri sacerdotes xuquje' ri tijonelab' re ri Pixab', xkil taq ri kajmab'al ri xub'an ri Jesús, xuquje' xkito chi ri ak'alab' kākiraq ki chi' pa ri nimalaj rachoch Dios, kākib'ij: “iNim u q'ij ri ralk'ual kan ri nim taqanel David ojer!” —kecha'. Ri e are' xpe koyowal. ¹⁶Xkib'ij k'u che ri Jesús: ¿A kätä la jas ri tajin kākib'ij ri ak'alab'? —xecha che.

Ri Jesús xch'awik, xub'ij chke: Je', kinto, —xcha chke. ¿A mat sik'im pu ala q ri tz'ib'tal pa ru Loq' Pixab' ri Dios? Je wa' kub'ij:

Xya la chke ri ak'alab',
 chke ri alaj taq ak'alab' ri ketu'nik
 chi qas tzij kākib'ixoj b'ix
 ri kuya u q'ij ri Dios,
 —kächa', —xcha chke.

¹⁷Xe' k'u ri Jesús, xeuya kan ri ki nimaqil sacerdotes xuquje' ri tijonelab' re ri Pixab'. Xel b'i pa ri tinimit Jerusalén, xe' pa ri tinimit Betania. Chila' k'ut xkanaj kan che ri chaq'ab'.

Ri Jesús kuyaj ru che'al higos ri man k'o tä u wäch

¹⁸Aq'ab'il aretaq tajin ketzelej b'i pa Jerusalén, e petinaq pa ri tinimit Betania, xnum k'u ri Jesús. ¹⁹Xril apan jun u che'al higos ri k'o chuchi' ri b'e. Xerila', man k'o tä k'u u wäch xuriqo, xane xaq xuwi u xaq. Xub'ij k'u ri Jesús che ri che': iMan k'o tä chi jumul chik kāk'oji a wäch! —xcha che.

Chanim k'ut xchaq'ijar ru che'al higos. ²⁰Ru tijoxelab' ri Jesús aretaq xkil wa' sib'alaj xkikajmaj. Xkita' k'u che ri Jesús: ¿Jas che chanim xchaq'ijar ru che'al higos? —xecha che.

²¹Ri Jesús xch'awik, xub'ij chke: Qas tzij kinb'ij chiwe, we qas kixkojonik, man kub'an tä k'u kieb' i k'ux, man xuwi tä wa' kixkowin chub'anik jas ri xinb'an in che ru che'al higos. Xane kuya' kib'ij che we juyub' ri': “Chatel b'i waral, chak'iäqa b'i awib' pa ri mar,” —kixcha che. Käb'antaj k'u na wa', —xcha chke. ²²Ronojel k'u ri kita' che ri Dios käya'taj na chiwe we qas kixkojonik, —xcha chke.

K'o taqanik pu q'ab' ri Jesús

²³Ri Jesús xok pa ri nimalaj rachoch Dios. Aretaq tajin keutijoj ri winaq chila', ri ki nimaqil sacerdotes, xuquje' ri ki nimaqil ri winaq aj Israel xeopan ruk', xkita' che: ¿Jachin xtaqow la chi káb'an la ronojel wa' we ri'? ¿Jachin lo ri yo'winaq che la chi je' káb'an la wa'? —xecha che.

²⁴Ri Jesús xch'awik, xub'ij chke: Ri in xuquje' k'o ri kinta' chech ala q. We kākowin ala q chub'ixik chwe jas ri kinta', kinb'ij na chech ala q jachin ri yo'winaq chwe chi k'o nu taqanik rech je' kinb'an wa', —xcha chke.

²⁵B'ij alaq chwe: ¿Jachin xtaqow ri tat Juan chub'anik ri qasna'? ¿A are ri Dios o e are ri winaq? —xcha chke.

Xkichaplej k'u u tzijob'exik kib', xkib'ij: We kâqab'ij chi are ri Dios xtaqowik, kub'ij na chqe: “¿Jas k'u che man xkojon tä alaq che?” —kâcha na. ²⁶We kâqab'ij chi e are ri winaq xtaqowik, kâqaxej qib' chkiwäch ri winaq. Konojel k'u ri winaq kâkikojo chi ri tat Juan are jun q'alajisal re ru Loq' Pixab' ri Dios, —xecha'.

²⁷Rumal wa' xkib'ij che ri Jesús: Man qetam taj, —xecha che.

Ri Jesús xch'awik, xub'ij chke: Man kinb'ij tä k'u in chiwe jachin yo'winaq chwe chi kinb'an wa' we ri', —xcha chke.

Waral kâqil wi ri k'utb'al chkij ri kieb' u k'ojol jun achi

²⁸Ri Jesús xub'ij chke ri tata'ib' fariseos: ¿Jas kâchomaj alaq che wa' ri kinb'ij chech alaq ri'? K'o jun achi ri e k'o kieb' u k'ojol. Xub'ij k'u che jun chke ru k'ojol: “Nu k'ojol, jat kâmik pa ri nu chak che ki mulixik ru wäch taq ri uvas,” —xcha che. ²⁹Ri ala xub'ij che ru tat: “iMan k'o tä kine' wi in!” —xcha che. Te k'u ri' xuk'ex ru chomanik, xe' na che ri chak. ³⁰Ri tata' xe' chi ruk' ri jun u k'ojol chik, xub'ij che: “Jat kâmik pa ri nu chak che ki mulixik ru wäch taq ri uvas,” —xcha che. Ru k'ojol xub'ij che: “Je', tat, utz ri' kine'k,” —xcha che. Man xe' tä k'ut. ³¹¿Jachin k'u chke we kieb' ri' xub'ano jas ri xraj ru tat chi kâb'anik? —xcha ri Jesús chke ri tata'ib' fariseos.

Ri e are' xkib'ij: Are ri xtaq nab'e, —xecha che ri Jesús.

Xub'ij ri Jesús chke: Qas tzij ri kinb'ij chech alaq chi ri toq'il taq alkab'al, xuquje' ri itzel taq ixoqib' nab'e keb'ok na chuwäch alaq chkixol ri winaq ri kâtaqan ri Dios pa ki wi', —xcha chke. ³²Je ri', rumal chi ri Juan Qasal Ja' xpetik, xuk'ut chuwäch alaq jas kâb'an alaq rech jikom ri k'aslemal alaq cho ri Dios, man xkoj tä k'u alaq ru tzij. Are k'u ri toq'il taq alkab'al, xuquje' ri itzel taq ixoqib' xkikojo. Are k'u ri alaq, pune xil alaq wa' ri xka'n ri e are', man xk'ex tä ri anima' alaq, man xk'ex tä k'u ri chomanik alaq. Man xkoj tä alaq ri xub'ij ri tat Juan Qasal Ja' chech alaq, —xcha ri Jesús chke ri tata'ib' fariseos.

Waral kâqil wi ri k'utb'al chkij ri ajchakib' ri man e utz taj

³³Tatab'ej b'a' alaq we jun k'utb'al chik ri', —xcha chke. K'o jun achi ri xub'an jun tikb'al uvas, xukoralij rij, te k'u ri' xuk'ot jun jul ri kâpitz' wi ri uvas, xub'an xuquje' jun tak'atikalaj ja ri kâkoj che chajib'al re ronojel.

Xuya k'u kan pa qajomal chke jujun achijab', te ri' xe' ri are' naj pa jun tinimit chik. ³⁴Xopan k'u ri q'ij ri xechâq'aj ri ki wäch ri uvas, ri ajchaq'el xeutaq b'i jujun patänil taq re kuk' ri ajchakib' chuk'amik re ri ki wäch ri uvas. ³⁵Are k'u ri ajchakib' xekichap ri patäninelab', jun xkich'ayo, jun xkikâmisaj, jun chik k'ut xka'n chab'aj. ³⁶Ri ajchaq'el ri ulew xeutaq chi

b'i nik'iaj taqo'n chik. E k'ia chi na ri xeutaq b'ik chuwäch ri nab'e. Ri ajchakib' k'ut je' xka'n chke jas ri xka'n chke ri nab'e taq taqo'n.

³⁷Chuk'isb'al ronojel xutaq b'i ri u k'ojol, xuchomaj k'ut: “Qas nim käkil wi na ri nu k'ojol,” —xcha'. ³⁸Aretaq k'ut ri ajchakib' xkil ru k'ojol ri tata', xkitzijob'ela kib', xkib'ij: “Are wa' ri kechb'en na ronojel. Jo', qakämisaj rech kâq'ax kan ronojel ri ulew pa qa q'ab' uj,” —xecha'.

³⁹Xkichapo, xkesaj b'i pa ri tikb'al uvas, xkikämisaj.

⁴⁰Te k'u ri' ri Jesús xuta' chke, xub'ij: Aretaq käpe ri ajchaq'el ri ulew tikb'al uvas, ¿jas kub'an na chke ri ajchakib'? —xcha chke.

⁴¹Ri e are' xkib'ij che ri Jesús: Man kutoq'ob'isaj tä na ki wäch, keukämisaj na ri itzel taq ajchakib' ri', kuya k'u na ri tikb'al uvas chke nik'iaj chik, ri käkijach ru wäch ri tiko'n aretaq kuriq ri q'ij, —xecha che.

⁴²Xub'ij k'u ri Jesús chke: ¿A mat sik'im alaq wa' we tzij ri' pa ru Loq' Pixab' ri Dios? Je wa' kub'ij:

Ri ab'aj ri man xkaj tä ri yakal taq ja,
are ab'aj wa' xkoj che toq'eb'al re ri ja.

Je' b'anom wa' rumal ri Qajaw Dios.

Qas kajmab'al k'u wa' chqawäch,

—kächa', —xcha ri Jesús chke ri tata'ib' fariseos. ⁴³Rumal ri' kinb'ij chech alaq chi ri Dios man këtaqan tä chi na puwi' alaq, xane ri Dios are këtaqan na pa ki wi' ri winaq ri utz këka'n che ri ki chak, ri käkijach kuenta cho ri Dios aretaq kuriq ri q'ij. ⁴⁴Are k'u we k'o jun këtzaq puwi' ri ab'aj, këq'aj na. We k'u ne are ri ab'aj këtzaq puwi' jun winaq, këk'äjisax na rumal ri ab'aj, —xcha chke.

⁴⁵Aretaq ri ki nimaqil ri sacerdotes xuquje' ri tata'ib' fariseos xkita wa', xkich'ob'o chi chkij ri e are' xutzijoj wi wa' we k'utb'al ri'. ⁴⁶Xkaj xkichap ri Jesús. Xkixej k'u kib' chkiwäch ri winaq, rumal chi ri winaq xkikojo chi ri Jesús are jun q'alajisal re ru Loq' Pixab' ri Dios.

Waral këqil wi jun k'utb'al chrij ri k'ulanem

22 ¹Jumul chik ri Jesús xuchaplej ki tzijob'exik ri winaq kuk' taq k'utb'al, xub'ij chke: ²Ru taqanik ri Dios pa ki wi' ri winaq, junam ruk' jun nim taqanel ri xub'an jun nimaq'ij che ru k'ulanem ru k'ojol. ³Xeutaq b'i ri patänil taq re che ki sik'ixik loq ri winaq ri e sik'im pa ri k'ulanem, man xkaj tä k'u ri winaq xepetik. ⁴Ri tata' xeutaq chi b'i nik'iaj chik patänil taq re, xub'ij b'i chke: “Chib'ij chke ri winaq ri e sik'im chi xutzir ri wa. Xintaqan che ki këmisaxik ri nu wakäx, ri awaj ri e nu q'ob'sam xepilitajik. Ronojel ri ulab'al k'o chik, sa'j alaq pa ri k'ulanem,” —kixcha chke. ⁵Are k'u ri winaq ri xesik'ix che ri k'ulanem man xeb'ok tä il che ri xub'ij ri nim taqanel. Xaq xkitzukuj jas xka'no. Jun xe' chusolixik ri rulew, jun chik xe' che k'ayinik. ⁶Ri nik'iaj chik xekichap ri u taqo'n ri nim taqanel, xka'n k'äx chke, xekikämisaj. ⁷Ri nim

taqanel sib'alaj xpe royowal, xeutaq k'u b'i ru soldados che ki kämisaxik ri winaq ri xekämisan ru taqo'n. Xtaqan che ru poroxik ri ki tinimit. ⁸Xub'ij k'u chke ri patänil taq re: “Ronojel ri kajwataj che ri k'ulanem k'o chik, are k'u ri winaq ri xeqasik'ij che ri k'ulanem man taqal tä chke chi kepetik. ⁹Rumal ri' jix pa taq ri nim b'e, cheisik'ij loq konojel ri winaq ri keiriqo rech kepe pa ri k'ulanem,” —xcha chke. ¹⁰Ru taqo'n xeb'el b'i che ki tzukuxik ri winaq pa taq ri b'e. Xekimulij k'u loq konojel ri xekiriqo, ri e utz xuquje' ri man e utz taj. Xnoj k'u ri ja kumal ri winaq.

¹¹Xok b'i ri tata' che kilik konojel ri xesik'ix pa ri k'ulanem. Xril k'u jun achi chkixol ri winaq ri man u kojom tä atz'iaq re k'ulanem. ¹²Xub'ij che: E k'u ri at, “¿Jas che xatok loq waral we man k'o tä awatz'iaq re k'ulanem?” —xcha che. Ri achi man k'o tä jas xub'ij. ¹³Ri nim taqanel xub'ij chke ri ke'ilow ri mesa: “Chiyutu ri raqan u q'ab'. Jik'iaqa kan chrij ja pa ri q'equm. Chila' k'ut koq' wi na, kuquch'uch'ej na ru ware,” —xcha chke. ¹⁴E k'ia k'u ri e sik'im, xaq k'u e kieb' oxib' ri e cha'talik, —xcha chke.

Waral käqil wi ru tojik ri alkab'al

¹⁵Xeb'e' k'u ri tata'ib' fariseos, xkitala ki no'j, xjunamataj k'u ki chomanik rech käkik'ot u chi' ri Jesús xaq rech kuya' käkib'ij chi k'o u mak. ¹⁶Rumal ri' xekitaq b'i jujun chke ri kachi'l junam kuk' nik'iaj chik ri e rachi'l ri tat Herodes chub'ixik che ri Jesús: Ajtij, qetam chi jikom ri anima' la, xuquje' chi käk'ut la ru b'eyal ru rayib'al ri Dios chkiwäch konojel ri winaq. Man käxej tä ib' la chkiwäch ri winaq, pune k'o jas käkichomaj chij la, rumal chi man nim tä kil la jun winaq chuwäch ri jun chik. ¹⁷B'ij b'a' la chqe jas ri kächomaj la: ¿A taqal chqe käqatoj alkab'al che ri César o man taqal taj? —xecha che.

¹⁸Ri Jesús xretamaj k'ut ri itzel taq ki chomanik, xub'ij chke: Xaq kieb' wäch ala, ¿jas che käta' ala wa' chwe? ¿A mat xa kaj ala chi kinqaj pa q'ab' ala? ¹⁹K'amampe ala loq jun puaq chnuwäch ri këtojb'ex re ri alkab'al, —xcha chke.

Xkik'am k'u loq ri jun puaq. ²⁰Aretaq ri Jesús xrilo, xub'ij chke: ¿Jachin ajchaq'el we kayeb'al ri', xuquje' we b'i'aj ri' ri tz'ib'tal chuwäch? —xcha chke.

²¹Ri e are' xech'awik, xkib'ij: Are rech ri César, —xecha che.

Xub'ij k'u ri Jesús chke: Ya b'a' ala che ri César ri rech ri César. Ya k'u ala che ri Dios ri rech ri Dios, —xcha chke.

²²Aretaq ri tata'ib' fariseos xkita ri xub'ij ri Jesús chke, sib'alaj xkikajmaj u wäch. Xkiya k'u kanoq, xeb'e'k.

Ri tata'ib' saduceos käkita' che ri Jesús chrij ri ki k'astajib'al ri käminaqib'

²³Pa ri q'ij ri' xeopan jujun tata'ib' saduceos ruk' ri Jesús. Ri tata'ib' ri' käkib'ij chi man kek'astaj tä chi na ri käminaqib'. Xkita' k'u che ri

Jesús, xkib'ij: ²⁴Ajtij, b'im kan chqe rumal ri qa mam Moisés chi we käkäm jun achi, käkänaj kan ri rixoqil pa malka'nil, man k'o tä k'u kan ralk'ual ruk', rajwaxik chi ri rachalal chaq'axel ri k'o kanoq käk'uli ruk' ri ixoq ri malka'n rech kek'oji ralk'ual ruk'. Ri ak'alab' ri' e je' ta ne rech ri käminaq. ²⁵Chqaxol uj je' xk'ulmataj wa': Xek'oji wuqub' achijab' kachalal kib'. Ri nab'eal xk'uli'k, xkäm k'ut. Man k'o tä ralk'ual xk'oji kan ruk' ri rixoqil, xa je ri' xkanaj kan ri malka'n ixoq che rixoqil ri chaq'axel rachalal. ²⁶Je' xk'ulmataj xuquje' ruk' ri ukab', ri urox rachalal, k'ä xek'is na ri wuqub' achalaxik. ²⁷E käminaq chik konojel, xkäm k'u b'i ri ixoq. ²⁸Aretaq k'ut kek'astaj na ri käminaqib', çjachin chke wa' we wuqub' achijab' ri' käk'amow ri ixoq che rixoqil? Xk'oji k'u che kixoqil ri wuqub', —xecha che.

²⁹Ri Jesús xch'awik, xub'ij chke: Ri alaq xa sachinaq alaq rumal chi man etam tä alaq ru Loq' Pixab' ri Dios ri Tz'ib'talik, man etam tä k'u alaq ru chuq'ab' ri Dios. ³⁰Aretaq ri käminaqib' kek'astajik, man kek'uli tä chik, man käksiya tä k'u ri kalk'ual che k'ulanem, xane xaq e junam chik kuk' ri ángeles rech ri Dios ri e k'o chila' chikaj, —xcha chke. ³¹Chrij k'u wa' chi kek'astaj na ri käminaqib', k'o na ri kwaj kinb'ij chech alaq: ¿A mat sik'im alaq ri kub'ij wi ri Dios? Je wa' kub'ij: ³²“In ri', in ru Dios ri Abraham, ru Dios ri Isaac, ru Dios ri Jacob,” —kächa'. Ri qa Dios man are tä Dios kech ri käminaqib', xane kech ri e k'ask'oj, —xcha ri Jesús chke ri tata'ib' saduceos.

³³Aretaq xkita ri winaq wa' ri xub'ij ri Jesús, konojel sib'alaj xkikajmaj ru tijonik.

Ri Jesús kutzijoj ri taqanik ri nim na u b'anik

³⁴Aretaq ri tata'ib' fariseos xkito chi ri saduceos xtz'apix u pa ki chi' rumal ri Jesús, ri e are' xkimulij kib'. ³⁵Jun k'u chke ri fariseos are tijonel re ri Pixab'. Xopan k'u ruk' ri Jesús rech kuk'am u pu chi', xub'ij che:

³⁶Ajtij, çjachike ri taqanik ri nim na u b'anik ri k'o pa ri Pixab'? —xcha che.

³⁷Ri Jesús xub'ij che: “Sib'alaj chiwaj ri i Dios, ri Iwajaw, chijikib'a ri i k'ux, chijikib'a ri iwanima' chrij, chikojo ri i chomanik chub'anik wa',” —xcha che. ³⁸Are wa' ri taqanik ri nim na u b'anik, ri nab'e chkiwäch konojel. ³⁹Ri ukab' taqanik ri nim na u b'anik ri junam ruk' ri nab'e are wa': “Cheiwaj ri i wach winaq, jas ri ix kiwaj iwib',” —xcha'. ⁴⁰We kieb' taqanik ri' e are wa' ri qas u k'ux ronojel ri Pixab' ri xutz'ib'aj ri qa mam Moisés, xuquje' e are wa' u k'ux ri ki tijonik ri q'alajisal taq re ru Loq' Pixab' ri Dios, —xcha che.

Ri Jesús kätzijon chrij ri ralk'ualaxik ri Cristo

⁴¹K'ä ki mulim kib' ri tata'ib' fariseos. ⁴²Ri Jesús xuta' chke: ¿Jas kächomaj alaq chrij ri Cristo? ¿Ralk'ual jachinoq? —xcha chke.

Ri e are! xkib'ij: Ri Cristo are ralk'ual kan ri qa mam David ojer, — xecha che.

⁴³Ri Jesús xub'ij chke: ¿Jas k'u che ri qa mam David ojer rumal ri Loq'alaj Espíritu xub'ij Qajaw che ri Cristo? Xub'ij k'ut:

⁴⁴Xub'ij ri Qajaw ri qa Dios che ri Wajaw:

“Chatt'uyul pa ri nu wikiäq'ab',
k'ä kinya na chawe chi katch'akanik,
kattaqan k'u pa ki wi' konojel
ri kaka'n ki k'ulel chawe,”

—xcha ri qa mam David. ⁴⁵¿Jas ta ne che ri Cristo are ralk'ual kan ri David we ri qa mam David xub'ij Qajaw che ri Cristo? —xcha ri Jesús chke.

⁴⁶Man k'o tä chi k'u jachin jun xkowinik xch'awik, xub'ij ta chi jun tzij che ri Jesús. Pa taq k'u ri q'ij ri' xetani'k, man k'o tä chi jachin jun k'o jas xuta' che ri Jesús.

**Ri Jesús kub'ij chi ri winaq rajwaxik käkichajij kib' chkiwäch
ri fariseos xuquje' chkiwäch ri tijonelab' re ri Pixab'**

23 ¹Ri Jesús xub'ij chke ri winaq xuquje' chke ru tijoxelab': ²Ri tijonelab' re ri Pixab', xuquje' ri tata'ib' fariseos k'o taqanik pa ki q'ab' chuq'alajisaxik ri Pixab' ri xutz'ib'aj ri qa mam Moisés. ³Cheinimaj b'a', chib'ana k'u ronojel ri käkib'ij chiwe. Xuwi k'u mib'an iwe jas ri kaka'n ri e are!, rumal chi jun wi ri käkib'ij, jun chi k'u wi ri kaka'no. ⁴Ri taqanik ri käksiya are je' jas jun eqa'n ri sib'alaj al, ri man k'o tä jun kuch'ij ri ra'lal. Käkaj k'ut chi käkkinimaj ri winaq. Ri e are! k'ut man k'o tä jub'iq' kaka'n che ki to'ik. ⁵Ronojel ri kaka'no xaq rech kilitaj kumal ri winaq. Käqaj chkiwäch käkkinak' paj taq tzij re ru Loq' Pixab' ri Dios cho ru krukil ri ki palaj xuquje' che ri ki q'ab' ri tz'ib'tal cho rab'ara'q taq wuj. Xuquje' käqaj chkiwäch käkikoj charchäq taq atz'iaq ri k'o retz'b'alil nimaq na chuwäch ri ke ri winaq. ⁶Are käkitzukuj ri t'uyulib'al ri nim ke'il wi na pa taq ri ula'nem, xuquje' ri t'uyulib'al ri nimaq ki b'anik pa taq ri rachoch Dios. ⁷Käkaj chi sib'alaj utz ki ch'ab'exik káb'an kumal ri winaq pa taq ri b'e, xuquje' chi káb'ix ajtij chke.

⁸Are k'u ri ix mib'ano chi ri winaq käkib'ij ajtij chiwe. Iwonojel ri ix, iwachalal iwib', xa k'u jun ri Iwajtij k'olik, are ri Cristo. ⁹Mib'an i tat che jun winaq cho ruwächulew, xa k'u jun ri i Tat, are ri k'o chila' chikaj. ¹⁰Mib'an che iwib' chkiwäch ri winaq chi ix k'amal taq ki b'e, xuwi k'u ri Cristo are K'amal i B'e. ¹¹Jachin ri keupatänij konojel, are wa' ri nim na u b'anik chixol. ¹²Jachin ri nim kub'an che rib' man nim tä kil wi na. Jachin k'u ri man nim tä kub'an che rib' are ri' nim kil wi na.

¹³iK'äx ech alaq, tijonelab' re ri Pixab' xuquje' ri alaq tata'ib' fariseos! iXaq kieb' wäch alaq! Keq'atej alaq ri winaq rech man keb'ok tä chkixol

ri winaq ri kátaqan ri Dios pa ki wi'. Xaq keq'atej alaq ri kákaj keb'okik, man kok tä k'u alaq xuquje'.

¹⁴iK'äx ech alaq, tijonelab' re ri Pixab' xuquje' ri alaq tata'ib' fariseos! iXaq kieb' wäch alaq! Kätoqij alaq ri kachoch ri malka'nib' taq ixoqib', te ri' käyuc alaq u tza'm ri tzij alaq aretaq káb'an alaq orar, rech man q'alaj tä ri etzelal ri káb'an alaq. Rumal ri' nim na ri k'äjisab'al wäch alaq aretaq kääq'at na tzij pa ki wi' ri winaq.

¹⁵iK'äx ech alaq, tijonelab' re ri Pixab' xuquje' ri alaq tata'ib' fariseos! iXaq kieb' wäch alaq! Ri alaq käwakat alaq cho ronojel ruwächulew, kääq'ax alaq ch'äqäp che taq ri mar chuch'akik jun winaq ruk' ri tijonik alaq. Aretaq k'ut käkowin alaq chuch'akik, káb'an alaq che chi taqalik ke' pa ri q'aq' nab'e chuwäch alaq.

¹⁶iK'äx ech alaq, ri alaq moyab' k'amal taq b'e! Ri alaq káb'ij alaq: “We jun winaq kukoj ru b'i' ri nimalaj rachoch Dios pa ru tzij aretaq kub'an juramento, man qas rajwaxik tä ri' kub'ano jas ri xuchi'j u b'anik. Are k'u we kukoj pa ru tzij ri q'än puaq ri kojom che ri nimalaj rachoch Dios, rajwaxik wi ri' kub'ano jas ri xuchi'j,” —kächa alaq. ¹⁷iXaq alaq kon, xaq alaq moyab'! ¿Jachike nim na u b'anik: ri q'än puaq o ri nimalaj rachoch Dios ri kub'an nim u b'anik che ri q'än puaq? ¹⁸Xuquje' káb'ij alaq: “We jun winaq kukoj ri ta'b'al toq'ob' pa ru tzij aretaq kub'an juramento, man qas rajwaxik tä ri' kub'ano jas ri xuchi'j u b'anik. We k'u are kukoj ri sipanik ri k'o puwi' ri ta'b'al toq'ob' pa ru tzij, rajwaxik ri' kub'ano jas ri xuchi'j,” —kächa alaq. ¹⁹iXaq alaq kon, xaq alaq moyab'! ¿Jachike ri nim na u b'anik: ri sipanik o ri ta'b'al toq'ob' ri kub'an sib'alaj loq' che ri sipanik? ²⁰Jachin ri kukoj ri ta'b'al toq'ob' pa ru tzij, man xuwi tä ri ta'b'al toq'ob' ri' kukoj pa ru tzij, xane ronojel ri k'o puwi' ri ta'b'al toq'ob'. ²¹Jachin ri kukoj ri nimalaj rachoch Dios pa ru tzij man xuwi tä ri nimalaj rachoch Dios ri' kukoj pa ru tzij, xane xuquje' ri Dios ri k'o chila'. ²²Xuquje' jachin ri kukoj ri kaj pa ri u tzij aretaq kub'an juramento, man xuwi tä kukoj ri je'lalaj u t'uuyulib'al ri Dios pa ru tzij, xane xuquje' ri Dios ri t'uuyul puwi'.

²³iK'äx ech alaq, tijonelab' re ri Pixab' xuquje' ri alaq tata'ib' fariseos! iXaq kieb' wäch alaq! Ri alaq käya alaq che ri Dios ru lajujil ri q'eb'un, ri anís, ri comino, yo'm k'u kan alaq u b'anik ri tijonik ri nim u b'anik ri k'o pa ri Pixab'. Man káb'an tä alaq ri jikomal, man kätoq'ob'isaj tä alaq ki wäch nik'iaj winaq chik, man qas tä käkojon alaq che ri Dios. Are wa' ri rajwaxik káb'an alaq, man käya tä k'u kan alaq u b'anik ri nik'iaj chik. ²⁴iRi alaq, xaq alaq moyab' k'amal taq b'e! Káb'an ech alaq jas kub'an jun achi, man kraj taj kub'iq' b'i jun amalo. Je' ta ne chi káb'iq' b'i alaq jun awaj camello.

²⁵iK'äx ech alaq, tijonelab' re ri Pixab' xuquje' ri alaq tata'ib' fariseos! iXaq kieb' wäch alaq! Utz káb'an alaq chkiwäch ri winaq xaq rech utz

kil wi alaq kumal. Qas tzij k'ut kelaq'an alaq, kärayij alaq ri kech nik'iaj winaq chik. Je' ri b'anik alaq jas ri laq ri xuwi ch'ajtal ri rij, are k'u ru pam tz'il na. ²⁶Alaq moyab' taq fariseos. Are rajwaxik nab'e käch'aj ru pam ri vaso xuquje' ri plato, te k'u ri' käch'aj ri rij.

²⁷iK'äx ech alaq, tijonelab' re ri Pixab' xuquje' ri alaq tata'ib' fariseos! iXaq kieb' wäch alaq! Junam alaq kuk' ri muqub'al ke taq ri käminaqib' ri tz'ajom ri rij che chun. Rumal ri' sib'alaj je'l kelik. Are k'u ru pam nojinaq che ki b'aqil taq käminaqib', xuquje' nojinaq che ronojel chulaj tz'ilol. ²⁸Je ri' ri alaq. Utz kel alaq chkiwäch ri winaq. Are k'u ri anima' alaq sib'alaj man utz taj, xaq k'u kieb' u wäch ri käb'an alaq.

²⁹iK'äx ech alaq, tijonelab' re ri Pixab' xuquje' ri alaq tata'ib' fariseos! iXaq kieb' wäch alaq! Ri alaq käb'an alaq ki b'anik ri muqub'al kech ri q'alajisal taq re ru Loq' Pixab' ri Dios ojer. Käwiq alaq ri muqub'al kech ri winaq ri utz xka'no. ³⁰Käb'ij k'u alaq: “We ta xujk'oji kan pa ri ki q'ijol ri qa nan qa tat ojer, mat xujtob' ri' che ki kämisaxik ri q'alajisal taq re ru Loq' Pixab' ri Dios ojer,” —kächa alaq. ³¹Ruk' wa' we käb'ij alaq ri', käq'alajisaj ib' alaq chi alaq kachalaxik kan ri winaq ri xekämisan ri q'alajisal taq re ru Loq' Pixab' ri Dios. ³²iXaq tajin käk'is alaq u b'anik ri xkichaplej kan u b'anik ri nan tat alaq ojer!

³³iAlaq kumätz! iltzel taq winaq! iAlaq kal taq kumätz! ¿Jachin ta lo ri käto'w alaq chuwäch ri k'äjisab'al wächaj re ri q'aq'? ³⁴Rumal ri' keintaq na loq q'alajisal taq re ru Loq' Pixab' ri Dios uk' alaq, keintaq na loq achijab' ri k'o ki no'j xuquje' tijonelab'. Are k'u ri alaq kekämisaj na alaq, kerip na alaq jujun chke cho ri cruz. Jujun chik kech'ay na alaq pa taq ri rachoch Dios. Jujun chik käb'an alaq k'äx chke je ri' chi rajwaxik keanimaj na b'i pa taq ri tinimit. ³⁵Rumal ri' alaq ajchaq' mak che ri ki kämikal konojel ri utzalaj taq winaq ri e kämisam. Xchaptaj loq ruk' ri Abel ri ala ri jikom ranima' k'ä ruk' ri Zacarías ru k'ojol ri Berequías ri xkämisaj alaq chkixol ri rachoch Dios ruk' ri ta'b'al toq'ob'. ³⁶Qas tzij kinb'ij chech alaq chi ronojel wa' we mak ri' käqaj na pa ki wi' ri winaq kämik, —xcha ri Jesús chke ri tijonelab' re ri Pixab' xuquje' ri fariseos.

Ri Jesús käroq'ej ki wäch ri winaq pa ri tinimit Jerusalén

³⁷iAy, winaq aj Jerusalén! iIx ri' ri keikämisaj ri q'alajisal taq re ru Loq' Pixab' ri Dios, keib'an che ab'aj ru taqo'n ri Dios! iK'ia mul nu rayim i mulixik iwonojel ri ix jas kub'an jun ati't ek' keumulij ri alaj taq ral chuxe' ru xik'! iRi ix k'ut man xiwaj taj! ³⁸Xaq b'a' chiwila na käwonob'ax na kan ri iwachoch. ³⁹Kinb'ij k'u chiwe chi man kiwil tä chi na nu wäch k'ä kopan na ri q'ij aretaq kib'ij: “Nim u q'ij ri petinaq pa ru b'i' ri Qajaw Dios,” —kixcha na, —xcha ri Jesús chke.

Ri Jesús kuq'alajisaj chi käwulix na ri nimalaj rachoch Dios

24 ¹Xel loq ri Jesús pa ri nimalaj rachoch Dios, b'enam re aretaq xeqeb' ru tijoxelab' ruk', xkichaplej u k'utik taq ri ja re ri nimalaj

rachoch Dios chuwäch. ²Xch'aw k'u ri Jesús, xub'ij chke: ¿A kiwil we nimaq taq ja ri'? Qas tzij ri kinb'ij chiwe chi man kákanaj tä k'u kan jun ab'aj puwi' jun ab'aj chik. Ronojel käwulix na, —xcha chke.

Ri Jesús kutzijoj taq ri etal re ri k'isb'al taq q'ij

³Xe' k'u ri Jesús e rachi'l ru tijoxelab' puwi' ri Ujuyub'al Olivos. T'uyul k'u ri Jesús chila', ru tijoxelab' xeopan ruk', xkib'ij che pa u tukiel wi: Käqaj chi käb'ij la chqe, ¿jampa' käb'antaj na wa'? ¿Jas u wäch etal käb'antaj na chuk'utik chqawäch chi xopan ri q'ij re ri petb'al la xuquje' ri k'isb'al re ruwächulew? —xecha che.

⁴Ri Jesús xub'ij chke: Chichajij iwib', k'o jachin jun mixsub'uwik, —xcha chke. ⁵E k'ia k'ut ri kepe na, kákikoj na ri nu b'i!, kákib'ij: “In ri ri Cristo,” —kecha na. E k'ia winaq k'ut ri kesub'taj na kumal, —xcha chke. ⁶Ri ix kita na chi tajin käb'an nimalaj ch'oj, kita na ki tzijoxik taq ch'oj jawije' taq chi', mixej k'u iwib'. Rajwaxik chi je' käb'antaj na wa', k'ä mäja' k'u ri k'isb'al. ⁷Käch'ojin k'u na ri jun tinimit ruk' ri jun tinimit chik, xuquje' käch'ojin na jun nim taqanel ruk' jun nim taqanel chik. Käpe na wi'jal, käpe na nimaq taq yab'il, kepe na k'ia käb'raqan jawije' taq chi'. ⁸Xaq k'u chapleb'al wa' re ronojel ri k'äx ri käpe na pa ki wi' ri winaq.

⁹Kixjach k'u na chkiwäch ri q'atal taq tzij rech käb'an k'äx chiwe, kixkämisax na. Konojel ri winaq käketzelaj na i wäch xa rumal wech in. ¹⁰Pa taq ri q'ij ri' e k'ia ri kub'an na kieb' ki k'ux chwij. Käketzelaj na kib' chb'il taq kib', kákijachala na kib' pa kämisaxik. ¹¹E k'ia ri kepe na ri xaq e b'anal taq tzij, kákib'ij chi e q'alajisal taq re ru Loq' Pixab' ri Dios, e k'ia k'u ri winaq ri kekisub' na. ¹²Sib'alaj känimar na ri etzelal. Je ri' chi e k'ia winaq man kákaj tä chi na kib'. ¹³Jachin k'u ri kuch'ij ri k'äx k'ä kák'is na ronojel, kuriq na ru tob'anik ri Dios. ¹⁴Kätzjiox k'u na ri Utzalaj Tzij re ri Evangelio chrij ru taqanik ri Dios cho ronojel ruwächulew chke konojel ki wäch winaq, te k'u ri' käpe na ri k'isb'al.

¹⁵Ri qa mam Daniel, jun chke ri q'alajisal taq re ru Loq' Pixab' ri Dios, xutz'ib'aj ojer chrij ri itzel awaj ri ketzelan na ronojel. (Jachin ri kusik'ij wa' ri tz'ib'tal waral, chuch'ob'ob' jachin ri' ri awaj ri kub'ij chi!) Kiwil na wa' kák'oji chila' pa ri loq'alaj k'olib'al jawije' ri man ya'tal tä wi chi k'olik. ¹⁶Rajwaxik chi ri winaq ri e k'o pa Judea keanimaj b'i pa taq ri juyub'. ¹⁷Ri winaq ri k'o puwi' ri rachoch, aninaq chqaj loq, mok chi b'i chupam ri ja chuk'amik b'i jas jun jasach. ¹⁸Xuquje' ri winaq ri k'o pa ri juyub', mäzelej chi b'i cho ja chuk'amik b'i ri ratz'iaq. ¹⁹iSib'alaj k'äx ke ri ixoqib' ri yawab' taq winaq chik pa taq ri q'ij ri', xuquje' ri k'o alaj taq kal ri k'ä ketu'nik! ²⁰Chib'ana b'a' orar, chita' che ri Dios chi mäk'ulmataj ronojel wa' pa u q'ijol ri tew, xuquje' chi mat käb'antaj wa' pa ri q'ij re uxlanem. ²¹Käpe k'u na nimalaj k'äx'ol pa taq ri q'ij ri', ri man k'o tä jumul u b'anom wa' tzare chi' xchaplex loq ru b'anik ruwächulew rumal ri Dios,

k'ä kämik. Te k'u ri' man käpe tä chi na nimalaj k'äxk'ol junam ruk' ri k'äxk'ol ri'. ²²We ta ri Qajaw Dios mat kub'ano chi xaq q'atatal q'ij käk'o'ji we k'äxk'ol ri', mat k'o jun winaq ri' ri käk'asi kanoq. Ri Dios k'ut u b'anom chi xaq q'atatal q'ij käk'o'ji wa' we k'äxk'ol ri' rumal chi keraj ri e cha'tal rumal ri Are', —xcha chke.

²³We k'u k'o jun ri kub'ij chiwe: “Chiwilampe!, k'o ri Cristo chi ri!,” we kub'ij: “Chiwilampe!, k'o jela!,” —kächa chiwe, mikojo ri kub'ij. ²⁴Kepe k'u na winaq ri kaka'n che kib' chi e Cristo, xuquje! kepe na jule! chik ri kaka'n che kib' chi e q'alajisal taq re ru Loq' Pixab' ri Dios. Kaka'n na nimaq taq etal, xuquje! nimaq taq kajmab'al che ki sub'ik ri winaq, xuquje! ne ri e cha'tal rumal ri Dios we kekowinik. ²⁵Nu b'im chi k'u apan wa' chiwe ix, k'ä mäja! káb'antajik. ²⁶Rumal ri!, we káb'ix chiwe: “Chiwilampe!, waral k'o wi ri Are' pa ri juyub' ri kätz'inowik,” mixe! che rilik. We káb'ix chiwe: “Chiwilampe!, waral k'o wi pa ja,” mikojo, —xcha ri Jesús chke. ²⁷Je! jas kub'an ri kaypa' ri kärepq'un cho ri kaj chrelb'al q'ij käk'alajin k'ä chuqajb'al q'ij, are je ri' ri nu petik in, in ri' ri Ralk'ual ri Dios ri Qas Winaq. ²⁸Jawije! k'u k'o wi ri käminaq, chila! käkimulij wi na kib' ri k'uch, —xcha ri Jesús chke ru tijoxelab'.

Waral kätzijox wi jas u petik ri Ralk'ual ri Dios ri Qas Winaq

²⁹Xaq xuwi k'u kok'ow ri nimalaj k'äx ri!, ri q'ij käk'equmar na, ri ik' man kätunun tä chik, ketzaq k'u na loq ri ch'imil cho ri kaj. Keslab'isax k'u na konojel ri k'o ki chuq'ab' ri e k'o cho ri kaj je' jas ri q'ij, ri ik', ri ch'imil xuquje! nik'iaj chik. ³⁰Te k'u ri' kilitaj na cho ri kaj ri retal ri nu petb'al in, in ri' ri Ralk'ual ri Dios ri Qas Winaq. Keb'oq' k'u na ri winaq pa konojel tinimit cho ruwächulew. Kinkil k'u na in, in ri' ri Ralk'ual ri Dios ri Qas Winaq, in petinaq pa taq ri sutz' cho ri kaj ruk' nimalaj chuq'ab', känimarisax k'u na nu q'ij. ³¹Keintaq k'u na b'i ri nu ángeles, rech ruk' ru ch'ab'al ri trompeta ri sib'alaj ko kätataj na pa ronojel ruwächulew, keb'e! k'u che ki mulixik konojel ri e cha'tal rumal ri Dios pa ri relb'al q'ij, pa ri u qajb'al q'ij, pa ri u mox ri relb'al q'ij, pa ri uwikiäq'ab' ri relb'al q'ij, pa ronojel ruwächulew, —xcha chke.

³²Chich'ob'o b'a' ri k'utb'al chrij ru che'al higos: Aretaq keräxar ru q'ab', ketuxin k'u ru xaq, iwetam ri' chi xaq jub'iq' chik man kopan ri q'alaj. ³³Je ri' xuquje! ri ix aretaq kiwilo chi tajin käk'ulmataj ronojel wa', chiwetamaj chi xaq jub'iq' chik man kopan ri q'ij ri kinpetik. Je' ta ne chi in k'o chi' ri uchib'e. ³⁴Qas tzij ri kinb'ij chiwe chi keb'antaj na ronojel wa' k'ä mäjoq kekäm ri winaq re we q'ij junab' ri!. ³⁵Käsach na u wäch ri kaj xuquje! ruwächulew, are k'u ri tzij ri nu b'im chiwe keb'antaj na wa', man käsach tä ki wäch, —xcha chke.

³⁶Man k'o tä k'u jachin jun retam jampa! kopan ri q'ij ri!, man etamtal tä k'u ri hora. Man ketam tä ri ángeles chila! chikaj, man retam tä k'u ru K'ojol ri Dios, xane xaq xuwi ri qa Tat Dios retam wa', —xcha chke.

³⁷Jas ri xk'ulmataj pa ru q'ijol ri qa mam Noé ojer, are je' käk'ulmataj na aretaq ri in kinpetik, in ri' ri Ralk'ual ri Dios ri Qas Winaq. ³⁸Pa taq ri q'ij ri', k'à mäjoq xqaj ri nimalaj q'eqal jäb', ri winaq xaq xuwi xkilij ri wi'm, ru tijik taq vino. Xek'uli'k, xkiya ri kalk'ual che k'ulanem. Je wa' xka'n ronojel q'ij k'à xok na ri qa mam Noé pa ri arca. ³⁹Man xeb'ok tä il k'à xqaj na ri q'eqal jäb' pa ki wi', xekäm k'u konojel. Je ri' xuquje' käk'ulmataj na aretaq kinpe in, in ri' ri Ralk'ual ri Dios ri Qas Winaq. ⁴⁰Pa ri q'ij ri' kek'o'ji na kieb' achijab' ri tajin kechakun pa juyub'. Jun chke käk'am na b'ik, are k'u ri jun chik käyi' na kanoq. ⁴¹Pa ri q'ij ri' kek'o'ji na kieb' ixoqib' ri tajin keke'nik. Ri jun käk'am na b'ik, are k'u ri jun chik käyi' na kanoq.

⁴²Chiwila b'a' iwib', chixk'ask'atoq, rumal chi man iwetam taj jachike hora ri käpe ri Iwajaw, ru K'ojol ri Dios. ⁴³Mäsach b'a' chiwe ri kinb'ij chanim ri': We ta jun rajaw ja retam jas hora kopan ri elaq'om chaq'ab', man käwar tä na ri', xane käk'asi na. Man kuya tä ri' chi ri elaq'om kok b'i pa ri rachoch che relaq'axik b'i ri jastaq re. ⁴⁴Rumal ri' chib'ana u b'anik iwib', xaq chixeyenoq. Aretaq k'ut man kichomaj taj chi kinpetik, kinpe na in, in ri' ri Ralk'ual ri Dios ri Qas Winaq.

**Waral käqil wi ri patäninel ri jikom ranima' xuquje'
ri patäninel ri man jikom tä ranima'**

⁴⁵Qachomajmpe' jas ri kub'an jun patrón, ri k'o jun patänil re ri jikom ranima', ri k'o u no'j, kukoq k'u kan che ki chajixik konojel ri e k'o pa rachoch rech kuya ri ki wa konojel ri rajchakib' ronojel q'ij. ⁴⁶Utz re ri patäninel ri' we tajin kub'ano jas ri xtaq wi kanoq aretaq kätzelej loq ru patrón. ⁴⁷Qas tzij ri kinb'ij chiwe, chi ri patrón kukoq na ri patäninel ri' che chajil re konojel ri jastaq re. ⁴⁸We k'u ri patäninel man utzalaj achi taj, kuchomaj k'u ri are' chi ru patrón man kätzelej tä loq chanim, ⁴⁹kuchaplej u b'anik k'äx chke ri nik'iaj ajchakib', kuchaplej wi'm, kuchaplej u tijik ja' kuk' ri q'ab'arelab'. ⁵⁰Te'talik ri patrón kätzelej loq pa ri q'ij ri man retam tä ri patäninel, pa ri hora ri man kuchomaj taj. ⁵¹Sib'alaj k'äx k'u ri k'äjisab'al u wäch kuya na ri patrón, junam u k'äjisaxik u wäch kub'an na kuk' ri winaq ri xaq kieb' ki wäch. Kutij k'u na oq'ej kuk', kuquch'uch'ej na ru ware, —xcha ri Jesús chke ru tijoxelab'.

Waral käqil wi ri k'utb'al chkij ri lajuj alitomab'

25 ¹Ru taqanik ri Dios pa ki wi' ri winaq kinjunamaj ruk' ri lajuj alitomab' ri xeb'e' cho rachoch ri ali ri käk'uli'k che reyexik ri novio. Chkijujunal k'ut xkik'am b'i ri ki lámparas. ²E job' chke ri alitomab' e saq'orib', are k'u ri job' chik e sak'aj. ³Ri alitomab' ri e saq'orib' xkik'am b'i ri ki lámparas, man xkik'am tä k'u b'i nik'iaj aceite chik rech käkiya chkipam. ⁴Are k'u ri alitomab' ri e sak'aj xkik'am b'i ri ki lámparas xuquje' xkik'am b'i ri ki leme't re aceite. ⁵Xb'eytaj k'u ri

novio. Ri lajuj alitomab' konojel xkichaplej yuxk'atem, xewar k'ut. ⁶Pa nik'iaj aq'ab' k'ut xtataj jun ri ko xch'awik, xub'ij k'ut: “iChiwilampe!, xpe ri novio, chixel loq chuk'ulaxik!” —xcha'. ⁷Xewalij k'u konojel ri alitomab', xkib'an u b'anik ri ki lámparas. ⁸Are k'u ri alitomab' ri e saq'orib' xkib'ij chke ri alitomab' ri e sak'aj: “Chiya jub'iq' qe ri iwaceite rech man kechup tä ri qa lámparas uj,” —xecha chke. ⁹Ri alitomab' ri e sak'aj xech'awik, xkib'ij: “Man kuya' taj, rumal chi man kub'ana tä ne ri qech uj we käqaya ri iwe ix. Are utz xa kiloq'o loq ri iwe pa ri k'ayib'al,” —xecha chke. ¹⁰E b'enaq k'u ri job' alitomab' ri e saq'orib' chuloq'ik ri aceite aretaq xopan kan ri novio. Ri job' alitomab' ri kuk'am kaceite xeb'ok ruk' ri novio pa ri nimaq'ij re ri k'ulanem. Xtz'apix k'u ri uchija. ¹¹Xetzelej k'u loq ri job' alitomab' chik ri xeb'e' chuloq'ik ri kaceite, xkib'ij k'ut: “i'Tat, tat, jaqa la ri uchija chqawäch!” —xecha'. ¹²Ri are' k'ut xub'ij chke: “Qas tzij kinb'ij chiwe chi man wetam tä i wäch,” —xcha chke.

¹³Xub'ij k'u ri Jesús chke ru tijoxelab': Chiwila b'a' iwib' ix, chixk'ask'atoq, rumal chi man iwetam taj jachike q'ij, jachike hora kinpe in, in ri' ri Ralk'ual ri Dios ri Qas Winaq, —xcha chke.

Waral käqil wi ri k'utb'al chrij ri puaq

¹⁴Ru taqanik ri Dios pa ki wi' ri winaq kinjunamaj ruk' jun achi ri ke' pa b'inem. Ri achi ri', aretaq xaq jub'iq' kraj chi kel b'ik rech ke' pa jun tinimit chik, xeusik'ij ri patänil taq re, xujach k'u kan ru rajil chkiwäch rech kechakun ruk'.

¹⁵Xuya chke chkijujunal jas ri kekowinik chukojik. Xuya job' mil quetzal che ri jun, che ri jun chik xuya kieb' mil quetzal, che ri jun chik xuya mil quetzal. Te ri' ri achi xe' pa ru b'inem. ¹⁶Ri patäninel ri xuk'am job' mil quetzal xe'k, xchakun ruk' ri puaq. Je ri' xuch'ak chi job' mil quetzal chik. ¹⁷Xuquje' ri patäninel ri xuk'am kieb' mil quetzal je' xub'ano, xuch'ak chi kieb' mil quetzal chik. ¹⁸Are k'u ri patäninel ri xuk'am xa mil quetzal xe'k, xuk'u' ru rajil ru patrón, xumuq pa ri ulew.

¹⁹Xke' k'u k'ia q'ij, xtzelej loq ri ki patrón ri patäninelab', xuchap k'u u b'anik kuenta kuk' chrij ru rajil. ²⁰Nab'e xopan ri u k'amom job' mil quetzal, xujach k'u che ru patrón ri job' mil quetzal chik ru ch'akom, xub'ij che: “Tat, job' mil quetzal xya la chwe, kämik ri' kinjach che la ri job' mil quetzal chik ri xinch'ako,” —xcha che. ²¹Ri patrón xub'ij che: “Ri at, at utzalaj patäninel ri jikom awanima!. Rumal chi jikom awanima' ruk' ri jub'iq' ri xinya chawe, nim k'u na ri kinya chi na chawe. Chatok b'a' loq, chatkikot junam wuk',” —xcha che. ²²Xopan chi k'u ri patäninel ru k'amom kieb' mil quetzal, xub'ij che ru patrón: “Tat, kieb' mil quetzal xya la chwe, kämik ri' kinjach che la ri kieb' mil chik ri xinch'ako,” —xcha che. ²³Ri patrón xub'ij che: “Ri at xuquje' at utzalaj patäninel ri

jikom awanima'. Rumal chi jikom awanima' ruk' ri jub'iq' ri xinya chawe, nim k'u na ri xinya chawe, chatok b'a' loq, chatkikot junam wuk!', — xcha che. ²⁴Aretaq k'ut xopan ri patäninel ri u k'amom xa mil quetzal, xub'ij che ru patrón: “Tat, ri in wetam chi sib'alaj lal k'a'n, chi käyak la u wäch ri ulew ri man xtikonij tä wi la, kämol la ri man xjopin tä wi la. ²⁵Rumal ri' xinxej wib', xine' k'ut, xink'u' ri rajil la, xinmuq pulew. Kinjach k'u we rajil la ri',” —xcha che. ²⁶Xub'ij k'u ri patrón che: “Ri at, at itzelalaj patäninel ri xa kasaq'orij ra chak. Kak'ey u ch'akik ri puaq. Ri at awetam chi kinyak u wäch ri ulew ri man kintikonij tä wi, xuquje' kinmol ri man xinjopij taj. ²⁷We je ri', xaya ta k'u ri nu rajil pa ri banco. We ta je ri' xab'ano, aretaq xintzelej loq xink'am ta ri' ri nu rajil ruk' ri ral,” —xcha che. ²⁸Ri patrón xub'ij chke ri nik'iaj ajchakib' chik ri e k'o chila': “Chik'ama b'a' ri mil quetzal che, chiya che ri jun ri k'o lajuj mil quetzal ruk',” —xcha chke. ²⁹“Je ri', rumal chi jachin ri k'ia k'o ruk' käyi' na nik'iaj chik che, kok'ow k'u na u wi' ri k'o ruk'. Are k'u ri jun ri man k'ia tä k'o ruk', kesax na ri jub'iq' ri k'o ruk',” —xcha chke. ³⁰“Are k'u we patäninel ri' ri man k'o tä xuch'ak chrij ri rajil ri xyi' che, jik'iaqa kan chrij ja pa ri q'equm. Chila' k'ut koq' wi na, chila' kuquch'uch'ej wi na ru ware,” —xcha ri Jesús chke ru tijoxelab'.

Waral käqil wi ru q'atik tzij pa ki wi' ri winaq

³¹Aretaq kinpe na in, in ri' ri Ralk'ual ri Dios ri Qas Winaq, ya jun Nim Taqanel chik kinpetik. Konojel ri ángeles kepe na che wachi'l, kint'uyi k'u na pa ri je'lalaj nu t'uyulib'al ri sib'alaj nim u q'ij. ³²Ri winaq re konojel taq ri tinimit cho ruwächulew käkimulij na kib' chnuwäch, keincha' k'u na ri jikom ki k'aslema' chikixol ri man jikom taj. Je' kinb'an na jas ri kub'an ri ajoyu' keucha' ri u chij chikixol ri k'isik'. ³³Keinya na ri chij pa ri nu wikiäq'ab', are k'u ri k'isik' pa nu moxq'ab'. ³⁴Te ri' ri in, in ri' ri Nim Taqanel, kinb'ij na chke ri e k'o pa nu wikiäq'ab': “Chixsal'j ix, ri ix tewchital rumal ri nu Tat. Chixok chila' jawije' ri këtaqan wi ri Dios, ri u chomam chi k'u loq wa' tzaretaq xub'an ri kajulew chi kuya chiwe. ³⁵Rumal chi aretaq xinumik, xiya nu wa, aretaq xchaq'ij nu chi', xiya jas kintijo, aretaq xinwonokatik, xinik'ulaj cho taq iwachoch. ³⁶Aretaq man k'o tä chi watz'iaq, ri ix xiya ri watz'iaq, aretaq xinyawajik, xixopan wuk', aretaq xinok pa che', xixe' che wilik,” —kincha na chke. ³⁷Ri winaq ri jikom kanima' chuwäch ri Dios käkib'ij na chwe: “Tat, ¿jampa' k'u ri xqilo chi kënum la, te k'u ri' xqaya wa la? ¿Jampa' xqilo chi këchaq'ij chi' la, te k'u ri' xqaya jas ri këtij la? ³⁸¿Jampa' ta k'u xqilo chi xaq këwonokat la, xqak'ulaj ta k'u la pa ri qachoch? ¿Jampa' xqilo chi man k'o tä atz'iaq la, xqaya k'ut? ³⁹¿Jampa' ta k'u xqilo chi lal yawab' o k'o la pa che', te k'u ri' xujopan uk' la che rilik jas b'anom la?” —kecha na. ⁴⁰Ri in, in ri' ri Nim Taqanel, kinb'ij na chke: “Qas tzij kinb'ij chiwe,

chi apachike utzil ri xib'an che apachin chke ri wachalal pune man nim u b'anik, chwe in ri' xib'an wi wa'” —kincha na chke.

⁴¹Kinb'ij k'u na chke ri winaq ri e k'o pa nu moxq'ab': “Chixel chnuwäch, ix ri q'atom tzij pi wi' chi käk'äjisax i wäch. Jix pa ri q'aq' ri man kächuptaj taj ri b'anom u b'anik rech chila' kek'ol wi ri Itzel e rachi'l ru ángeles. ⁴²Rumal chi aretaq xinumik, man xiya tä nu wa, aretaq xchaqi'j nu chi', man xiya tä chwe jas kintijo. ⁴³Aretaq xaq xinwonokatik, man xinik'ulaj tä cho taq iwachoch. Aretaq man k'o tä chi watz'iaq, man k'o tä ri xiya chwe. Aretaq xinyawajik, aretaq xinok pa che', man xixopan tä che wilik,” —kincha na chke. ⁴⁴Käkib'ij k'u na chwe: “Tat, çjampa' ta k'u lo xqilo chi kánum la, jampa' xqilo chi kächaqi'j chi' la, jampa' xqilo chi xaq käwonokat la, jampa' xqilo chi man k'o tä atz'iaq la, jampa' xqilo chi xyawaj la o xok la pa che', te k'u ri' man xujtob' tä che la?” —kecha na chwe. ⁴⁵Ri in, in ri' ri Nim Taqanel, kinch'awik, kinb'ij na chke: “Qas tzij kinb'ij chiwe chi apachike utzil ri man xib'an tä che apachin jun winaq, pune man nim u b'anik, chwe in ri' man xib'an tä wi,” —kincha na chke. ⁴⁶Ri winaq ri' keb'e' na chila' jawije' ri man kätäni tä wi ru k'äjisaxik ki wäch. Are k'u ri winaq ri jikom kanima' cho ri Dios keb'e' na chila' jawije' ri k'o wi ri k'aslemal ri man k'o tä u k'isik, —xcha ri Jesús chke.

Käkitzijob'ela kib' chuchomaxik jas käka'n chukämisaxik ri Jesús

26 ¹Aretaq xto'taj ri Jesús chub'ixik ronojel wa' we tzij ri', xub'ij chke ru tijoxelab': ²Ri ix iwetam chi xa pa kieb' q'ij káb'an na ri nimaq'ij, Pascua u b'i'. ³Ri in k'ut, in ri' ri Ralk'ual ri Dios ri Qas Winaq, kinjach na pa ki q'ab' ri nu k'ulel, rech kinrip cho ri cruz, kinkämisax na, —xcha chke.

³Xkimulij k'u kib' ri ki nimaqil sacerdotes, ri tijonelab' re ri Pixab' xuquje' ri ki nimal ri winaq aj Israel cho ri nimalaj ja rech ri tat Caifás ri ki nimal sacerdotes. ⁴Chila' xkitala ki no'j chb'il taq kib' jas käka'n na chuchapik ri Jesús ruk' sub'unik rech käkikämisaj. ⁵Xkib'ij k'ut: Mächap pa ri nimaq'ij, rech metukin ne ri winaq, —xecha'.

Jun ixoq kuya k'ok'alaj kunab'al pu jolom ri Jesús

⁶Are k'u ri Jesús k'o pa ri tinimit Betania cho rachoch ri tat Simón, jun tata' ri xk'oji na itzel ch'a'k che. ⁷Xopan jun ixoq ri ruk'am jun k'olib'al kunab'al re alabastro ri nojinaq che k'ok'alaj kunab'al. Sib'alaj paqal rajil wa' we kunab'al ri'. T'uuyul k'u ri Jesús chi' ri mesa, ri ixoq xuq'ij ri aceite pu jolom ri Jesús. ⁸Aretaq ri tijoxelab' xkil wa', xpe koyowal, xkib'ij k'u

^s 26:2 “Pascua”: Jun chke ri ki nimaq'ij ri winaq aj Israel, nim k'u u b'anik. Are natab'al re ri q'ij ri xeb'el loq pa ri ki q'ab' ri winaq aj Egípto ojer.

chb'il taq kib': ¿Jas che xaq xtix wa' we kunab'al ri'? —xecha'. ⁹Xk'iyix ta ne wa', xtoj ta nimalaj rajil, xyl' ta k'u ri puaq chke ri meb'a'ib', —xecha'.

¹⁰Xuta k'u ri Jesús ri kākib'ij, xub'ij chke: ¿Jas che kiya latz' che ri ixoq ri'? Jun nimalaj utzil k'u wa' ru b'anom chwe, —xcha chke. ¹¹Amaq'el ronojel q'ij k'ut e k'o ri meb'a'ib' iwuk', are k'u ri in man in k'o tā iwuk' amaq'el. ¹²Ri xub'an ri ixoq aretaq xuq'ij ri k'ok'alaj aceite chwij, xa xukoj k'u b'i ri k'ok'alaj kunab'al chrij ri nu cuerpo k'ä mäjoq kinmuqik, —xcha chke. ¹³Qas k'u tzij ri kinb'ij chiwe chi apawije' ta ne ri kätzijox wi na ri Utzalaj Tzij re ri Evangelio cho ronojel ruwächulew, ru b'anom we ixoq ri' kätzijox na che na'tab'al re, —xcha chke.

Ri tat Judas kuchi'j u jachik ri Jesús

¹⁴Te k'u ri' jun chke ri kab'lajuj tijoxelab', ri u b'i' Judas Iscariote, xel b'ik, xe' kuk' ri ki nimaqil ri sacerdotes. ¹⁵Xub'ij k'u chke: ¿Jas käya alaq chwe, we kinjach ri Jesús pa q'ab' alaq? —xcha chke.

Ri e are' k'ut xkiya juwinaq lajuj raqan saq puaq che ri tat Judas. ¹⁶Tzare chi' k'ut ri tat Judas xutzukuj jun utzalaj q'ij rech kujach ri Jesús pa ki q'ab'.

Käb'an ri wi'm re ri Qajaw Jesús

¹⁷Pa ri nab'e q'ij re ri nimaq'ij aretaq kätijow ri kaxlan wa ri man käyi' tā ch'äm ruk', ru tijoxelab' ri Jesús xeqeb' ruk', xkib'ij che: ¿Jawije' kaj wi la chi káqa'n wi ri wi'm re ri Pascua rech kätij la? —xecha che.

¹⁸Ri Jesús xub'ij chke: Jix pa ri tinimit cho rachoch ri jun achi, chib'ij k'u che: “Kuta' ri Qajtij che la, kub'ij: Ya xopan ri hora. Cho achoch k'u la kinb'an na u b'anik wi ri nimaq'ij re ri Pascua kuk' ri nu tijoxelab',” —kächa ri', —kixcha che, —xcha ri Jesús chke.

¹⁹Ri tijoxelab' xka'no jas ri xetaq wi rumal ri Jesús. Xka'n k'u u b'anik ri wi'm re ri Pascua chila'.

²⁰Aretaq chaq'ab' chik, ri Jesús xt'uuyi chi' ri mesa kuk' ri kab'lajuj u tijoxelab'. ²¹E t'uuyul chila' chi' ri mesa, tajin kewi'k aretaq ri Jesús xub'ij chke: Qas tzij ri kinb'ij chiwe chi k'o jun chiwe ri kinujach na, —xcha chke.

²²Ru tijoxelab' sib'alaj xeb'isonik. Chkijujunal k'ut xkichaplej u ta'ik che ri Jesús: Qajaw, ¿a man xa in ri'? —xecha'.

²³Ri Jesús xch'awik, xub'ij chke: Are ri jun ri kurub' ru wa wuk' pa ri laq, are k'u ri' ri kinjachow na, —xcha chke. ²⁴Je' k'u kel na jas ri tz'ib'tal pa ru Loq' Pixab' ri Dios chwij in, in ri' ri Ralk'ual ri Dios ri Qas Winaq. iK'äx k'u ri kuriq na ri achi ri kinjachow na! iUtz na re we achi ri' we ta mat xil u wäch! —xcha chke.

²⁵Xch'aw k'u ri Judas ri tijoxel ri kájachow na, xub'ij che ri Jesús: We ne in, Ajtij, —xcha che.

Xub'ij ri Jesús che: Je', at ri', —xcha che.

²⁶Aretaq tajin kewi'k, ri Jesús xuk'am ri kaxlan wa, xub'an orar, xumaltioxij wa' che ri Dios. Te k'u ri' xupiro, xuya chkiwäch ru tijoxelab', xub'ij: Chitija iwe wa', je' ta ne chi are nu cuerpo wa', —xcha chke.

²⁷Te k'u ri' xuk'am jun vaso, xumaltioxij wa' che ri Dios, te ri' xuya chkiwäch ru tijoxelab', xub'ij chke: Chitija iwe iwonojel. ²⁸Je' ta ne chi are nu kik'el wa' ri kujikib'a ri k'ak' trato ru b'anom ri Dios kuk' ri winaq. Käturuw k'u na wa' ri nu kik'el che sachb'al ki mak k'ia winaq. ²⁹Qas tzij ri kinb'ij chiwe chi man k'o tä jumul kintij chi na we ri vino re uvas, k'à pa ri q'ij ri kintij na ri k'ak' vino junam iwuk' chila' jawije' ri kätaqan wi ri nu Tat, —xcha chke.

Ri Jesús kub'ij apan che ri tat Pedro chi kub'ij na chi man retam tä u wäch

³⁰Te k'u ri' xkib'ixoj jun b'ix ri kuya u q'ij ri Dios, xeb'el b'i chila', xeb'e' pa ri Ujuyub'al Olivos. ³¹Xub'ij k'u ri Jesús chke: Ri ix iwonojel kib'isoj na nu wäch, kiniya na kan nu tukiel kämik chaq'ab'. Je k'u tz'ib'tal kan pa ru Loq' Pixab' ri Dios: “Kinkämisaj na ri ajuuq', kejab'un k'u na ri chij,” —kächa'. ³²Aretaq k'u ri in, in k'astajinaq chik chkixol ri käminaqib', kinnab'ej na b'i chiwäch, kine' na pa Galilea, —xcha chke.

³³Xub'ij k'u ri tat Pedro che ri Jesús: Pune konojel käyi' la kan kumal, ri in man je' tä ri' kinb'ano, —xcha che.

³⁴Xub'ij k'u ri Jesús che: Qas tzij ri kinb'ij chawe chi tzpa we aq'ab' ri' kämik, kab'ij na at oxmul chi man awetam tä nu wäch mäjoq koq' ri ama' ek', —xcha che.

³⁵Ri tat Pedro xub'ij che: Pune rajwaxik chi kinkäm na uk' la, man k'o tä na jumul kinb'ij chi man wetam tä wäch la, —xcha che.

Je k'u xkib'ij xuquje' konojel ru tijoxelab'.

Ri Jesús kub'an orar pa Getsemaní

³⁶Xopan k'u ri Jesús pa ri ch'äqap ulew u b'i' Getsemaní e rachi'l ru tijoxelab', xub'ij k'u chke: Chixt'uyul kan waral. Ri in k'ut kine' na jela' chub'anik orar, —xcha chke.

³⁷Xuk'am b'i ri tat Pedro ruk' xuquje' ri kieb' u k'ojol ri tat Zebedeo. Xuchaplej k'u t'ujuwem ri Jesús, xk'äxk'ob' ri ranima'. ³⁸Xub'ij k'u chke: Sib'alaj kuk'is rib' ri wanima' chupam ri b'is. Chixkanaj kan chi, chixk'ask'at wuk', —xcha chke.

³⁹Te ri' xb'in chi apan jub'iq' ri Jesús, xxuki'k, xuya ru palaj cho ri ulew, xub'an orar, xub'ij: Tat, we kuya', chesaj b'a' la we vaso ri' chnuwäch, b'ana la chi man käpe tä ri k'äx ri' chwij. Mäb'an b'a' xa jas ri nu rayib'al in, xane jas ri rayib'al la, —xcha che ri Dios.

⁴⁰Xtzelej k'u ri Jesús jawije' e k'o wi ru tijoxelab', xeuriqa tajin kewarik. Xub'ij k'u che ri tat Pedro: ¿A mat xixkowinik xixk'asi ta jun hora wuk'?

—xcha che. ⁴¹Chiwila b'a' iwib', chixk'ask'atoq, chib'ana orar rech man kixtzaq taj aretaq kixtaqchi'x che mak. Qas tzij pa ri iwanima' kiwaj kib'an ri utzil, man k'o tä k'u u chuq'ab' ri i cuerpo chub'anik wa', —xcha chke.

⁴²Xe' chi jumul ri Jesús chub'anik orar, je' xub'ij wa': iTat! We b'a' tzrajwaxik wi chi käpe ri k'äx ri' chwij, b'ana b'a' la chwe jas ri rayib'al la, —xcha che ri Dios.

⁴³Te k'u ri' xtzelej chik, xeuriqa ru tijoxelab' jumul chik tajin kewarik rumal chi sib'alaj k'äx ki waram. ⁴⁴Xeuya kanoq, xe' chi jumul ri Jesús chub'anik orar churoxmum, je k'u xub'ij jas ri xub'ij nab'e. ⁴⁵Te k'u ri' xe' jela' jawije' e k'o wi ru tijoxelab', xub'ij chke: Chixwar b'a', chixuxlanoq. Xopan ri hora. Kinjach k'u na in, in ri' ri Ralk'ual ri Dios ri Qas Winaq, pa ki q'ab' ri ajmakib', —xcha chke. ⁴⁶iJo' b'a'! iChixwalijoq! Chiwilampe', xpe ri jachal we, —xcha chke.

Kächap ri Jesús kumal ru k'ulel

⁴⁷K'ä tajin käch'aw ri Jesús aretaq xopan ri tat Judas, jun chke ri kab'lajuj u tijoxelab'. E petinaq ruk' ri are' k'ia winaq ri kuk'am machetes, kuk'am che'. E taqom loq kumal ri ki nimaqil sacerdotes, xuquje' kumal ri ki nimaqil ri winaq aj Israel. ⁴⁸Ri tat Judas ri jachal re ri Jesús u yo'm k'u kan jun etal chke ri winaq, xub'ij: “Ri kintz'umaj, are ri' ri Jesús. Chichapa', qas utz chib'ana b'i chuk'amik,” —xcha chke.

⁴⁹Xqeb' k'u ri tat Judas ruk' ri Jesús, xub'ij che: iXok aq'ab', Ajtij! —xcha che.

Te k'u ri' xutz'umaj. ⁵⁰Ri Jesús xch'awik, xub'ij che: Wachi'l, ¿jas a tajkil xatpetik? —xcha che.

Xeqeb' k'u ri winaq ruk' ri Jesús, xkichapo, xkiyut b'ik.

⁵¹Aretaq je' xb'anik, jun chke ri e rachi'l ri Jesús xuk'am ru machete, xusok ri patänil re ri ki nimal sacerdotes, xuq'at apan ru xikin. ⁵²Xub'ij k'u ri Jesús che: Chaya ri a machete pa ri k'olib'al re. Konojel k'u ri kech'ayan ruk' machete, ruk' machete kekämisax na, —xcha che. ⁵³¿A mat awetam chi kinkowinik kinta' apan che ri nu Tat chi kinuto', chi ri Are' kutaq na loq chanim oxk'al lajuj mil ángeles che nu to'ik? ⁵⁴We ta k'u je ri', man je' tä kel wi ri' ri tz'ib'tal pa ru Loq' Pixab' ri Dios, chi rajwaxik käb'antaj na wa' we ri', —xcha che.

⁵⁵Xub'ij k'u ri Jesús chke ri winaq: ¿Jas lo wa' chi je' ta ne chrij jun elaq'om elinaq wi loq alaq? ¿A k'amom alaq loq ri machete alaq, ri che' alaq che nu chapik? —xcha chke. Ronojel q'ij xink'oji uk' alaq pa ri nimalaj rachoch Dios, xinya ri tijonik chech alaq, man xinchap tä k'u alaq. ⁵⁶Je k'u käb'an na wa' chwe, rech je' käb'antaj na jas ri tz'ib'am kan chwij kumal ri q'alajisal taq re ru Loq' Pixab' ri Dios, —xcha chke.

Chanim k'ut konojel ri tijoxelab' xkiya kan ri Jesús u tukiel, xanimaj b'ik.

Kopan ri Jesús chkiwäch ri ki nimaqil sacerdotes

⁵⁷Ri winaq ri xechapow ri Jesús xkik'am b'i chuwäch ri tat Caifás, ri qas ki nimal ri sacerdotes. Chila' k'ut ki mulim wi kib' ri tijonelab' re ri Pixab', xuquje' ri ki nimaqil ri winaq aj Israel. ⁵⁸Are k'u ri tat Pedro xuterenej b'i ri Jesús chi naj, xopan pa ri uwoja rech ri rachoch ri qas ki nimal sacerdotes. Xok b'i ri tat Pedro, xt'uyi k'u ri are' chila' kuk' ri chajil taq re ri nimalaj rachoch Dios rech kärilo jas ri kák'ulmataj na ruk' ri Jesús.

⁵⁹Ri ki nimaqil sacerdotes, ri ki nimaqil ri winaq aj Israel, xuquje' konojel ri k'amal taq ki b'e ri winaq, tajin käkitzukuj jas u wäch mak ri kää'alajisax chrij ri Jesús, pune man qas tzij taj, rech kääq'at tzij puwi' chi käkämisaxik. ⁶⁰Man xkiriq tä k'ut, pune e k'ia winaq xkimulij kib', xkib'ij ri man qas tzij taj chrij ri Jesús. K'isb'al re k'ut xepe kieb' achijab' chik ri xkiq'alajisaj ri man qas tzij taj chrij ri Jesús. ⁶¹Xkib'ij: We achi ri' kub'ij: "Ri in kinkowinik kinwulij ri nimalaj rachoch Dios, kinyak chi k'u na pa oxib' q'ij," —kächa', —xecha ri achijab'.

⁶²Xwalij k'u ri qas ki nimal sacerdotes, xuta' che ri Jesús, xub'ij che: ¿A mat k'o jas jun tzij kab'ij chutzelexik u wäch ri tajin káb'ix chawij? ¿Jas pu wa' ri tajin kääkiq'alajisaj we achijab' ri' chawij? —xcha che.

⁶³Man xch'aw tä k'u ri Jesús. Xub'ij k'u ri ki nimal sacerdotes che: Pa ru b'i' ri k'aslik Dios, kinb'ij chawe chi chab'ana juramento chub'ixik ri qas tzij. Chab'ij chqe we at ri' ri Cristo ri u K'ojol ri Dios, —xcha che.

⁶⁴Xch'aw k'u ri Jesús, xub'ij che: In ri', tat, jas ri káb'ij la, —xcha che. Kinb'ij k'u in chech alaq, chi kinil na alaq ri in, in ri' ri Ralk'ual ri Dios ri Qas Winaq, aretaq in t'uuyul pa ru wikiäq'ab' ri Dios ri sib'alaj k'o u chuq'ab', aretaq kinpe pa taq ri sutz' ajchikaj, —xcha che.

⁶⁵Are k'u ri qas ki nimal sacerdotes xuraq'atij ri ratz'iaq chuk'utik chi sib'alaj k'äx xuna' ri xub'ij ri Jesús. Xub'ij k'u ri tata': We achi ri' u b'im ri äwas u b'ixik chrij ri Dios. ¿Jas ta ne che e rajwaxik chi nik'iaj q'alajisanelab' chik chrij? I tom k'u ix chi u b'im ri äwas u b'ixik chrij ri Dios, —xcha chke ri winaq. ⁶⁶¿Jas k'u kichomaj?

Ri e are' xkib'ij: K'o u mak, rajwaxik k'ut chi käkämisaxik, —xecha'.

⁶⁷Xkichub'aj u palaj ri Jesús, xkit'oko. Nik'iaj chik xkikoj q'ab' chupalaj. ⁶⁸Xkib'ij k'u che: At ri' ri Cristo, ichach'ob'o ne jachin ri xatch'ayowik! —xecha che.

Ri tat Pedro kub'ij chi man retam tä u wäch ri Jesús

⁶⁹Are k'u ri tat Pedro t'uuyul kan cho ja. Xopan k'u jun ali ajik' ruk', xub'ij che: Ri at xuquje' xatk'oji ruk' ri Jesús ri aj Galilea, —xcha che.

⁷⁰Are k'u ri tat Pedro xresaj rib' chupam chkiwäch konojel, xub'ij: Man kinch'ob' taj jas ri tajin kab'ij, —xcha che.

⁷¹Ri tat Pedro qas raj kel b'i chuchi' ri ja, aretaq xilitaj chi rumal jun ajik' chik, ri ajik' xub'ij chke ri e k'o chila': We achi ri' xuquje' xk'o'ji ruk' ri Jesús ri aj Nazaret, —xcha chke.

⁷²Jumul chik ri tat Pedro xresaj rib' chupam, xub'an jurar, xub'ij: Ri in man wetam tä u wäch ri achi ri', —xcha'.

⁷³Man naj tä k'u ri' ri winaq ri e k'o chila' xeopan ruk' ri tat Pedro, xkib'ij che: Qas tzij ri at, at jun kuk' ri e rachi'l ri Jesús, rumal chi junam katch'awik jas ri winaq aj Galilea, —xecha che.

⁷⁴Ko k'u xch'aw ri tat Pedro, xub'an jurar cho ri Dios, xub'ij: Man wetam tä u wäch ri achi ri', —xcha chke.

Are chi' k'ut xoq' jun ama' ek'. ⁷⁵Xna'taj k'u che ri tat Pedro ru b'im ri Jesús che: “Ri at kab'ij na oxmul chi man awetam tä nu wäch, mäjoq koq' ri ama' ek',” —xcha che. Xel k'u b'i ri tat Pedro, sib'alaj xuk'is rib' che oq'ej.

Ri Jesús käk'am b'i chuwäch ri Pilato

27 ¹Aretaq xsaqirik, konojel ri ki nimaqil ri sacerdotes, xuquje' ri ki nimaqil ri winaq aj Israel xkitala ki no'j, xkichomaj jas käk'a'n chukämisaxik ri Jesús. ²Xkiyut k'u b'i ri Jesús, xkik'am b'ik, xekijacha pu q'ab' ri tat Poncio Pilato ri q'atal tzij.

Kukämisaj rib' ri tat Judas

³Aretaq k'ut ri tat Judas, ri jachal re ri Jesús, xrilo chi xq'at tzij puwi' ri Jesús chi käkämisaxik, xuna' k'äx pa ri ranima'. Xutzelej ri juwinaq lajuj raqan saq puaq chke ri ki nimaqil ri sacerdotes xuquje' ri ki nimaqil ri winaq aj Israel. ⁴Xub'ij chke: Xinmakun cho ri Dios rumal chi xinjach pa q'ab' alaq jun achi ri man k'o tä u mak rech käkämisaj alaq, —xcha chke.

Ri e are' k'ut xkib'ij che ri tat Judas: ¿Jas qe uj che? iAt chatilowoq! —xecha che.

⁵Are k'u ri tat Judas xuk'iaq kan ri puaq pa ri nimalaj rachoch Dios, xel b'ik, xe'k, xujitz'aj rib'.

⁶Ri ki nimaqil ri sacerdotes xkisik' ri puaq, xkib'ij: Man kuya' taj kähaya wa' we puaq ri' pa ri k'olib'al kuchuj, rumal chi rajil kik' wa', —xecha'.

⁷Xkichomaj k'ut chi ruk' wa' we puaq ri' käkiloq' ri ulew ri käh'ix Rulew ri B'anal B'o'j che, rech k'o jun ulew ri kemuq wi ri winaq ri man e aj Israel taj. ⁸Rumal ri', k'ä kämik, ri ulew ri' käh'ix Ulew re Kik' che. ⁹Je ri' xb'antajik jas ri xub'ij kan ri qa mam Jeremías ri q'alajisal re ru Loq' Pixab' ri Dios: “Xkik'am ri juwinaq lajuj raqan saq puaq (ri rajil jun achi ri chomam kumal ri winaq aj Israel). ¹⁰Ruk' wa' xkiloq' ri rulew ri b'anal b'o'j. Are wa' ri in u taqom wi ri Qajaw Dios,” —xcha ri'.

Ri Jesús k'o chuwäch ri Pilato

¹¹Xk'am k'u b'i ri Jesús, xekijacha cho ri tat Pilato ri q'atal tzij. Xuta' k'u ri Pilato che, xub'ij: ¿A at ri' ri kattaqan pa ki wi' ri winaq aj Israel? —xcha che.

Ri Jesús xub'ij che: Je ri' jas ri käb'ij la, —xcha che.

¹²K'ia tzij k'ut xka'n ri ki nimaqil ri sacerdotes chrij ri Jesús, xuquje' ri ki nimaqil ri winaq aj Israel. Are k'u ri Jesús man k'o tä jas xub'ij.

¹³Xub'ij k'u ri tat Pilato che: ¿A mat kata ri tajin käb'ix chawij? —xcha che.

¹⁴Man k'o tä k'u jun tzij xub'ij ri Jesús, je ri' chi xukajmaj wa' ri tat Pilato. Man kuriq tä k'u ri are' jas kub'ano.

Käq'at tzij puwi' ri Jesús chi käkämisaxik

¹⁵Are k'u ri tat Pilato ri q'atal tzij naq'atalik chi pa ri nimaq'ij kub'an jun toq'ob' chke ri winaq, kutzoqopij b'i jun ajpache', apachin ta ne ri kächa' kumal ri winaq. ¹⁶K'o k'u jun ajpache', Barrabás u b'i', ri etamtalik chi are jun itzel achi. ¹⁷Aretaq k'ut ki mulim chi kib' ri winaq, ri tat Pilato xuta' chke: ¿Jachin ri kiwaj chi kintzoqopij b'ik? ¿A are kintzoqopij b'i ri tat Barrabás o are kintzoqopij b'i ri Jesús ri käb'ix Cristo che? —xcha chke ri winaq.

¹⁸Kuch'ob' k'u ri tat Pilato chi xa rumal chi k'äx käkina' che ri Jesús, rumal ri' ki jachom pu q'ab'.

¹⁹T'uuyul k'u ri tat Pilato pa ri q'atb'al tzij, aretaq ri rixoqil xtaqan chub'ixik che: “K'o jas mab'an che we achi ri' ri man k'o tä u mak. Xinwachik'aj k'u jun jasach ri sib'alaj xib'ib'al chaq'ab' rumal we achi ri,” —xcha che.

²⁰Are k'u ri ki nimaqil ri sacerdotes xuquje' ri ki nimaqil ri winaq aj Israel xkikoj ki chuq'ab' chub'ixik chke ri winaq chi más utz na käkib'ij chi are kätzoqopix ri tat Barrabás, käkämisax k'u ri Jesús. ²¹Ri q'atal tzij k'ut xch'aw chi jumul, xuta' chke ri winaq: ¿Jachin chke ri kieb' achijab' kiwaj chi kintzoqopij b'ik? —xcha chke.

Ri winaq xkib'ij: Are kätzoqopij la ri tat Barrabás, —xecha che.

²²Xuta' k'u ri tat Pilato chke ri winaq: ¿Jas k'u kinb'an che ri Jesús ri käb'ix Cristo che? —xcha chke.

Konojel ri winaq xech'awik, xkib'ij: ¡Chripoq! —xecha'.

²³Xch'aw k'u ri tat Pilato, xub'ij chke: ¿Jas che? ¿Jas pu etzelal u b'anom wa' we achi ri'? —xcha chke.

Ko k'u na xech'aw ri winaq, xkib'ij: ¡Chripoq! —xecha'.

²⁴Aretaq ri tat Pilato xrilo chi man kok tä tzij pa ki jolom ri winaq, xane xa tajin käkitikij kib', xtaqan chuk'amik joron, xuch'aj ru q'ab' chkiwäch ri winaq, te k'u ri' xub'ij: Man k'o tä we in che ru kämikal we

achi ri' ri man k'o tä u mak. Chib'ana ix jas ri kiwaj kib'an che, —xcha chke.

²⁵Konojel k'u ri winaq xech'awik, xkib'ij: iRi uj, xuquje' ri qalk'ual, uj ajchaq' mak che ru kämikal we achi ri!! —xecha'.

²⁶Ri tat Pilato xutzooqopij k'u b'i ri tat Barrabás. Xtaqan chuch'ayik ri Jesús, te k'u ri' xujach b'ik rech käripik, käkämisax cho ri cruz.

²⁷Te ri' xepe ru soldados ri q'atal tzij, xkik'am b'i ri Jesús pa ri nimalaj ja jawije' konojel ri soldados xkimulij kib' chrij. ²⁸Xkesaj ri ratz'iaq ri Jesús, xkikoj jun kiäq q'u' chrij. ²⁹Xkikoj jun corona re kemom k'ix chujolom, xkiya jun che' pu q'ab' re uwikiäq'ab', xexuki chuwäch, xkitze'j u wäch, xkib'ij: iNim u q'ij ri Nim Taqanel pa ki wi' ri winaq aj Israel! —xecha'.

³⁰Xechub'an chupalaj ri Jesús, xuquje' xkik'am ri che' pu q'ab', xkiq'osij chujolom. ³¹Aretaq xeto'taj che retz'b'exik u wäch, xkijolij ri kiäq q'u' chrij, xkikoj k'u ri qas ratz'iaq ri Are' chrij. Te k'u ri' xkik'am b'i churipik cho ri cruz.

Kärip ri Jesús cho ri cruz

³²Elem b'i ke, xkiriq k'u jun achi aj Cirene, Simón u b'i', xkikoj ki chuq'ab' che rech kutelej b'i ru cruz ri Jesús.

³³Je wa ri' xeopan pa ri juyub' ri käb'ix Gólgota che. We b'i'aj ri' kel kub'ij: Ri Juyub' re ru B'aqil Jolomaj. ³⁴Xkiya jun vino che ri Jesús ri yujtal ruk' jun k'a q'ayes ri käb'ix “mirra” che. Aretaq k'ut xuna' ri Jesús, man xraj taj xutijo.

³⁵Aretaq ki ripom chik ri Jesús cho ri cruz, ri soldados xkesaj suerte chujachik ri ratz'iaq ri Jesús chkiwäch. Je k'u xb'antajik jas ri xub'ij kan ri q'alajisal re ru Loq' Pixab' ri Dios ojer: “Xkesaj suerte chujachik ri watz'iaq chkiwäch,” —xcha'.

³⁶Te k'u ri' ri soldados xet'u'yi chila' chuchajixik ri Are'. ³⁷Kojom k'u puwi' ri cruz jun tz'ib'talik ri kub'ij jas che xq'at tzij puwi' ri Jesús rech käripik. Ri tz'ib'talik xub'ij: ARE WA' RI JESÚS, RI NIM TAQANEL PA KI WI' RI WINAQ AJ ISRAEL, —kächa'.

³⁸Xuquje' xerip kieb' elaq'omab' ruk'. Jun pu wikiäq'ab', jun pu moxq'ab'. ³⁹Ri winaq ri xeok'owik xkiyoq'o, xkisutusa ri ki jolom. ⁴⁰Xkib'ij: At ri' ri kab'ij chi katkowinik kawulij ri nimalaj rachoch Dios, xa k'u pa oxib' q'ij kayak chi na wa' jumul chik, chato' b'a' awib'. We at ri' ru K'ojol ri Dios, chatqaj loq cho ri cruz, —xecha che.

⁴¹Je' xuquje' ri ki nimaqil ri sacerdotes, ri tijonelab' re ri Pixab', ri tata'ib' fariseos kuk' ri ki nimaqil ri winaq aj Israel, xkitze'j u wäch, xkitzijob'ela kib', xkib'ij: ⁴²Xtob' chke nik'iaj chik, man käkowin tä k'u ri Are' chuto'ik rib'. We qas are Nim Taqanel kech ri winaq aj Israel, chqaj loq cho ri cruz, rech kujkojon che, —xecha'. ⁴³Kub'ij chi u ku'b'am u k'ux

chrij ri Dios. We b'a' qas tzij loq' chuwäch ri Dios, ri Are' kätow ta na chanim ri'. U b'im k'ut chi are u K'ojol ri Dios, —xecha'.

⁴⁴Ri elaq'omab' ri e ripom ruk' ri Jesús, xuquje' xketz'b'ej u wäch.

Käkäm ri Jesús

⁴⁵Xq'equmar k'u ronojel ruwächulew. Xuwi xuchap pa ri nik'iaj q'ij, k'ä te' xok'ow pa ri urox hora b'enaq q'ij. ⁴⁶Qas pa ri hora ri' xuraq u chi' ri Jesús, ko xch'awik, xub'ij: Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? —xcha'. Je' kel kub'ij wa': Nu Dios, nu Dios, ¿jas che in wonob'am la kanoq? —kächa'.

⁴⁷Jujun k'u chke ri e tak'atoj chila' xkita wa', xkib'ij: We achi ri' are tajin kusik'ij ri qa mam Elías ri q'alajisal re ru Loq' Pixab' ri Dios ojer, —xecha'.

⁴⁸Te k'u ri' jun chke ri winaq xutik anim, xe'k, xuk'ama loq jun estropajo, xurub' chupam ch'äm vino, xuya wa' puwi' jun aj, xuya aq'an che ri Jesús rech kutijo. ⁴⁹Are k'u ri nik'iaj winaq chik xkib'ij: Chiya kanoq, chqila na we ne käpe ri qa mam Elías chuto'ik, —xecha'.

⁵⁰Jumul chik ko xuraq u chi' ri Jesús, xkäm k'ut, xel ranima'. ⁵¹Are chi' k'ut ri tasb'al u pam ri nimalaj rachoch Dios xjisjob'ik, kieb' xub'ano, xpe ajsik k'ä ikim. Xpe jun käb'rajan, ri nimaq taq ab'aj k'ut xepaxik.

⁵²Ri ki jul taq ri käminaqib' xejaqjob'ik, e k'ia ri ojer taq winaq ri xekojon che ri Dios, ri e käminaq chik, xek'astaj chkixol ri käminaqib'.

⁵³Ri e are' xeb'el b'i pa ri ki jul aretaq k'astajinaq chi ri Jesús chkixol ri käminaqib', xeb'ok k'u pa ri loq'alaj tinimit Jerusalén. Chila' k'ut k'ia winaq xeilowik.

⁵⁴Are k'u ri ki nimal soldados aj Roma xuquje' ri soldados ri e k'o ruk' ri ki chajim ri Jesús, aretaq xkina' ri käb'rajan xuquje' xkil ronojel ri xk'ulmatajik, sib'alaj xkixej kib', xkib'ij: ¡Qas tzij, u K'ojol ri Dios wa' we achi ri! —xecha'.

⁵⁵E k'o k'u k'ia ixoqib' chila' ri tajin keka'y apan chinaj. We ixoqib' ri' xeteri ruk' ri Jesús, xepe ruk' pa Galilea, xetob' k'u che. ⁵⁶Chkixol k'u ri e are' k'o ri nan María ri aj Magdala, ri María ru nan ri Jacobo, ri José, xuquje' ri ki nan ru k'ojol ri Zebedeo.

Kämuq ru cuerpo ri Jesús

⁵⁷Aretaq okem kub'an ri aq'ab', xpe jun q'inom achi, José u b'i'. Are aj Arimatea, jun u tijoxel k'u ri Jesús wa'. ⁵⁸Xok cho ri tat Pilato, xuta' ru cuerpo ri Jesús che. Xtaqan k'u ri tat Pilato chi käyi' che. ⁵⁹Ri tat José xuk'am ru cuerpo ri Jesús, xupis chupam jun saqalaj payu'. ⁶⁰Xuya pa jun k'ak' muqub'al ri rech ri are', ri k'otom koq pa ri ab'aj. Xuwolqotij k'u kan jun ab'aj chuchi' ri muqub'al che tz'apib'al re, te k'u ri' xe'k. ⁶¹K'o k'u ri nan María ri aj Magdala chila' rachi'l ri jun María chik. E t'uuyul chuwäch ri xmuq wi ri Jesús.

Xekoj soldados chuchajixik ru cuerpo ri Jesús

⁶²Chukab' q'ij chik, ya ok'owinaq chi ri q'ij aretaq ri winaq aj Israel kaka'n u b'anik ronojel che ri q'ij re uxlanem, ri ki nimaqil ri sacerdotes kuk' ri tata'ib' fariseos xeb'e' ruk' ri tat Pilato. ⁶³Xkib'ij k'u che: Tat, xna'taj chqe chi ri Jesús ri k'ia b'anow taq tzij xub'ano, aretaq k'asal na xub'ij chi churox q'ij kāk'astaj na chkixol ri käminaqib'. ⁶⁴Rumal ri' taqan la chuchajixik ri muqub'al k'ä kätz'aqat na ri oxib' q'ij, rech man kepe tä ru tijoxelab' che relaqa'axik b'i ru cuerpo, te k'u ri' kākib'ij ta k'u chke ri winaq: “Xk'astaj ri Jesús chkixol ri käminaqib',” —mecha'. We je ri' are jun b'anow tzij ri' ri sib'alaj nim na chuwäch ri nab'e, —xecha che ri tat Pilato.

⁶⁵Ri tat Pilato xub'ij chke: Chik'ama b'i we soldados ri' iwuk'. Jix, jichajij ri muqub'al. Utz chib'ana che, jas ri kixkowin che, —xcha chke.

⁶⁶Xeb'e' k'ut, utz xka'n che ri muqub'al. Xkikoj jun retal chrij ri ab'aj ri kojom chuchi'. Xekiya k'u kan ri soldados chila' chuchajixik ri muqub'al.

Ri Jesús kāk'astaj chkixol ri käminaqib'

28 ¹Ok'owinaq chi k'u ri q'ij re uxlanem, saqirem kub'an pa ri nab'e q'ij re ri semana. Ri nan María ri aj Magdala rachi'l ri jun María chik xeb'e' che rilik ri muqub'al. ²Xaq k'u te'talik xpe jun nimalaj káb'raqa. Are jun ángel ri taqom loq rumal ri Dios xqaj loq chikaj, xopan chila' jawije' ri muqutal wi ri Jesús. Xresaj apan ri ab'aj ri tz'apib'al re ru chi' ri muqub'al, te k'u ri' xt'uyi puwi'. ³Ri ángel sib'alaj käjuluwik jas ri jun kaypa'. Ri ratz'iaq sib'alaj saq je' jas ri saq tew. ⁴Aretaq xkil wa' ri soldados, sib'alaj xkixej kib', xeb'irb'itik, pak'alik xeqajik je' ta ne ri xekämik. ⁵Ri ángel xub'ij chke ri ixoqib': Mixej iwib'. Wetam chi are tajin kitzukuj ri Jesús ri xrip cho ri cruz, —xcha chke. ⁶Man k'o tä chi waral, xane k'astajinaq chi b'i chkixol ri käminaqib' jas ri xub'ij. Jiwilampe' jawije' ri xyi' wi. ⁷Jix b'a' aninaq. Chib'ij wa' chke ru tijoxelab': “Ri Are' xkäm na, xk'astaj k'u b'i chkixol ri käminaqib'. Nab'ejinaq chiwäch, b'enam re pa Galilea. Chila' k'ut kiwil wi na u wäch.” Are wa' ri nu tajkil iwuk', —xcha ri ángel chke ri ixoqib'.

⁸Chanim k'ut xeb'el b'i ri ixoqib' chi' ri muqub'al, jub'iq' kixe'm kib', jub'iq' kekikotik. Aninaq xeb'e' chub'ixik wa' chke ru tijoxelab'. ⁹B'enam k'u ke pa ri b'e aretaq ri Jesús xuk'ut rib' chkiwäch, xuya k'u rutzil ki wäch. Ri ixoqib' xeqeb' ruk' ri Jesús, xkiq'ijilaj, xkichap k'u ri raqa. ¹⁰Ri Jesús xub'ij chke: Mixej iwib'. Jib'ij chke ri wachalal chi rajwaxik keb'e' pa Galilea. Käkil k'u na nu wäch chila', —xcha chke.

Waral kääqil wi jas ri xkib'ij ri soldados

¹¹E b'enaq ri ixoqib' pa ri b'e, jujun chke ri soldados ri xechajin ri muqub'al xeb'e' pa ri tinimit Jerusalén, xekib'ij k'u chke ri ki nimaqil ri

sacerdotes ri xk'ulmatajik. ¹²Are k'u ri ki nimaqil ri sacerdotes xeb'e' kuk' ri ki nimaqil ri winaq aj Israel, rech kájunamataj ki tzij. Xkiya k'u nimaq taq puaq chke ri soldados che tojb'al ke. ¹³Xkib'ij k'u chke: Chib'ij ix chi chaq'ab' aretaq tajin kixwarik xepe ru tijoxelab' ri Jesús, xkelaq'aj b'i ru cuerpo, —kixcha na. ¹⁴We k'u kopan u b'ixik wa' ruk' ri q'atal tzij, ri uj kujtob' na chub'ixik che chi qas tzij rech man k'o tä k'äx kiriqo, —xecha chke.

¹⁵Xkik'am k'u ri puaq ri soldados, je' xka'no jas ri xb'ix chke. Je wa' xel u tzijol chkixol ri winaq aj Israel, je k'u wa' käkitzijoj k'ä we kämik ri'.

Ri Jesús keupixb'aj ri apóstoles

¹⁶Xeb'e' k'u ri julajuj u tijoxelab' ri Jesús pa Galilea, pa ri juyub' ri xub'ij ri Jesús chke. ¹⁷Aretaq xkil u wäch ri Jesús, xkiq'ijilaj. E k'o k'u jujun ri xub'an kieb' ki k'ux chrij. ¹⁸Xqeb' k'u ri Jesús kuk' ru tijoxelab', xub'ij chke: Chwe in yo'm wi ronojel taqanik pa ri kaj, xuquje' pa ki wi' ri winaq cho ruwächulew, —xcha chke. ¹⁹Jix b'a' kuk' konojel ki wäch winaq cho ruwächulew, chib'ana' chi keb'ok che nu tijoxelab'. Chib'ana ki qasna' pa ru b'i' ri qa Tat, pa ru b'i' ru K'ojol, pa ru b'i' ri Loq'alaj Espíritu. ²⁰Cheitijoj chunimaxik ronojel ri ix nu taqom wi. Chiwetamaj k'ut chi ri in, in k'o iwuk' ronojel q'ij, k'ä pa ri k'isb'al q'ij re ruwächulew, —xcha ri Jesús chke ru tijoxelab'. Amén.